

MULUM PASA

Kuate tuku mulum pasa Mosesnge kuyarna

Kuate nu aganj ndende njakmba kile-mayokkina

¹ Tugu mbolnje Kuate nu samba kilke kile-mayokkina.

² Nu kilke te-mayokna ta kilke ake baknu minna. Kule sunjo kilke njakmba songa minna le ma make sunjonje kule ta kaimba minmba minna le Kuate tuku Guwa kule ta mbolnje kine promba minna.

³ Kile Kuate nu sakina: Ma purfewa ngina le ma purfena.

⁴ Ma purfena le Kuate nu kangermba garena. Tanjamba nu ait armba yimyam patike likina ta ande ma purfej tuku ande ma make tuku. ⁵ Tanjana sulumba ma purfej ta mafe ngina sulumba ma make ta furir ngina. Tanjakina le furir promba kumba ka maratukuk ta ait ndindo.

⁶ Kile Kuate nu sakina: Kule purkuwa sulumba ande mbol ambenje ka minwa le ande ibenje minwa. Ma baknu ngamu tanje kule ar ta tukulnikam tuku minamngat ngina. Tanjakina ta kumungina. ⁷ Kuate nu ma baknu tanje te-mayokmba kule ar ta ande mbolnje ande ibenje patikina. ⁸ Patikina sulumba ma baknu ta samba ngina. Tanjakina le furir promba kumba ka maratukuk ta ait arnu.

⁹ Kile Kuate nu sakina: Kule sunjo ibenje minit ta ka ma ndindo mbolnje ulendikuwa le kilke pagranu prowaig ngina. Tanjakina ta kumungina. ¹⁰ Kilke pagranu pronaig ta kilke ngina sulumba kule sunjo ulendikina ta yu ngina. Tanjakina sulumba kangerka nu garena. ¹¹ Kile Kuate nu sakina: Kilke mbol tanje aganj waje njak prowaig. Anja yeki yeki silonu njak, ilinzu yeki yeki tumunu njak, kumzan

ail tiŋnu tumunu ŋak yeki yeki ŋakmba prowaig ŋgina. Tanjakina ta kumuŋgina. ¹² Anŋa yeki yeki silonu ŋak, ilinzu yeki yeki tumunu ŋak, ail yeki yeki tiŋnu ŋak ta ŋakmba kilke mbolŋge fare prowe likinaig le Kuate nu kanŋerka garena. ¹³ Tanjana le furir promba kumba ka maratukuk ta ait keŋnu.

¹⁴⁻¹⁵ Kile Kuate nu sakina: Aŋaŋ bulu ŋak samba mbolŋge mayok kuwaig le buluŋga kilke tugu kilŋawam tuku mafey furir walam tuku mine likuwaig. Ait ŋakmba ki tuku ait, sawe tuku ait, mara tuku ait, piro tugu tuku ait ta ŋakmba tumningam tuku minwaig ŋgina. Tanjakina ta kumuŋgina. ¹⁶ Kuate nu bulu sugo armba kile-mayokkina ta ande sunŋo ta mafey kulatkam tuku ande fudiŋ ta furir kulatkam tuku kile-mayokka mbai turmba kile-mayokkina. ¹⁷⁻¹⁸ Nu bulu kame ta samba mbol tanŋe kilke tugu kilŋawam tuku mafey furir walmba kulatkam tuku patike likina. Tanjana sulumba kanŋerka nu garena le ¹⁹ furir promba kumba ka maratukuk ta ait bailkanu.

²⁰ Kile Kuate nu sakina: Kule sinamŋge aŋaŋ abo minam tuku kuasmbi ŋak mayok ke likuwaig. Sar umaŋ mata mayok ke lika samba kumnemŋge buŋga likuwaig ŋgina. Tanjakina ta kumuŋgina. ²¹ Nu kualegaŋ sugo aŋaŋ abo minam tuku yeki yeki kule sinamŋge likade ta ŋakmba kile-mayokka sar umaŋ yeki yeki ŋakmba turmba kile-mayokkina. Tanjamba nu kanŋerka garena sulumba ²² nyaro niŋmba saningina: Tane tugekap sulumba kule sina yu sina ŋakmba kumuŋgap. Sar umaŋ mata kilke mbolŋge tugekap ŋgina. ²³ Tanjakina le furir promba kumba ka maratukuk ta ait wai inum sulumba.

²⁴ Kile Kuate nu sakina: Kilke mbolŋge aŋaŋ abo minam tuku yeki yeki mayok kuwaig. Aŋaŋmor tumbraŋok duŋekok aŋaŋ yeki yeki rabmba likam tuku ta ŋakmba

mayok kuwaig ngina. Tanjakina ta kumungina. ²⁵ Nu aganjmor tumbrajok nguikok aganj yeke yeke rabmba likade ta njakmba kile-mayokkina sulumba kanjerka garena.

²⁶ Tanjana sulumba Kuate nu manj lato sakina: Kile sine tanjo kile-mayokkuba le singine suk minwaig. Nane kilke tugu njakmba aganj ndende njakmba kulatka gabat minwaig. Kualeganj, sar umanj, kilke mbolok aganjmor aganj yeke yeke kilke mbolnge rabmba likade ta njakmba tuku gabat minwaig ngina. ²⁷ Tanjakina sulumba Kuate nu tanjo nuje suk kile-mayokkina. Nu tanjo pino turmba kile-mayokkina. ²⁸ Kile-mayokkina sulumba nyaro nikmba sanikina: Tale kiyo kame kile-patikap le tugeka kilke tugu njakmba kumunguwaig. Tane kilke tugu ta njakmba kilap sulumba kulatkap. Kualeganj, sar umanj, aganjmor nguikok ta mata njakmba kulatke likap ngina. ²⁹ Tanjakina sulumba nu manj sanikina: Tale kanjerap. Nyamaganj njakmba kilke mbolnge prode ta ye tane tinjet. Ilinzu tumunu njak ail tinnu tumunu njak ta njakmba tane tuku nyamaganj minamngaig. ³⁰ Aganj njakmba nzu njak njak ta ye aganjmor nyuwaig nga nane ninjen tuku. Aganj nzu njak njak ta sar umanj kilke mbolok aganjmor nane tuku nyamaganj minamngaig ngina. Tanjakina ta kumungina le ³¹ Kuate nu aganj ndende njakmba kile-mayokkina ta kanjerka njakmba magenu ndo minnaig le nu ndek gare torna. Tanjana le furir promba kumba ka maratukuk ta ait wai inum sulumba wai ngiri ndindo.

2

¹ Kile kilke samba aganj ndende njakmba kumunge likinaig le piro njakmba kugana. ² Ait 7-nu mbolnge Kuate nu piro njakmba ke likina ta piroke suglukina sulumba ³ mabtina. Ta tuku nu ait ta tukulmba kusem pilna. ⁴ Kuate Sunjo nu tanjamba samba kilke kile-mayokkina tuku.

⁵ Kuate Sunjo nu samba kilke kile-mayokkina ta nu sawe te-ibeŋ ndana tukunu agaŋ waŋe ŋak mine ndakinaig. Agaŋ kitek mata mbur ndanaig. Taŋgo ande kilke mbolŋge tumtuwam tuku mata mine ndakina. ⁶ Ait ta mbolŋge kule nu kilke sinamŋge nzomba minna le kilke nu bisuknu minna.

Kuate Sunjo nu Eden kumamŋge piro ande wakeina

⁷ Kuate Sunjo nu taŋgo wakeiyam tuku ŋga kilke tumba tamba taŋgo wakeina. Wakeina sulumba taŋgo ta fumbenu mbolŋge abo guwa ŋtna le taŋgo ta abo guwa ŋak aboŋga tiŋgina. ⁸ Tiŋgina le Kuate Sunjo nu Eden kumamŋge ki prote kumam taŋge piro ande wakeina. Wakeina sulumba taŋgo buk wakeina ta tumba piro ta sinamŋge pilna le minna.

⁹ Piro ta sinamŋge Kuate Sunjo nu ail magenu yeki yeki kile-mayokkina. Ail ta ŋakmba kaŋgerka nzali tumba alowaig le nyam tuku. Piro ta ŋgamukŋge nu ail armba turmba patikina le pronaike ta ande alonu nyumba minmba minam tuku ail ande maŋau magenu ŋaigonu pileŋga kila palmbim tuku ail. ¹⁰ Eden kilke mbolŋge kule sunjo ande bulbulmba prona sulumba piro ta bisumba minna. Nu Eden kusremba mayok ka wai fet baillkana. ¹¹ Wainu sunjo ande nyunu Pison ta kinit kumba ka Awila kilke laipmba kinit. ¹² (Awila kilke ta gol, ail ŋair mundur mayenu, ndame magenu ŋak minit). ¹³ Wainu ande nyunu Gion ta Kus kilke laipmba kinit. ¹⁴ Wainu ande nyunu Tigris ta Asiria kilke ki prote kumam tamba kinit. Wainu ande ta nyunu Yufretis.

¹⁵ Kuate Sunjo nu taŋgo ta tumba Eden piro ta mbolŋge piroka kulatka minam tuku pilna sulumba ¹⁶ wam pagumba sana: Ail ŋakmba piro te sinamŋge minig ta alonu ne nyam kumuŋ. ¹⁷ Ail ndindo ndo ye

ne peunumba tukulnet. Ail ta maṅau magenu ṅaigonu pileṅga kila palmbim tuku. Ne ail ta tuku alonu ndanya. Mbula. Ne nyumba ta ait ta mbolṅge ndo ne kumamṅgat ṅgina.

¹⁸ Taṅakina sulumba Kuate Suṅgo nu sakina: Taṅgo te nuṅe ndo minit. Maṅau ta mayenu kuga tukunu ye tur nuṅe ande nu suk wakeiyamṅgit ṅgina. ¹⁹ Taṅamba sakina sulumba nu kilke tumba sar umaṅ agaṅmor ṅakmba wakeika nuṅge nyu patikuwa ṅga kilmba taṅgo ta tugum prona le nu agaṅmor ta ṅakmba nyu yimyam niṅgina le nane nyu ta ṅak minnaig. ²⁰ Nu sar umaṅ agaṅmor tumbraṅok ṅguikok ṅakmba tuku nyu patike likina ta tur nuṅe nu suk ande nda mayok kina le taṅgo ta nu nuṅe ndo minna.

²¹ Kile Kuate Suṅgo nu taṅgo ta ginyum pak tuna le nu kinymba gilaiṅgina le Kuate Suṅgo nu taṅgo ta takelnu ande gona sulumba ndemnu tumba takelnu gona ma mbolṅge tukulmba pilna. ²² Takelnu tambi nu pino ande wakeina sulumba tumba ka taṅgo tugum taṅge pilna le ²³ taṅgo ta nu pino ta kaṅgermba sakina: Ese. Agaṅ te ye tuku isu ye tuku ndem minit teṅen. Nu taṅgo tuku ṅgarosu mbolṅge mayok ket tukunu ye nu nyun ta pino ṅgamṅgit ṅgina. ²⁴ Ta tuku taṅgo nu ina mam nuṅe kusreka piyo nuṅe ndoṅ muṅgu kile-dēṅga minwaik. Nale ṅgarosu ndindo mayok kaṅgaik.

²⁵ Taṅgo ta piyo nuṅe ndoṅ wagek minnaik ta nale kiko ndanikina.

3

Une maṅau mayok kina

¹ Mbeṅ nu yabri paknu ṅak minmba agaṅmor ṅakmba Kuate Suṅgoṅge patike likina ta nane tuku maṅau lin-iṅmba mbolṅge minna. Taṅamba mbeṅṅge pino kusnana:

Kuate nu tale ndañmba satikina? Tale piro te tuku kumzañ ail alonu ndanyam tuku satikina e ngina le ² pino ta nu mbeñ tuku pasa lafumba sana: Kuga. Sile piro te tuku kumzañ ail ñakmba alonu nyam tuku sasikina. ³ Nu teñenmba sile sasikina: Tale ail ndindo piro te ñgamukñge minit ta ndo alonu kiremba ndanyap. Tale kumpekaik ñga sasikina ngina le ⁴ mbeñ ta ndek nu sana: Tale kume nda. ⁵ Tale nyap sulumba wamdus pulutikuwa le Kuate suk mañau magenu ñaigonu pileñgam tuku kila ñak minañgaik ta Kuate nu kila. Ta tuku nu tale nda nyam tuku satikina ñga pino sana le ⁶ pino ta nu nuñe wamdusmbi sakina: Ail ta mayenu ndo ngina sulumba nu alonu ta kañgermba am kikoñ tinga wamdus kuyar mayenu ñak minam tuku nzalina le nu ail ta alonu ande purmba tumba nyina. Tumba nyina sulumba inum tumba tañgo nuñe tuna le nyina. ⁷ Nale nyinaik sulumba wamdus pulunikina le nale wagek minnaik ta katesemba kila pilnaik sulumba kikonikina le fik wañenu kilmba ñgika malnu tinñinaik.

⁸ Tañamba minnaik le furiram Kuate Sungo nu pro piro ta sinam lika minna le nalekam zigna isnaik sulumba ail sumba kuirkinaik. ⁹ Tañanaik le Kuate Sungo nu tañgo ta wika sana: Ne añañge minit ngina le ¹⁰ nu ndek sakina: Ye ne tuku zigna ismba wagek minet te kuru-kuruka kuirket ngina le ¹¹ nu ndek kusnana: Ne wagek minit ta imañge sanat e? Ne ail alonu tale peunikmba tukultiken ta nyat e ngina le ¹² tañgo ndek lafumba sana: Pino ye ndoñ minam tuku ye sina nuñge ail alonu ta tumba sat le nyit ngina. ¹³ Tañakina le Kuate Sungo nu pino ta kusnana: Ne ndañam tañawat ngina le nu lafumba sana: Mbeññge ye yabriyat le nyit ngina.

Kuate nu nane kasurniñgina

¹⁴ Kile Kuate Sunjo ndek mberj ta sana: Ne manjau ta kat ta aganjmor njakmba ngamuknje ye ne kasurnumba teyamoknamngit. Ne mara mindek fungulmbi ndo lika kilke kutur nyumba tanjamba minmba ma ma kumamngat.

¹⁵ Tale pino ta ndoj tale ngamuknje gubra pili le tale munju ngueu njak minamngaik. Ne tuku kutu pino tuku kutu nane mata tanjamba munju ngueu njak minamngaig. Nu ne tuku gabat to fetkuwa le ne nu tuku kupe tugunu makewamngat ngina.

¹⁶ Tanjakina sulumba nu ndek pino ta sana: Ne kiyo kilepatinu ait mbolnje ye ne ngaro rar sunjo tini le tamngat ta ne manj tanjo naje nzalinamngat. Ne nu tuku minge kumnemnje mina le nunje ne kulatka minamngat ngina.

¹⁷ Tanjakina sulumba nu ndek Adam sana: Ne piyo naje tuku minge ismba dubimba ail alonu peutikmba tukultiken ta tumba nyat tukunu ye ne tuku nga kilke kasuramngit. Ne nyamaganj te-silikam tuku piro karenka tumba nyamngat. Ne mara mindek tanjamba minmba ma ma kumamngat. ¹⁸ Kilke te mbolnje anja njaigonu prowe likuwaig le ne fare fare ilinzu sota nyumba minamngat. ¹⁹ Ta tuku ne piro karenka ngarosu mundunuwa le kilke mbolnje nyamaganj te-silika nyamngat. Tanjamba minmba ma ma ne luka kilkek sinam kanjat. Ye ne kilkemi wakeinen tukunu ne tuku ngarosu ta kilke. Ne manj luka ta sinam kumba kilke kuilkamngat nga tanjo sana.

²⁰ Adam nu piyo nuje nyunu Eva ngina. Nyu ta tugunu tejenmba: Nu tanjo pino njakmba tuku ina nangine.

²¹ Kuate Sunjo nu aganjmor ngaronumbi tawi wakeika Adam nale piyo nuje ndoj tingine nikina.

Kuate nu Adam le Eva pitaikina le kilim kinaik

²² Tanjana sulumba kile Kuate Sunjo nu sakina: Tanjo nu manjau magenu njaigonu pilengam tuku kila palet

tukunu nu sine tanjaṅ minit. Nu minmba minam tuku ail alonu ta turmba nyuwa sulumba minmba minikat ṅgina. ²³ Nale tanapekaik ṅga Kuate Sunḡo nu nale Eden piro ta sinamṅge pitaika kukulnikina le kilke tumba tanḡo wakeina ta mbolṅge piroka minnaik. ²⁴ Tanjamba minnaik le tanḡo nu ail alonu nyumba minmba minam tuku ta tugum kakat ṅga Kuate nu nuṅe eṅel afu kukulningina le Eden piro ki prote kumam tanḡe ndin tukulmba ail ta ṅgailkinaig. Kame bagi sunḡo pa bulu ṅak ta turmba tanḡe pilna le kuanyi-kuanyinḡa minna.

4

Kume maṅau mayok kina

¹ Adam nu piyo nuṅe Eva ndoṅ minnaik sulumba pino ta buk funḡul ṅakna sulumba kiṅo te-pilmba sakina: Sunḡoṅge ye sinzanjat le ye kiṅo ande te-pilit ṅgina. Tanjakina sulumba nu kiṅo ta nyunu Kain ṅgina.

² Tanjamba minnaig ma ma nu maṅ kiṅo ande te-pilna ta nyunu Abel ṅgina. Kiṅo ta sunḡoka nu sipsip kulat tanḡo mayok kina le aba nuṅe nu mara mindek nyamagaṅ piroka minanu.

³ Minnaig ma ma mara ande aba nuṅe nu nyamagaṅ afu kilmba Sunḡo atraukam tuku patikina le ⁴ maib nuṅe nu sipsip mulum mayenu ande balemba ndemnu kuya ṅak ta tumba nu mata Sunḡo atraukam tuku pilna. Pilna le Sunḡo nu kaṅgermba ndek Abel tuku garena sulumba ⁵ Kain tuku atrau agaṅ ta kaṅgermba Kain tuku gare ndana le Kain nu gubra kagli ṅrka aiṅel pasi kume ṅgurnḡurkina.

⁶ Tanjana le Sunḡo nu ndek Kain kusnana: Ne ndaṅam tuku gubranate e? Ndaṅam ne tuku aiṅel pasi kume ṅgurnḡurkate e? ⁷ Ne maṅau mayete kande ye ne tuku gare-gareket kande. Ne maṅau ṅayote tukunu une ta ne kainumba te-ibeṅnuwa ṅga ne kagmate ta ne sanḡri tinḡa

une ta te-iberɲmba te-siwa ɲga sana. ⁸ Tanjaka sana le Kain nu maib nuɲe wika sana: Sile piro mbol nzi kap ɲgina. Tanjamba nale kinaik ka piro mbol tanɲe Kain nu tinɲa maib nuɲe balena le kumna.

⁹ Tanjana le Sunɲo nu Kain kusnana: Maib naɲe aninɲe minit ɲgina le nu ndek sana: Iyo. Ye nu kanɲer ndawit. Ndanam saka maib yiɲe tuku kusnayate? Ye nu tuku kulat tanɲo kuga ɲgina le ¹⁰ Sunɲo nu ndek sana: Ne siɲka maɲau ɲayonu kat. Maib naɲe tuku ndare kilke mbolɲe kutuwat ta witite le iset. ¹¹ Nu tuku ndare kutuwat ta kilke tenɲe ndare ta biyat. Ta tuku ye ne kasurnumba pitaini le ne ma te mbolɲe mine nda. ¹² Ne kilke mbolɲe nyamagaɲ ɲguka ta alowe nda. Ne mara mindek tumbraɲ tumbraɲ ɲakmba kine promba minamɲgat ɲga sana.

¹³ Tanjakina le Kain ndek lafumba Sunɲo sana: Ta tuku lafunu ye pa ta kurawam kumuɲ kuga. ¹⁴ Ne kilke te mbolɲe ye pitaiya le ye ne ndoɲ mine ndaka kine promba minamɲgit. Tanɲo andenɲe ye ndinɲe kanɲeryuwa sulumba ye baleyuwa le kumamɲgit ɲgina le ¹⁵ Sunɲo nu Kain sana: Kuga. Tanɲo inum ne balenuwa ta ye lafumba nu tuku kuasmbi 7 bale farninɲamɲgit ɲgina. Tanjakina sulumba Sunɲo nu tanɲo ande Kain kanɲermba ndabalewa ɲga nu tuku ɲgarosu mbolɲe peuka suku kuyar ande pilna.

¹⁶ Tanjana le Kain nu Sunɲo kusremba ka Eden ma ki prote kumamɲge minna. Ma tugu ta nyunu Kine Pro.

Kain tuku ndare

¹⁷ Kain piyo nuɲe nu kiɲo ande nyunu Enok te-pilna. Tanjamba minnaig ma ma Kain nu tumbraɲ sunɲo ulmba wande patikina sulumba tumbraɲ ta mata nyunu Enok ɲgina. ¹⁸ Enok tuku kiɲo nuɲe nyunu Irad. Irad nu kiɲo ande nyunu Mehuyal te-pilna. Mehuyal nu kiɲo ande nyunu Lamek te-pilna.

¹⁹ Lamek nu pino armba kilna ta ande nyunu Ada ande Zila. ²⁰ Ada nu kiyo ande nyunu Yabal te-pilna. Yabal nu makau kulatkade kuasmbi ta tuku mbuḡ nangine. Nane kinenumba baibai patika minanu. ²¹ Mambo nuḡe nyunu Yubal nu gita le tabu tabu usrede kuasmbi ta tuku mbuḡ nangine. ²² Zila nu kiyo ande nyunu Tubal-Kain te-pilna. Tubal-Kain nu ain yeki yekimbi piro agaḡ sunḡomba wakeikanu. Zila nu kulim ande turmba te-pilna ta nyunu Nama.

²³ Mara ande Lamek nu piyo kat nuḡe sanikina: Ada le Zila tale isap. Kiyo ande ye katyina le ye nu balewen le kumna. ²⁴ Tanḡo ande Kain balewa ta lafumba tanḡo 7 bale faramḡgaig. Tanḡo ande ye baleyuwa ta lafumba tanḡo 77 bale faramḡgaig ḡgina.

Abel kumna ta tuku lafuknu Set prona

²⁵ Adam le piyo nuḡe nale maḡ kiyo ande te-pilnaik sulumba Eva nu sakina: Kain nu Abel balena le kumna. Kile Kuateḡge kiyo ande ye sat le kiyo ta Abel tuku ma tamḡgat ḡgina sulumba nu kiyo ta nyunu Set* ḡgina.

²⁶ Set nu sunḡokina sulumba pino ande tina. Pino ta kiyo ande nyunu Enos te-pilna. Ait ta mbolḡge tanḡo pino nane Sunḡo tuku nyu te-dunḡam tuku tugu pilnaig.

5

Adam tuku ndare

¹⁻² Kuate nu tanḡo pino nuḡe suk kile-mayokkina. Nu tanḡo pino turmba kile-mayokkina sulumba nyaro nikmba nyu ta tanḡo ḡgina. Adam tuku ndare tuturmba teḡenmba kina.

³⁻⁵ Adam nu yar 130 ḡak minna sulumba kiyo ande nuḡe suk te-pilna. Nu kiyo ta nyunu Set ḡgina. Tanḡana sulumba

* 4:25: Set nyu ta tugunu Lafunu

Adam maŋ lato yar 800 minmba kiŋo kulim afu turmba kile-patikina. Nuŋe yar ulendimba 930 kusrena sulumba nu kumna.

⁶⁻⁸ Set nu yar 105 ŋak minna sulumba kiŋo ande nyunu Enos te-pilna. Te-pilna sulumba nu maŋ lato yar 807 minmba kiŋo kulim afu turmba kile-patikina. Nuŋe yar ulendimba 912 kusrena sulumba nu kumna.

⁹⁻¹¹ Enos nu yar 90 ŋak minna sulumba kiŋo ande nyunu Kenan te-pilna. Te-pilna sulumba nu maŋ lato yar 815 minmba kiŋo kulim afu turmba kile-patikina. Nuŋe yar ulendimba 905 kusrena sulumba nu kumna.

¹²⁻¹⁴ Kenan nu yar 70 ŋak minna sulumba kiŋo ande nyunu Mahalalel te-pilna. Te-pilna sulumba nu maŋ lato yar 840 minmba kiŋo kulim afu turmba kile-patikina. Nuŋe yar ulendimba 910 kusrena sulumba nu kumna.

¹⁵⁻¹⁷ Mahalalel nu yar 65 ŋak minna sulumba kiŋo ande nyunu Yaret te-pilna. Te-pilna sulumba nu maŋ lato yar 830 minmba kiŋo kulim afu turmba kile-patikina. Nuŋe yar ulendimba 895 kusrena sulumba nu kumna.

¹⁸⁻²⁰ Yaret nu yar 162 ŋak minna sulumba kiŋo ande nyunu Enok te-pilna. Te-pilna sulumba nu maŋ lato yar 800 minmba kiŋo kulim afu turmba kile-patikina. Nuŋe yar ulendimba 962 kusrena sulumba nu kumna.

²¹⁻²⁴ Enok nu yar 65 ŋak minna sulumba kiŋo ande nyunu Metusala te-pilna. Te-pilna sulumba nu maŋ lato yar 300 minmba Kuate biye demba minna. Taŋamba nu kiŋo kulim afu turmba kile-patikina. Nuŋe yar ulendimba 365 kusrena sulumba Kuate ndoŋ sail mayena le Kuaterŋe nu ŋgarosu ŋak tina. Nu kume ndakina.

²⁵⁻²⁷ Metusala nu yar 187 ŋak minna sulumba kiŋo ande nyunu Lamek te-pilna. Te-pilna sulumba nu maŋ lato yar 782 minmba kiŋo kulim afu turmba kile-patikina. Nuŋe yar ulendimba 969 kusrena sulumba nu kumna.

²⁸ Lamek nu yar 182 ñak minna sulumba kiño ande tepilmba sakina: ²⁹ Sunjo nu kilke te kasurna le sine piro karenka wamodus pitisingit. Kiño te sine tuku wamodus bul sersingamngat ngina. Tanakina sulumba kiño ta nyunu Noa* ngina. ³⁰⁻³¹ Lamek nu mañ lato yar 595 minmba kiño kulim afu turmba kile-patikina. Nuñe yar ulendimba 777 kusrena sulumba nu kumna.

³² Noa nu yar 500 kusrena sulumba kiño keñmba kile-patikina ta ande nyunu Sem ande Ham ande Yafet.

6

Une mañau sungokina

¹ Tango pino tugeka sili-silinaig sulumba kulim kame kile-patike likinaig le ² Kuate tuku kuasmbi nane kulim kame ta kañgerkinaig. Kulim kame ta ngarusu tumail pasi magenu ndo le nzaliningina le nane ndoñ minnaig. ³ Tanjanaig le Sunjo nu sakina: Tango nane ngarusu ndo. Nane minmba mine nda. Ye nane tuku ait kuerkamngit. Nane tuku yar 120 ndo palmbimngit ngina.

⁴ Kuate tuku kuasmbi nane pino kame ndoñ minnaig sulumba tango sugo sañgriknu kile-patikinaig. Ait ta mbolñge ngumnenga mata tango sugo sañgri ñak ta kilke te mbolñge mine likinaig. Nane sañgri sugo nyu ñak minnaig.

Kuate nu wañ kusam tuku Noa sana

⁵ Tango pino ñakmba nane mañau ñaigonu kumba wamodus mata ñaigonu ndo kumba minanu le Sunjo nu nane kañgerka ⁶ ngamungal rarmba wamodus tatrulina sulumba sakina: Ndanam saka ye tango pino kile-mayokka kilke te mbolñge patiken a. ⁷ Ye kile tango pino ñakmba sar umañ agarñmor tumbranok nguikok kilke

* 5:29: Noa nyu ta tugunu Wamodus Bulok

te mbolŋge ma gureŋmba kile-ŋgisike suluwamŋgit. Ye yiŋe wakeika kile-mayokken ta kile ye wamdus tatrukate ŋgina. ⁸ Tanakina ta Sungo nu Noa tuku maŋau kanŋermba nu ndo nzalina.

⁹⁻¹⁰ Noa nu tanŋo purferŋnu mayenu. Nu Kuate ndoŋ sail mayena. Nu tuku kiŋo keŋmba ta Sem Ham Yafet. Noa tuku ait mbolŋge tanŋo pino ŋakmba maŋau ŋaigonu ndo ke lika minnaig ta nane ŋgamukŋge Noa ndo maŋau purferŋnu dubimba minna. ¹¹ Kilke te mbolŋge Kuate am mbolŋge maŋau ŋaigonu ta tumbraŋ kilke ŋakmba kumunŋina le nanŋine tanŋo afu ŋaigo siglika minnaig.

¹² Kuate nu tanŋo pino ta tuku maŋau ŋaigonu kanŋerka nane tuku unenŋe tumbraŋ ŋakmba ŋaigo siglikina ta nu kanŋerkina sulumba ¹³ nu ndek Noa sana: Ye tanŋo pino ŋakmba pitaike suluwamŋgit. Nanŋine nanŋine tanŋo afu ŋaigo siglikade le nane tuku maŋau ŋaigonu ta kilke tugu ŋakmba kumunŋade tukunu ye nane ŋakmba kile-ŋgisikamŋgit. ¹⁴ Ta tuku ne ail magenu pikmba waŋ inum wakeimba kusa. Kusmba wandenu pilmba sinanu afu pugurke lika sulumba waŋ ta sinamŋge kilimŋge gulgol danŋa le tikŋguwa. ¹⁵ Waŋ ta teŋenmba wakeiya. Kuennu mita 130 wakeiya. Sungonu mita 22 wakeiya. ŋgirpenu arŋeŋ mita 13 wakeika. ¹⁶ Tanamba ne funu tukula sulumba ŋgirpenu mbol ta tukul ndawa. Wai dagol ndindo burok waŋ laipmba pale le waŋ sinanu purferŋnu minwa. ŋgirpenu mbolŋge malaŋga wakeimba pale sulumba sinamŋge mbain armba kusa le waŋ sinanu keŋmba minwaig. Ande mbolŋge ande ŋgamunŋe ande ibenŋge minwaig. ¹⁷ Yenŋe saki le kule sunŋo prowa sulumba tanŋo pino ŋakmba kilke mbol agaŋ ndende ŋakmba songuwa le butoka ŋgisike suluwamŋgaig ta ¹⁸ ye ne ndoŋ wamdus ulendika siŋka son pasa sanet ta ye siŋka kumuwamŋgit. Ne, piyo naŋe, kiŋo kat naŋe, rukan kat

naje tane ñakmba wañ poŋgap sulumba ¹⁹ agaŋ nyunu mindek abo minig ta mata turmba kilmba wañ poŋgap. Ar ar pailnu paŋgarnu nane abo minam tuku kilmba patika. ²⁰ Sar umaŋ yeki yeki agaŋmor tumbraŋok ŋguikok ta ñakmba ar ar kilmba wañ poŋgap. ²¹ Tanjine nyamagaŋ agaŋmor tuku nyamagaŋ yeki yeki turmba kilmba patikap ŋga Noa sana.

²² Tanjakina le Noa nu Kuate tuku miŋge dubimba taŋamba ndo kina.

7

Kule suŋgo prona

¹ Kile Suŋgo nu Noa sana: Ye taŋgo pino ñakmba kaŋgerket ta nane ŋgamukŋge neŋge ndo maŋau pur-feŋnu ñak minit le ye ne kagmanet. Ta tuku kile ne naje gageu turmba wañ ta poŋgap ŋgina. ² Agaŋmor nyam tuku atraukam tuku ta ar ar pailnu 7 paŋgarnu 7 kilmba wañ mbolŋge patika. Agaŋmor tane pintiŋgen ta armba ndo pailnu paŋgarnu kila. ³ Sar umaŋ ar ar pailnu 7 paŋgarnu 7 kila. Agaŋ ñakmba tumunu minam tuku kila. ⁴ Kusem ndindo te kugawa le ye saki le sawe suŋgokanu ki 40 furir 40 piymba minamŋgat. Sawe ta mbolŋge ye agaŋ wakeiken le abo minig ta ñakmba ma gureŋmba kile-ŋgisike suluwamŋgit ŋgina. ⁵ Suŋgo nu Noa wam paguna ta Noa nu miŋge kumumba taŋamba ndo kina. ⁶ Noa nu yar 600 ñak minna le kule suŋgo ta promba kilke soŋgina.

⁷ Noa, kiŋo kat nuŋe, piyo nuŋe, rугan kat nuŋe nane kule prowamŋgat ŋga wañ poŋginaig. ⁸ Sar umaŋ agaŋmor nyam tuku pinkam tuku ⁹ ar ar pailnu paŋgarnu nane Kuate nu Noa wam paguna ta kumumba Noa ndoŋ wañ poŋginaig. ¹⁰ Wañ poŋginaig le kusem ndindo kugana le kule suŋgo ta kilke mbol prona.

¹¹ Noa tuku yar 600 tambun arnu ait 17 ait ta mbolŋge kilke puluke lika kule sugokanu bulbulmba kilke mbolŋge prowe likinaig. Samba mata puluka sawe suŋgokanu piyna. ¹² Ki 40 furir 40 sawe ta pur ndamba piymba minna. ¹³ Ki ait ndui ta mbolŋge Noa nuŋe piyo nuŋe kiŋo kat nuŋe Sem Ham Yafet nuŋe rukan kat nuŋe keŋmba ndoŋ nane waŋ poŋginaig. ¹⁴⁻¹⁵ Sar umaŋ agaŋmor tumbraŋok ŋguikok nane yeki yeki ar ar ŋakmba Noa nane ndoŋ waŋ poŋginaig. ¹⁶ Kilke mbol agaŋ nyu mindek pailnu paŋgarnu Kuate buk sana ta kumumba waŋ poŋginaig. Taŋanaig le Suŋgoŋge malaŋga tukulna.

¹⁷ Sawe ta mara 40 piymba minna le kule ta nzomba waŋ te-faitna. ¹⁸ Taŋamba kule nzomba mbolka waŋ te-faitna le kule mbol mbol lika minna. ¹⁹ Kule suŋgo ŋayomba tabe sugo funu basleniŋmba biŋ ŋakmba kile-butokina. ²⁰ Kile-butokina sulumba maŋ kule mbolke ŋayomba mita 7 mbolŋge kumuŋgina. ²¹ Sar umaŋ agaŋmor tumbraŋok ŋguikok agaŋ ŋakmba kilke mbolŋge likinaig tuku taŋgo pino ŋakmba turmba butoka ŋgisike sulunaig. ²² Agaŋ nyunu mindek kilke mbolŋge mabsen ŋak ta ŋakmba kume sulunaig. ²³ Suŋgoŋge kilke mbol mbal ŋakmba ma gureŋmba kile-ŋgisike suluna. Taŋgo pino sar umaŋ agaŋmor tumbraŋok ŋguikok agaŋ afu mine ndakinaig. Noa nane ndo waŋ sinam taŋge abo minnaig.

²⁴ Kule ta tambun 5 mara 150 taŋamba kilke mbolŋge ibeŋ ndaka suŋgokanu minna.

8

Kule suŋgo ta ibeŋ kina

¹ Kuate nu Noa nane agaŋmor ndoŋ waŋ sinam taŋge minnaig ta nu sina so ndana. Nu nane idusniŋmba minna sulumba bubre sakina le pinderka kule muku serna. ² Taŋamba nu kilke mbolŋge kule bulbulnaig ta

mata tukulningina sulumba samba mata tukulna le sawe ta kugana. ³ Tambun 5 ta sinamnge kule ta ibeḅ-ibeḅmba minna. ⁴ Taḅamba minna ka ka tambun 7 ait 17 mbolḅge waḅ ta ndeka Ararat biḅ mbol taḅge minyokina. ⁵ Kule ibeḅ-ibeḅmba minna le tambun 10 ait 1 mbolḅge biḅ funu afu mayok kinaig.

⁶ Mara 40 kinaig le Noa nu bubre malanga fudiḅndo ta talka ⁷ kal ande kukulna le nu kule parakuwa nga ta tairnga kine promba minmba luka pro ndana. ⁸ Taḅana le Noa nu kilke buk parakina e nga idusna sulumba gami ande kukulna le kina ⁹ kumba ka kule ndo minna le tiḅga mabtam tuku ma kugatok le nu maḅ luka waḅ tugum ta prona. Prona le Noa ndek wai kuitka tumba waḅ sinamnge pilna.

¹⁰ Minna ma ma kusem ndindo kina le nu gami ta maḅ kukulna le kina ¹¹ kumba ka furiram maḅ luka olif waḅenu abonu purmba tina ta nzonga tumba luka nu tugum ta prona. Taḅana le Noa nu ail waḅe ta kaḅgermba kule buk ibeḅ ket nga idusna.

¹² Minna ma ma maḅ kusem ande kugana le maḅ gami ta kukulna le kina sulumba maḅ luka pro ndana. Nu nduiye kina. ¹³ Noa tuku yar 601 tambun ndindo ait ndindo mbolḅge kule kilke mbolḅge ta parakina le Noa nu wande funu buromba burok tambi mambilmba kilke kaḅgerna ta parakina. ¹⁴ Tambun arnu ait 27 mbolḅge kilke paraka kareḅgina.

¹⁵ Kile Kuate nu Noa sana: ¹⁶ Ne, piyo naḅe, kiḅo kat naḅe rukan kat naḅe tane ḅakmba waḅ mbolḅge mayok ka ibeḅ kape. ¹⁷ Agaḅmor ḅakmba tane ndoḅ minig ta sar umaḅ turmba ḅakmba kilmba kile-ibeḅkap. Taḅawap le nane tugeka kilke ḅakmba kumuḅge likamḅgaig ḅgina. ¹⁸ Taḅakina le Noa, nuḅe kiḅo kat nuḅe, piyo nuḅe, rukan kat nuḅe nane ḅakmba ibeḅ kinaig. ¹⁹ Sar umaḅ agaḅmor

ɲakmba kilke mbolɲge likinaig tuku ta nyu mindek nane mata ibeɲ kinaig.

Noa nu Sunɲo tuku atraukina

²⁰ Ibeɲ kinaig le Noa nu Sunɲo tuku idusmba ndame afu kilmba atraukam tuku pa lanɲan wakeina. Wakeina sulumba sar umaɲ agaɲmor nyam tuku ndui ndui kilmba bale farmba pa lanɲan ta mbolɲge patika Sunɲo atraukam tuku pasokina le ugmba usarkinaig. ²¹ Usarkinaig le Sunɲo nu mundur mayenu ta kamusna sulumba nu garena le wamduŋmbi sakina: Tanɲo pino nane maɲ mbarwaig ta ye kilke te maɲ ɲayo siliwe nda. Nane kiɲo ndo wamduŋ ɲaigonu ɲak sugoka taɲamba ndo minig. Ye buk agaɲ abo minnaig tuku ta ɲakmba kile-ɲgisike suluwen ta ye maɲ taɲawe nda. ²² Kilke te minwa le nyamagaɲ ɲgunu tuku ait, nyamagaɲ mayekam tuku ait, sawe tuku ait, ki tuku ait, mafey tuku ait, furir tuku ait ta ɲakmba kugawe nda. Mara mindek munɲu dubika minmba minamɲgaig ɲgina.

9

Kuate nu Noa ndoɲ wamduŋ ulendikina

¹ Kuate nu Noa nuɲe kiɲo kat nuɲe turmba nyaro pasa niɲge lika sanɲgina: Tane kiɲo kulim kile-patikap le tane tuku ndare mbolɲge kilke te kumunɲuwaig. ² Ye kile agaɲ ndende ɲakmba tane kulatkam tuku tiɲget. Sar umaɲ kilke mbolok agaɲmor kualegaɲ ɲakmba tane tuku kuru-kuruka minamɲgaig. ³ Agaɲ ɲakmba likade ta tane tuku nyamagaɲ minig. Ye buk ilinzu ɲakmba tiɲgen taɲamba ndo kile agaɲmor ɲakmba tiɲget. ⁴ Tane agaɲmor ndemnu ndare ɲak ɲak ndanyap. Mbulap. Ta ndaɲam? Ndare ta nuɲe abo tugu. Ta tuku tane ndanyap. ⁵ Tanɲo andeɲge ko agaɲmor andeɲge tanɲo inum balewa

le kumwa ta nu mata kumamngat. ⁶ Kuate nu tango pino kile-mayokkina ta nuñe suk. Ta tuku tango andenje tango inum balewa ta nu mata kumamngat. ⁷ Ye tane satinget: Tane tugeka kiño kulim kile-patikap le kilke kumuñguwa ngina.

⁸ Tanakina sulumba Kuate nu Noa nuñe kiño kat nuñe ndoñ teñenmba saningina: ⁹ Tane isap. Ye kile tane ndoñ wamdus ulendika siñka son pasa satinget te ye siñka kumuwanngit. Ngumnennga tane tuku ndare mbolñge mata pasa te kumuwanngit. ¹⁰ Sar umañ agañmor tumbrañok nguikok kilke mbolok agañ ñakmba abo minig tane ndoñ wañ mbolñge ibeñ kinaig ta nane mata tane ñakmba tuku pasa te saket. ¹¹ Ye mañ kule sunğombi agañ ndende ñakmba kile-ñgisike nda. Kule sunğonğe kilke mañ ñayo siliwe nda ngina.

¹² Tanakina sulumba nu mañ lato saningina: Ye kile tane ñakmba ndoñ wamdus ulendiket. Mara mindek tañamba minmba minamngit. ¹³ Ta tuku ye kile wanzu kuambor tañañ gau mbolñge pilet. Kilke mbol mbal ñakmba nane wanzu ta kañgerwaig sulumba pasa te idusamngaiğ. ¹⁴ Yeñge wi le gau tinğua le wanzu prowa ta ¹⁵ ye siñka son pasa satinget te idusamngit. Kule sunğo mañ promba tane ñakmba kile-ñgisike nda. ¹⁶ Wanzu ta gau mbolñge minwa le ye kañgeri sulumba pasa te idusamngit. Ye siñka son pasa te agañ ñakmba ñgarosu ñak abo minig ta tane satinget ta siñka kumuwanngit. ¹⁷ Ye kilke mbol mbal ñakmba ndoñ wamdus ulendika wanzu kuambor tañañ pilet ngina.

¹⁸ Noa tuku kiño kame wañ mbolñge ibeñ kinaig ta nyu kat nañgine Sem Ham Yafet. Kanan nu Ham tuku kiño. ¹⁹ Noa tuku kiño kame keñ ta nane tuku ndare tugeka kile sine kilke mbol mbal ñakmba mineg.

Noa nu Ham kasurna

²⁰ Noa nu nyam piro ndo kumba minna tuku. Nuṅge tugu pilmba grep piro ande ṅgukina. ²¹ Mara ande nu grep kule afu nyina le grep kulenge balena le ṅginganka baibai sinamṅge tawi kuklikina le wagek kinymba minna.

²² Tanjana le Kanan mam nuṅe Ham nu mam nuṅe wagek kinymba minna ta kaṅgerna sulumba nu ndek kumba ka aba kat nuṅe sanikina le ²³ Sem nale Yafet ndoṅ nale ndek tawi ande tumba kaika ṅgumnem-ṅgumnem baibai sinam kumba mam nakile kainaik. Nale mam nakile wagek minna ta kaṅgeram mbulmba tumail te-sinaik.

²⁴ Kile Noa nu ṅgaro purfena le kiṅo ṅgrimbik wam kina ta kubenaik le isna sulumba nu ndek sakina: ²⁵ Ye kile Kanan kasuri le nu nuṅe tira kame kumnemṅge nane tuku sanzal taṅgo piroka minamṅgat ṅgina.

²⁶ Tanjakina sulumba nu maṅ lato sakina: Sine Suṅgo tuku nyu te-duṅgube. Nu Sem tuku Mbara. Kanan nu Sem kumnemṅge nu tuku sanzal taṅgo piroka minamṅgat.

²⁷ Kuateṅge Yafet sinzaṅwa le nu tuku ndare tugekamṅgat. Nu tuku mbuṅ kame Sem tuku mbuṅ kame ndoṅ ulendika minwaig le Kanan nu Yafet kumnemṅge nu tuku sanzal taṅgo piroka minamṅgat ṅgina.

²⁸ Kule suṅgo ta kugana le Noa nu maṅ lato yar 350 minna. ²⁹ Nuṅe yar ulendimba ta 950 kusrena sulumba nu kumna.

10*Noa tuku ndare*

¹ Noa tuku ndare ta teṅenmba. Noa tuku kiṅo keṅmba ande nyunu Sem ande Ham ande Yafet. Kule suṅgo ibeṅ kina le nane keṅ ta kiṅo afu kile-patikinaig.

Yafet tuku ndare

² Yafet tuku kiyo kat nuje nyu nangine ta tejenmba. Gomer, Makok, Madai, Yawan, Tubal, Mesek, Tiras. Ngumnennga nane tuku ndare tugekinaig sulumba mbuṅ kat nangine tuku nyu ta tumba nangine tumbraṅ yimyam kilmba minnaig.

³ Gomer tuku mbuṅ kat nuje ta Askenas mbal Rifat mbal Tokarma mbal.

⁴ Yawan tuku mbuṅ kat nuje ta Elisa mbal Spen mbal Siprus mbal Rodes mbal. ⁵ Nane yu make tumba minig mbal le nuy mbolṅge minig mbal ta tuku mbuṅ nangine.

Yafet tuku ndare ta taṅamba ndo. Nane tuku tumbraṅ yimyam, ma tugu yimyam, pasa mata yimyam.

Ham tuku ndare

⁶ Ham tuku kiyo kat nuje nyu nangine ta tejenmba. Kus, Isip, Libia, Kanan. Ngumnennga nane tuku ndare tugekinaig sulumba mbuṅ kat nangine tuku nyu ta tumba nangine tumbraṅ yimyam kilmba minnaig.

⁷ Kus tuku mbuṅ kat nuje ta Seba mbal Awila mbal Sabta mbal Rama mbal Sabteka mbal. Rama tuku mbuṅ ta Zeba mbal Dedan mbal.

⁸ Kus tuku kiyo ande nyunu Nimrod. Nimrod nu kame bumba tumbraṅ afu kilke yaika kilmba minna tukunu nu gabat suṅgo mayok kina. ⁹ Nu Suṅgoṅge turna le nu kanzerek taṅgo minna. Ta tuku nane afu nangine nangine tejenmba sakade. Suṅgoṅge ne turnuwa le kanzerek taṅgo Nimrod suk minamṅgat ṅgade.

¹⁰ O buk Nimrod nu Babilonia kilke ta tuku tumbraṅ keṅmba kulatkina. Tumbraṅ keṅmba ta ande nyunu Babilon ande Ereḱ ande Akad. ¹¹ Nu Babilonia kilke kusremba Asiria kina sulumba tumbraṅ sugo bailkamba ninde lika wande patike likina. Tumbraṅ sugo ta ande nyunu Nineve ande Rehobot-Ir ande Kala ande Resan.

¹² Resan nu Nineve le tumbran̄ suŋgo Kala ŋgamu-
ŋgamun̄ge minna.

¹³⁻¹⁴ Isip tuku mbuŋ kat nuŋe ta Lidia mbal Anam mbal
Leab mbal Naftu mbal Patrus mbal Kaslu mbal Kreta mbal.
Kreta mbal nane Filistia mbal nane tuku mbuŋ naŋgine.

¹⁵ Kanan nu kiŋo armba ŋak minna. Kiŋo mulum ta
Sidon ande nyunu Het. ŋgumn̄nga nale tuku ndare
tugekinaik sulumba mbuŋ kat naŋgine tuku nyu ta tumba
naŋgine tumbran̄ yimyam kilmba minnaig. ¹⁶⁻¹⁸ Kanan
nu Yebus mbal Amor mbal Girkas mbal Hiwi mbal Arka
mbal Sini mbal Arwat mbal Semar mbal Hamat mbal nane
tuku mbuŋ naŋgine. Kanan tuku tumbran̄ mboŋ nane
sili-silinaig le ¹⁹ nane tuku tumbran̄ mboŋ makenu ande
kumba ka Sidon̄ge tiŋgina le ande kumba ka Gerar̄nge
tiŋgina. Gerar tumbran̄ ta Gasa tumbran̄ patumba. Tum-
bran̄ make ki prote kumam kina ta kumba ka Sodom,
Gomora, Atma, Seboim̄nge tiŋgina. Seboim tumbran̄ ta
Lasa tumbran̄ patumba minna.

²⁰ Ham tuku ndare ta taŋamba ndo. Nane tuku tumbran̄
yimyam, ma tugu yimyam, pasa mata yimyam.

Sem tuku ndare

²¹ Yafet aba nuŋe Sem nu Hibru mbal ŋakmba tuku
mbuŋ naŋgine. ²² Sem tuku kiŋo kat nuŋe tuku nyu ta
teŋenmba. Elam, Asur, Arpaksad, Lud, Aram. ŋgumn̄nga
nane tuku ndare tugekinaig sulumba mbuŋ kat naŋgine
tuku nyu ta tumba naŋgine tumbran̄ yimyam kilmba
minnaig.

²³ Aram tuku mbuŋ ta Us mbal Hul mbal Geter mbal
Mesek mbal.

²⁴ Arpaksad tuku kiŋo nuŋe nyunu Sela. Sela tuku kiŋo
nuŋe nyunu Eber. ²⁵ Eber nu kiŋo armba kile-patikina
ta ande nyunu Pelek. Pelek tuku ait mboŋge taŋgo pino
ŋakmba sili-silinaig. Eber tuku kiŋo ande nyunu Yoktan.

²⁶⁻²⁹ Yoktan tuku mbuŋ ta Almodad mbal Selef mbal Hasarmawet mbal Yera mbal Hadoram mbal Usal mbal Dikla mbal Obal mbal Abimael mbal Seba mbal Ofir mbal Awila mbal Yobab mbal. Nane ŋakmba Yoktan tuku ndare.

³⁰ Nane tuku ma tugu makenu ta Mesarŋge tiŋga laipmba kumba ka Sefarŋge tiŋgina. Sefar tumbraŋ ma taknu ki prote kumamŋge minna.

³¹ Sem tuku ndare ta taŋamba ndo. Nane tuku tumbraŋ yimyam, ma tugu yimyam, pasa mata yimyam.

³² Tango kuasmbi ŋakmba ta Noa tuku ndare. Kule sunŋo kugana le Noa tuku kiŋo kat nuŋe tuku ndare puluka tugekina. Nane keŋ ta kilke mbol mbal ŋakmba tuku mbuŋ kat naŋgine.

11

Kuate nu tango tuku mane tugu mbilniŋge likina

¹ O buk tugu mbolŋge taŋgo pino kilke ŋakmba mbolŋge pasa ndindo aŋaŋ ndende ŋakmba nyu ndindo saka minnaig. ² Nane ki prote kumamŋge kine promba minnaig. Taŋamba minnaig ma ma mara ande nane kinaig ka Babilonia tuku ma gutoŋ ande mbol pronaig sulumba nane taŋge tumbraŋ ulnaig. ³ Taŋamba nane naŋgine naŋgine sakinaig: Sine kilke kilmba pasoka ndame wakeikube le kareŋguwaig ŋginaig. Nane taŋamba wakeikinaig sulumba wande palmbim tuku gulŋol ta tumba ndame ta pisneniŋginaig le ndame ta denŋinaig.

⁴ Kile nane ndek sakinaig: Sine tumbraŋ sunŋo ande ulmba wande patikube sulumba wande sunŋo kuen ŋayo ande pilbe. Funu ka samba kirewa. Taŋamba sine nyu ŋak minbe sulumba sili-silimba ma tugu ŋakmba kine ndakube ŋginaig.

⁵ Nane wande ta pilnaig le Sunjo nu nane tumbran ulmba wande kuen nayo pilnaig ta kanjeram ndekina sulumba ⁶ sakina: Tanjo pino nane ndare ndindo pasa kuale ndindo. Nane manau te tugu pilmba kade ta ngumneŋga nanjine nzali dubimba manau afu kam tuku sakuwaig sulumba ta kamnŋgaig. ⁷ Ta tuku sine ndek kab sulumba tanjo tuku mane tugu mbilniŋbe le nane nanjine nanjine pasa katese ndawaig nŋina.

⁸ Tanjakina sulumba Sunjo nu tanjo pino njakmba tu-gena le nane wande piro sunjo ta kusremba sili-silimba kilke tugu njakmba mbol kine likinaig. ⁹ Tumbran sunjo ta nyunu Babilon nŋinaig. Ma ta mbolnŋe Sunjo nu nane tuku mane tugu mbilniŋge likina le nane sili-silimba kilke tugu njakmba mbol kine likinaig.

Sem tuku ndare

¹⁰ Sem tuku ndare tuturmba teŋenmba kina. Kule sunjo ta ibeŋ kina le yar armba kinaig le Sem nu yar 100 njak minmba kiŋo ande nyunu Arpaksad te-pilna. ¹¹ Te-pilna sulumba nu maŋ lato yar 500 kusremba kiŋo kulim afu turmba kile-patikina.

¹² Arpaksad nu yar 35 njak minna sulumba kiŋo ande nyunu Sela te-pilna. ¹³ Te-pilna sulumba nu maŋ lato yar 403 minmba kiŋo kulim afu turmba kile-patikina.

¹⁴ Sela nu yar 30 njak minna sulumba kiŋo ande nyunu Eber te-pilna. ¹⁵ Te-pilna sulumba nu maŋ lato yar 403 minmba kiŋo kulim afu turmba kile-patikina.

¹⁶ Eber nu yar 34 njak minna sulumba kiŋo ande nyunu Pelek te-pilna. ¹⁷ Te-pilna sulumba nu maŋ lato yar 430 minmba kiŋo kulim afu turmba kile-patikina.

¹⁸ Pelek nu yar 30 njak minna sulumba kiŋo ande nyunu Reu te-pilna. ¹⁹ Te-pilna sulumba nu maŋ lato yar 209 minmba kiŋo kulim afu turmba kile-patikina.

²⁰ Reu nu yar 32 ḡak minna sulumba kiḡo ande nyunu Seruk te-pilna. ²¹ Te-pilna sulumba nu maḡ lato yar 207 minmba kiḡo kulim afu turmba kile-patikina.

²² Seruk nu yar 30 ḡak minna sulumba kiḡo ande nyunu Nahor te-pilna. ²³ Te-pilna sulumba nu maḡ lato yar 200 minmba kiḡo kulim afu turmba kile-patikina.

²⁴ Nahor nu yar 29 ḡak minna sulumba kiḡo ande nyunu Tera te-pilna. ²⁵ Te-pilna sulumba nu maḡ lato yar 119 minmba kiḡo kulim afu turmba kile-patikina.

²⁶ Tera nu yar 70 kusrena sulumba kiḡo afu kile-patikina ta ande nyunu Abram ande Nahor ande Haran.

Tera tuku ndare

²⁷⁻²⁹ Tera tuku ndare tuturmba teḡenmba kina. Nu kiḡo keḡmba kile-patikina ta ande Abram ande Nahor ande Haran. Haran nu Lot te-pilna sulumba nu kulim armba turmba kile-patikina ta ande nyunu Milka ande Iska. Mam naḡgine kume ndakina le Haran nu amboḡa nuḡe tumbraḡ tuguk Urḡe minmba kumna. Ma tugu ta nyunu Babilonia. Abram nu Sarai tina le Nahor nu mambo nuḡe Haran tuku kulim Milka tina. ³⁰ Sarai nu niḡka kiḡo kugatok minna.

³¹ Kile Tera nu kiḡo nuḡe Abram rugan nuḡe Sarai wa nuḡe Lot nane keḡ ta kilmba Babilonia ma tugu Ur tumbraḡ kusremba Kanan kilke mbol kambim saka kinaig kumba ka Haran tumbraḡ promba taḡe minnaig ma ma Tera nu kumna. ³² Nu yar ḡakmba 205 kusrena sulumba Haran tumbraḡ taḡe nu kumna.

12

Sunḡo nu siḡka pasa sanḡrinu Abram sana

¹ Mara ande Sunḡo nu Abram sana: Ne naḡe kilke naḡe tumbraḡ tuguk naḡe ndare kusreka ye ma ande tumni le

ne ka kilke ta mbolŋge mina. ² Yeŋge ki le ne tuku ndare tugeka taŋgo kuasmbi sunŋokanu mayok kaŋgat. Yeŋge ne nyaro tini le ne taŋgo sunŋo nyu ŋak minamŋgat. Taŋawa le nane ŋgumnenŋa ne tuku saka nane afu nyaro niŋge likamŋgaig. ³ Nane afu ne nyaro tinwaig ta ye mata nane nyaro niŋgamŋgit. Ko nane afu ne kasurnuwaig ta ye mata nane kasurniŋgamŋgit. Ne mbolŋge ye kilke tugu ŋakmba mbolŋge wam mayenu kamŋgit ŋgina.

⁴ Sunŋo nu taŋakina le Abram nu miŋge dubimba tiŋga Haran tumbraŋ kusremba kina le Lot nu dubimba kina. Ait ta mbolŋge Abram nu yar 75 ŋak minna. ⁵ Abram nu kumba piyo nuŋe Sarai, nzamu nuŋe Lot, Haran mbal afu nu piyaniŋmba kilna ta agaŋ ndende ŋakmba kilmba Kanan kambim saka kinaig kumba ka ka Kanan kilke mbol pronaig. ⁶ Pronaig sulumba kilke ŋgamu fetka kumba ka Sekem ma promba More ma tuku ail sunŋo ta tugumŋge minnaig. Ait ta mbolŋge Kanan mbal nane kilke ta mbolŋge mine likinaig.

⁷ Minnaig le Sunŋo nu Abram tugum promba sana: Ye ne tuku ndare kilke te siŋka serniŋgamŋgit ŋgina. Taŋakina le Abram nu Sunŋo nu teŋge ye tugum prowat ŋga ndame afu kilmba turŋaŋga atraukam tuku pa laŋlaŋ inum wakeina. ⁸ Taŋana sulumba nu ma ta kusremba kina ka tabe ande poŋga baibai patika taŋge minnaig. Tabe ta Betel tumbraŋ ki butuŋgate kumam Ai tumbraŋ ki prote kumam nu ŋgamuŋge minna. Tabe mbol taŋge Abram nu ndame turŋaŋga Sunŋo atraukam tuku pa laŋlaŋ wakeimba Sunŋo mbariŋmba nu tuku nyu te-duŋga minna. ⁹ Taŋana sulumba nu maŋ tiŋga kumba ka Negeb ma baknu ta kambim saka kina. Negeb ma baknu ta Kanan kilke mbolŋge minit.

Abram nu Isip kilke mbol kina

¹⁰ Nu kina ta Negeb kilke mbolŋge guba sunjo prona tukunu Abram nane gubak minnaig sulumba ndeka kilke ta kusremba Isip kilke mbol ndekinaig. ¹¹ Ndekinaig sulumba Isip kilke mbol prowam bafumba nu piyo nuje Sarai sana: Ne pino tumail pasi ngarusu mayenu ndo. ¹² Isip tango kame nane ne kangernumba nuje piyo nuje nga idusmba ne tam tuku ye baleyumba ne kusrenamŋgaig. ¹³ Ta tuku tango te ye tuku leu nga saninga le nane ne tuku nga ye bale ndayuwaig le ye maye minamŋgit nga Sarai sana.

¹⁴ Tanakina sulumba Abram nu Isip kilke mbol prona le Isip mbal mambilmba Sarai kangermba pino ta mayenu ndo nginaig le ¹⁵ Farao tuku mbal afu nane Sarai kangermba kumba ka Farao sanaig. Sanaig le nu ismba tango afu kukulningina le pro Sarai tumba Farao tuku wande mbol kinaig le nu tanje minna.

¹⁶ Minna le Farao nu Sarai tuku garena le nu Abram kigamba agan ndende sunjomba tuna. Nu aganmor sunjomba sipsip makau kamel donki piro mbal turmba Abram tuna le kilna.

¹⁷ Farao nu Abram piyo nuje Sarai pinonu tina tukunu Sunjo nu Farao nuje wande tuma mbal turmba ŋaigo siglikina le guaze sugo kile-likinaig. ¹⁸ Tananaig le Farao ndek Abram wika kusnana: Ne ame manau ye mbolŋge kina? Ndanam saka ne nanje piyo nanje ta ye ndasayina? ¹⁹ Ne yiŋe kulim nga sayina tukunu ye yiŋe pinonu ten. Kile piyo nanje te tumba kua kaye nga Abram sana. ²⁰ Tanakina sulumba nu nuje mbal saningina le nane Abram mindemba kumba ndinŋge mbilnaig le Abram nale piyo nuje ndon agan ndende ŋakmba kilmba kinaik.

13

Lot nu Abram kusremba Sodom tumbraŋ kina

¹ Abram nu piyo nuje Sarai nzamu nuje Lot aganj ndende njakmba kilmba Isip kusremba kina ka Negeb ma baknu mbol prona. ² Abram nu aganjmor silwa ndametij gol ndametij aganj ndende ta sungomba njak minna.

³ Nu Negeb ma mbol prona sulumba manj tinga kumba ka ka Betel tumbran patumba nu o buk baibai patikina ma ta tugum prona. Ma ta Betel tumbran Ai tumbran ngamu-ngamunje minit. ⁴ Minna sulumba o buk atraukam tuku pa lanjan wakeina ma ndui ta mbolnje manj Sunjo mbarijmba nu tuku nyu te-dunga minna.

⁵ Lot nane Abram ndoj minnaig ta nu mata aganj ndende sipsip makau baibai sungomba njak minna. ⁶ Nale ar ta aganjmor sungomba njak tukunu nale ma ta tuma minam kumu kuga. ⁷ Ta tuku Abram tuku aganjmor kulat tango nane Lot tuku aganjmor kulat tango ndoj munju gubra njak minnaig. Ait ta mbolnje Kanan mbal Peris mbal nane ma ta mbolnje minnaig tuku.

⁸ Kile Abram nu ndek Lot sana: Ne sile ndare ndui ta ndo. Ta tuku sile ngamuknje munju gubra njak mine ndakupe. Sile tuku piro tango mata nane munju gubra njak mine ndakuwaig. ⁹ Ma te sungokanu. Ne naje kilke inum kangermba madiwa le sile purkupe. Ne ma ande mbol kaye ndeta ye ma ande mbol ka ngina.

¹⁰ Tanjakina le Lot nu mambilmba Yordan kule kumamnje ma gutoj ta kangerna. Ma ta kule sungomba njak kumba ka Soar tumbrannje tingina. Ait ta mbolnje Sunjo nu Sodom le Gomora njaigo sili ndakina. Ma ta mayenu ndo Sunjo tuku piro Isip mbal tuku kilke tanjan. ¹¹ Ta tuku Lot nu ma ta mayenu ndo nga Yordan ma gutoj ta njakmba madimba te-suluna. Tanjamba nu Abram kusremba ki prote kumam ma ta mbolnje ka minna le nale yimyam minnaik.

¹² Abram nu Kanan kilke mbolŋge minna le Lot nu Yordan ma guton ta kumba ka tanje minyokina sulumba nuje baibai Sodom tumbraŋ patumba patike likina sulumba nu tanje minna.

¹³ Sodom mbal nane une maŋau sunjomba kumba Sunjo tuku miŋge ŋgurma minnaig.

Sunjonge Abram Kanan kilke ŋakmba tuna

¹⁴ Lot nu Abram kusrena le Sunjo nu Abram sana: Ne tinja mambimba ma tugu ŋakmba kanjerka. ¹⁵ Ma ŋakmba ne kanjerkate ta ne naje ndare ŋakmba ndon sertinji le tane tuku kilke minmba minamngat. ¹⁶ Yenje ki le ne tuku ndare tugeka ne tuku mbuŋ burnu kumuŋ kuga prowamngai. Kilke mbolŋge tub tub tajaŋ burnu kumuŋ kuga. ¹⁷ Kile ne tinja kilke tuku kuennu kilke tuku sunjonu ŋakmba lika kanjerka. Ye kilke ta ŋakmba ne tanmbimngit ŋga Abram sana.

¹⁸ Tajakina le Abram nu nuje baibai sambriniŋmba ma ta kusremba kumba ka Hebron tumbraŋnge Mamre tuku ail sugo tugum tanje minyokina. Minyokina sulumba Sunjo atraukam tuku pa laŋlaŋ ande wakeina.

14

Abram nu gabat sugo afu ndon kame bunaig

¹ Mara ande Babilonia tuku gabat sunjo Amrafel, Elasar tuku gabat sunjo Ariok, Elam tuku gabat sunjo Kedor-laomer, Goim tuku gabat sunjo Tidal nane bailka ta ² gabat sugo 5 ndon kame bunaig. Gabat sugo 5 ta Sodom tuku gabat sunjo Bera, Gomora tuku gabat sunjo Birsu, Atma tuku gabat sunjo Sinab, Seboim tuku gabat sunjo Semeber, Bela tuku gabat sunjo turmba. Bela tumbraŋ tuku nyu ande Soar ŋginaig.

³ Gabat sugo 5 ta ulendika pasa katnaig sulumba Sidim tuku ma gutoj ta kinaig. Ma ta kile Yu Kagli Ŋayo tanje te-suluna. ⁴ Kedorlaomer nu yar 12 gabat sugo 5 ta kulatkina le nane ta tuku ndagariningina le yar 13 mbolŋge nane nu ndoj kame bunaig.

⁵ Yar 14 mbolŋge Kedorlaomer nuje gulab kame gabat sugo keŋ ta ndoj nane nanjine kame mbal kile-mangurka kinaig ka tumbraj afu ndoj kame bunaig. Asterot-Karnaim tumbrajŋge Kedorlaomer nu Refaim mbal ndoj kame bumba nane kile-iberjina sulumba ka Ham tumbrajŋge nu Susim mbal ndoj kame bumba nane kile-iberjina sulumba ka Kiriaticim tuku ma gutoj tanje nu Emim mbal ndoj kame bumba nane kile-iberjina. ⁶ Tanjamba nu maj kina ka Edom ma biŋ tanje nu Hor mbal ndoj kame bumba nane yokerkina le nane sili-silinaig le nu nane dubika kina ka Elparan tumbraj ma baknu ta makembiŋge lukina.

⁷ Lukina sulumba kumba ka Enmispatic tumbraj pron-aig. (Tumbraj ta kile nyunu Kades ŋgade). Tumbraj tanje nane Amalek mbal Amor mbal ndoj kame bunaig sulumba nane tuku kilke ta yaikelikinaig. Amor mbal nane Hasason-Tamar tumbrajŋge minnaig tuku.

⁸ Ait ta mbolŋge Sodom, Gomora, Atma, Seboim, Bela tumbraj 5 ta tuku gabat sugo nane nanjine kame mbal ndoj Sidim tuku ma gutoj ta kinaig sulumba tanje nane kame tuku kuaneka minnaig. ⁹ Elam tuku gabat suŋgo Kedorlaomer, Goim tuku gabat suŋgo Tidal, Babilonia tuku gabat suŋgo Amrafel, Elasar tuku gabat suŋgo Ariok nane mata kame tuku kuaneka minnaig. Gabat sugo bailka ta nane gabat sugo 5 ta ndoj kame buwam bafunaig.

¹⁰ Sidim tuku gutoj ta nane buk ndame dabuk dabuk kolta suk ta sota burok suŋgomba sarke likinaig. Kile kame sanjri tinjina le Sodom tuku gabat suŋgo Gomora

tuku gabat sunjo nale kuru-kuruka nakile kame mbal ndoŋ kua ka bariŋga burok ta sinam kinaig le gabat sugo keŋ ta nane kame kuasmbi afu ndoŋ kua ka ma tabenu ta poŋga kinaig. ¹¹ Taŋanaig le gabat sugo bailka ta nane Sodom le Gomora tuku agaŋ ndende, nyamagaŋ, taŋgo pino turmba yomba kilmba kinaig. ¹² Abram nzamu nuŋe Lot nu Sodomŋge minna le nane nu tumba nu tuku agaŋ ndende turmba kilmba kinaig.

¹³ Taŋanaig le taŋgo ande nu wam ta kaŋgermba kua ka Abram sota kina sulumba Abram kila sana. (Abram nu Mamre tuku ail tugum taŋge minna. Mamre nu Amor taŋgo ande. Nu nuŋe mambo kat nuŋe ndoŋ nane keŋ ta Abram tuku gulab kat nuŋe minnaig. Mambo ar ta nyu nakile Eskol le Aner). ¹⁴ Nane Abram tuku nzamu nuŋe tumba kinaig ta taŋgo taŋge wam kubeu tuna le Abram nu ismba nuŋe kuasmbi kame taŋgo 318 ta ŋakmba kile-maŋgurkina sulumba nane ndoŋ gabat sugo bailka ta dubika Dan tumbraŋ kinaig. ¹⁵ Furir ŋgamuna le nu nuŋe kuasmbi ta kilmba walna sulumba gabat sugo bailka ta ndoŋ kame bumba nane kile-ibeŋka yokerkinaig le nane sili-silinaig le nane dubika kinaig ka Hoba tumbraŋ pronaig. Hoba tumbraŋ ta Damaskus tumbraŋ patumba minna. ¹⁶ Nu Sodom le Gomora tuku gabis agaŋ ndende ŋakmba ta kile-luka kilmba nzamu nuŋe Lot turmba tumba Lot tuku agaŋ ndende taŋgo pino ŋakmba turmba kilmba luka kinaig. ¹⁷ Abram nu gabat sugo bailka ta ndoŋ kame bumba nane kile-ibeŋkina sulumba luka prona le Sodom tuku gabat sunjo ta Abram sota kina ka Zawe ma guton taŋge Abram te-silikina. (Ma guton ta tuku nyu ande Gabat Sugo tuku Guton ŋgade).

Melkisedek nu Abram nyaro tuna

¹⁸ Salem tuku gabat Melkisedek nu Kuate o mbolok tuku pris minna. Nu bret grep kule kilmba Abram tugum kumba ¹⁹ nyaro pasa tuna sulumba sakina: Kuate nu o mbolok. Nunge samba kilke kile-mayokkina. Nunge ne nyaro pasa tinwa. ²⁰ Kuate nu o mbolok. Sine nu tuku nyu te-dungube. Nunge ne sinzarjat le naje ngueu mbal jakmba kile-iberkat ngina.

Tanjakina le Abram nu gabis aganj ndende jakmba kilna ta mangur 10 patika ande tumba Melkisedek tuna. ²¹ Tanjana le Sodom tuku gabat sungonje ndek Abram sana: Tango pino jakmba yije kili le gabis aganj ndende jakmba ne kila ngina le ²² Abram ndek Sodom tuku gabat sungo ta sana: Kuate Sungo nu o mbolok. Nunge samba kilke kile-mayokkina le ye kile Sungo tuku nyu mbolnje pasa sangri pilewet. ²³ Ne ngumneja sakikat: Yenge Abram aganj ndende sungomba tuwen le kile nu aganj ndende sungomba jak minit nga sakikat tukunu ye ne tuku aganj inum te nda. Muli fonfon afu ko kupe ngaro tuku muli ande mata ye te nda. ²⁴ Ye mbulit. Ye aganj ndende afu kile nda. Ye tuku kuasmbinge nyamagan afu kilmba nyinaig ta maye. Ye tuku gulab kame Aner Eskol Mamre nane ndo aganj ndende afu ninja nga sana.

15

Kuate nu Abram ndoj wamdus ulendinaik

¹ Mara ande Abram nu kinatanu suk Sungonje wika sana: Abram, ne kuru kuru ndaka. Ye ne tuku kandim tananj ne kulatka minet. Ne lafu mayenu sungokanu tamngat ngina. ² Tanjakina le Abram nu ndek sana: O Kuate Sungo, ye kiyo kugatok minet. Ye kumi le Damaskusnu tanjo Elieser nunge ye tuku aganj ndende kilamngat. Ta tuku ne ame aganj mayenu ye samngat? ³ Ne ye tuku ndare

tumunu ande ndasina tukunu ye tuku kukul tanjo nunje ye tuku aganj ndende kilamngat ngina.

⁴ Tanjakina le Sunjo nu pasa lafumba sana: Kuga. Kukul tanjo naje Elieser nu ne tuku aganj ndende kile nda. Naje kiyo ndinok ta nunje ne tuku aganj ndende kilamngat ngina. ⁵ Tanjakina sulumba nu Abram tumba kilim kumba sana: Ai ambe. Samba mbol ambe tandeka mambilmba mbai kanjerka. Ne njakmba burkam kumu e? Ngumneŋga ne tuku ndare mbolŋge mbuŋ gudommba mayok kanjaig. Samba mbolŋge mbai minig tanaŋ burnu kumuŋ kuga ngina. ⁶ Tanjakina le Abram nu Sunjo tuku pasa ta ismba nu tuku sanjri tomba tinjina le Sunjo nu tuku ngamungal son ta kanjermba nu tanjo tinjeknu ngina.

⁷ Tanjakina sulumba nu Abram sana: Ye Sunjo. Ye ne Babilonia mbal tuku kilke Ur tumbranje ye ne min-denumba te prowen. Kilke te ne sernam tuku nga ye tanjawan ngina le ⁸ Abram ndek lafumba sakina: O Kuate Sunjo, ye kilke te miro minam tuku sayate ta ye ndanjmba pasa ta son pasa nga kila pili e ngina le ⁹ Kuate nu ndek sana: Aganjmor afu kilmba ye tugum te prowa. Makau pangarnu ande, meme pangarnu ande, sipsip pailnu ande njakmba yar kenjmba njak, gami ande, sar umaŋ kitek ande turmba kilmba ye tugum te prowa ngina le ¹⁰ Abram nu pasa ta kumumba aganjmor ta kilmba nu tugum prona sulumba aganjmor ta ngamunje fetke lika inumnu ndinamje inumnu najamje patike likina sulumba umaŋ armba ta fet ndakina. ¹¹ Tanjana le wir afu ndem ta kilam tuku fumba ndekinaig le Abram nu ndem ta ngailka nane yokerke likina.

¹² Ki ka butungina le Abram nu kinymba ma make sunjo kanjermba ngamungal pitina le nu kuru kuru sunjo tina.

¹³ Tanjamba minna le Sunjo nu Abram sana: Ye sinjka

sanet. Ne tuku mbur kilke te kusremba kilke kise mbolnge rawe tango minwaig le kilke ta mbolok mbal nane piro karenu ningwaig le piroka nane ait kuen nayo yar 400 nane sanzalnu minamngaig. ¹⁴ Ait ta kugawa le ye kilke ta mbolok mbal lafumba piti ningi le naje mbur kame kusrekuwaig le agar ndende sungomba hak tinga ma ta kusrewamngaig. ¹⁵ Nenge ndo mine mayemba ma ma saibo pilmba kuma le ngunungaig. ¹⁶ Amor mbal kilke te mbolnge minig ta nangine mbar sugo ke likade ta kumunguwaig le naje ndare pulumba kinit ta ka bailkanu mbolnge mar luka te prowamngaig nga Abram sana.

¹⁷ Tanakina le ki butunga furirna le waim ande pa guwa hak sati ande turmba mayok kinaik sulumba agarmor ndemnu Abrahamnge fetka patikina ta ngamuk ngamuk kinaik. ¹⁸ Tananaik le Sungo nu Abram ndor wamdus ulendika sinka son pasa Abram sana: Ne tuku ndare ye kilke te serningamngit. Isip tuku kule sungo kumamnge kumba ka kule sungo Yufretis kumamnge tingate kilke ta hakmba tane sertingamngit. ¹⁹⁻²¹ Ken mbal Kenis mbal Kadmon mbal Hit mbal Peris mbal Refaim mbal Amor mbal Kanan mbal Girkas mbal Yebus mbal nane tuku kilke ta hakmba tane sertingamngit nga Abram sana.

16

Sarai tuku piro pino Hagarnge kiyo te-pilna

¹⁻² Sarai nu Abram tuku kiyo ande te-pile ndakina sulumba nu tango nuje sana: Sungo nu kiyo ande ndasina tukunu ne ye tuku piro pino ndor minap le nu kiyo ande te-pilwa le yiye kinonu tamngit ngina. (Sarai tuku piro pino ta nyunu Hagar. Hagar nu Isipnu).

Abram nu Sarai ndor wamdus ulendinaik sulumba
³ Sarai nu nuje piro pino ta tumba Abram pinonu tuna.

Ait ta mboŋge Abram buk yar 10 Kanan kilke mboŋge minna.

⁴ Abram nu Hagar tumba nu ndoŋ minnaik sulumba Hagar nu kiŋo konna ta kamusmba nu Sarai ake agaŋ taŋaŋ ŋga talana. ⁵ Taŋana le nu ndek Abram sana: Hagarŋge ye talayate ta naŋe mbar. Ye yiŋe piro pino ne tinnen ta nu kile fungulok minmba nu ye talayate. Sunŋoŋge ndo nu sile pilesikuwa ŋga taŋo nuŋe sana. ⁶ Taŋakina le nu ndek Sarai sana: Pino ta ne tuku piro pino ndo. Ne ame wam nu mbol kam ndeta ka ŋgina. Taŋakina le Sarai nu Hagar sawe lika katna le kua ka nu kusrena.

⁷ Hagar nu Sarai kusremba Sur kambim tuku ndin dubimba kina ka ma baknu mboŋge kule burok tugum taŋe minna le Sunŋo tuku Ejel nu tugum prona sulumba ⁸ nu kusnana: Hagar, Sarai tuku piro pino, ne aniŋge prowat sulumba animbi kaŋgat e ŋgina le nu ndek ejel ta sana: Ye yiŋe piro gabat Sarai tuku kuru-kuruka kua ka tembi prowit ŋgina le ⁹ Sunŋo tuku Ejel nu sana: Ne luka naŋe piro gabat sota kumba naŋe ŋgamuŋgal te-ibeŋmba Sarai kumnemŋge mina. ¹⁰ Yeŋge ki le ne tuku ndare tugeka kuasmbi sunŋokanu mayok kaŋgat. Burnu kumuŋ kuga ŋgina.

¹¹ Taŋakina sulumba Sunŋo tuku Ejel maŋ lato sana: Ne kiŋo te-palmbimŋgat. Sunŋo nu ne tuku malmbi ta isna tukunu ne kiŋo ta nyunu Ismael* ŋga. ¹² Nu doŋki ŋguikok taŋaŋ minmba nu taŋo pino ŋakmba tuku ŋgueu minamŋgat. Nu nuŋe ndare tuma ndoŋ mata nu mine nda. Nu kasomŋge minamŋgat ŋgina. ¹³ Taŋaka sana le Hagar nu nuŋe wamdusmbi sakina: i ... Ye Kuate kaŋgerit ta ye kume ndakit ŋgina.

Sunŋo nu Hagar ndoŋ pasatina le Hagar nu sakina: O Kuate, ne tuku am mboŋge agaŋ ndende ŋakmba

* **16:11:** Ismael nyu ta tugunu: Kuate nu isna

mayokŋge minit ŋgina. ¹⁴ Ta tuku nane kule burok ta nyunu “Sunjo abo tugu ŋak nu ye kaŋgeryate” ŋgade. Kule burok ta Kades tumbran Bered tumbran ŋgamu-ŋgamuŋge minit.

¹⁵ Abram Hagar fungul te-tuna ta kile nu kiŋo te-pilna le Abram nu kiŋo ta nyunu Ismael ŋgina. ¹⁶ Abram nu yar 86 ŋak minna le Hagar nu kiŋo ta te-pilna.

17

Kuate nu ŋgaro pikam tuku maŋau te-mayokna

¹ Abram nu yar 99 ŋak minna le Sunjo nu Abram tugum promba sana: Ye Kuate Saŋgri Ŋayo. Ye ne sanet. Ne ye tuku miŋge dubimba maŋau purfeŋnu ndo ŋak mina. ² Ye ne ndoŋ wamdus ulendika siŋka son pasa pilet ta dubimba kumuwanŋgit. Yeŋge ki le ne tuku ndare tugeka taŋgo pino sunjomba mayok kaŋgaig ŋgina.

³ Tanakina le Abram ndek truk kina le Kuate nu maŋ lato sana: ⁴ Ne isa. Ye tuku siŋka son pasa ne mbolŋge minit tukunu ne taŋgo kuasmbi sunjomba tuku mbuŋ naŋgine minamŋgat. ⁵ Ta tuku ne tuku nyu Abram kuga. Ne taŋgo kuasmbi sunjomba tuku mbuŋ minamŋgat tukunu ye ne tuku nyu kitek Abraham pili le minamŋgat. ⁶ Yeŋge ki le ne tuku ndare mbolŋge kuasmbi sunjomba mayok kaŋgaig. Afu gabat sugo mayok kaŋgaig. ⁷ Ye ne ndoŋ ne tuku ndare kame ndoŋ wamdus ulendika siŋka son pasa te pilet ta kugawe nda. Ye siŋka kumuwanŋgit. Ye ne tuku Mbara, ne tuku ndare pulumba tuturmba kaŋgat ta tuku turmba Mbara minmba minamŋgit. ⁸ Ne kilke te tuku tuguk taŋgo kuga ta ye kilke te nduiye naŋe ndare kame ta ndoŋ tane sertinŋamŋgit. Kanan kilke ŋakmba te tane tuku kilke minmba minamŋgat. Kugawe nda. Ye siŋka tane tuku Mbara minmba minamŋgit ŋgina.

⁹ Kuate nu maŋ lato Abraham sana: Ye siŋka son pasa te sanet. Naŋe ndare puluka tuturmba kuwaig ta tane pasa saket te ismba kumumba dubiwap. ¹⁰ Ye ne ndoŋ naŋe ndare kame ndoŋ wamdus ulendika pasa dubimba kumuwam tuku ta teŋenmba. Tane taŋgo kiŋo kame ŋakmba tuku ŋgaro pikap sulumba ¹¹ ye tane ndoŋ pasa katet te gilai ndaŋgap. ¹² Tane kiŋo kile-patikap sulumba mara 8 kugawaig le nane tuku ŋgaro pikap. Taŋgine piro taŋgo tuku kiŋo kame tane kasomok taŋgo piyamba kilelikinaig ta ŋakmba tuku ŋgaro pikap. Taŋamba minmba minap le ¹³ ye tane ŋakmba ndoŋ wamdus ulendika minmba minamŋgit. Ta tuku nane ŋakmba tuku ŋgaro pikap le taŋgine ŋgarosu mbolŋge nzilal ta minwaig. ¹⁴ Taŋgo ande ŋgarosu nzilal ta kugatok ta nu tane ŋgamukŋge mine nda. Nu ye ndoŋ wamdus ulendikam tuku wam ta purmba pitaite ŋga sakina.

¹⁵ Kuate nu maŋ Abraham sana: Ye kile piyo naŋe Sarai tuku sanet. Ne kile nyunu Sarai ndaŋga. Kile nyunu kitek Sara ŋga. ¹⁶ Yeŋge nu nyaro tuwi le nu ne ndoŋ kiŋo ande te-palmbimŋgaik. Taŋamba nu taŋgo kuasmbi sungomba gabat sugo afu turmba tuku ina naŋgine minamŋgat ŋgina.

¹⁷ Taŋakina le Abraham nu truk ka nzumilka wamdusmbi sakina: Yoi. Ye buk saibo pilmba yar 100 ŋak minet ta ndaŋmba ye kiŋo tam tuku sakate? Sara mata buk saibo pilmba yar 90 ŋak minit tukunu nu mata kiŋo te-palmbim kumuŋ kuga ŋga idusna. ¹⁸ Taŋamba idusna sulumba Abraham nu Kuate sana: Ne ye tuku kiŋo Ismael ndo kulatka le nu maye minwa ŋgina kande ¹⁹ Kuate ndek Abraham sana: Kuga. Piyo naŋe Sara nu ne tuku kiŋo ndinok te-palmbimŋgat ta ne kiŋo ta nyunu Isak ŋga. Ye kiŋo ta tuku ndare ŋakmba ndoŋ wamdus ulendika yiŋe siŋka son pasa kumumba dubimba

minmba minamngit. Kugawe nda. ²⁰ Ne Ismael tuku sayat ta ye mata isit. Yenje nu nyaro tuwi le nu tuku ndare tugekuwaig sulumba nu tuku ndare mbolnje gabat sugo 12 mayok kanggaig. Nu tuku ndare mbolnje kuasmbi sunjo mayok kangat. ²¹ Ye Ismael tuku tanjawanngit ta ye Isak ndonj wamdus ulendika yije pasa kumumba minmba minamngit. Yar ande si ait terjen prowa le Sara nu kiyo ta te-palmbimngat ngina. ²² Tanjakina sulumba Kuate nu Abraham ndonj pasate denpurmba nu kusremba kina.

²³ Kile Abraham nu Kuate tuku minje dubimba ki ait ndui ta mbolnje kiyo nuje Ismael tuku ngaro pikna sulumba nu tuku wande tuma mbal nu tanjo ndametinjmbi piyamba kile-likinaig ta njakmba tuku ngaro pike likina. ²⁴⁻²⁵ Abraham nu yar 99 njak minna le kiyo nuje Ismael nu yar 13 njak minna le nane nale tuku ngaro piknaig. ²⁶ Ki ait ndui ta mbolnje ndo nane Abraham le Ismael tuku ngaro piknaig sulumba ²⁷ nu tuku wande tuma mbal nu tanjo ndametinjmbi piyamba kile-likinaig ta njakmba tuku ngaro turmba pike likinaig.

18

Kuate nu manj Sara kiyo te-palmbim tuku Abraham sana

¹ Mara ande ki pa tingina le Abraham nu Mamre tuku ail sugo tugum tanje nuje baibai kawanjnge minyok minna le Sunjo nu tugum prona. ² Abraham nu mambilmba tanjo kejmba kangerkina sulumba tinga pinderka kumba ka nane tugumnje dagol tidronga loka saningina: ³ O tanjo sugo, mayemba prowaig. Tane ye liyumba ndakape. Tane tenje mabtumba isukusmba kape. ⁴ Tenje minap le nane kule fudinj tumba prowaig le kupe minyanga ail kunnem tenje minyoka mabtap. ⁵ Mabta minap le ye nyamaganjmbi tane turtinji le nyumba sanjri tumba kape

ngina. Tanakina le nane sakinaig: Ne sakate tanamba ka nginaig.

⁶Tanakinaig le Abraham nu pitik ndo nuje baibai sinam kina sulumba Sara sana: Pitik ndo plaua mayenu inum kunya sulumba waimbi pipmba bret fonfon pasoka ngina.

⁷Tanakina sulumba Abraham nu pinderka nuje makau fonde tugum promba fatnu kitek butuknu kuya nak ande madimba tumba nuje piro tango tuna le nunje pre pre balemba kuapikina. ⁸Tarana le Abraham nu makau fatnu kuapikina ta tumba bata le amo turmba kilmba nane tugumnge patikina le nane kilmba nyumba minnaig.

Nane isukusmba minnaig le Abraham nu nane tugum tanje ail kumnemnge nane tairnga tir minna le ⁹nane nu kusnanaig: Piyo naje Sara nu aninge minit nginaig le nu ndek sakina: Nu baibai sinam tenje minit ngina le ¹⁰tango inum tanje ndek nu sana: Yar ande si piyo naje Sara nu kiyo tuwa le ye sirka luka prowamngit ngina. Tanakina le Sara nu nu ngumnemnge baibai malanga tugum tanje pasa ta kagmanja ismba tir minna.

¹¹Abraham nale Sara ndoj buk saibo patika yar gudommba kinaig le Sara nu kiyo te-palmbim kumuŋ kuga tukunu ¹²nu wamdusmbi nzumilka sakina: Ye buk saibo pilen. Yiŋe gabat mata saibo pilna. Ye ndanjanmba tuma kinymba kamusi nga idusna. ¹³Tanamba idusna le Sungo nu Abraham sana: Ndanjam tuku Sara nu nzumilka sakat: Ye buk saibo pilen ta ndanmba ye kiyo tamngit nga sakat. ¹⁴Ye Sungo. Ne iduste ye wam ta kam kumuŋ kuga nga ne iduste e? Kuga. Ye wam nakmba kam kumuŋ. Ye buk sakit. Yar ande si ait tenen mbolnge Sara nu kiyo tuwa le ye luka prowamngit ngina. ¹⁵Tanakina le Sara nu yabuka sakina: Ye nzumil ndakit ngina le nu ndek nu sana: Kuga. Ne sirka ne nzumilka ngina.

Kuate nu Sodom le Gomora tumbraj kile-ngisikam sakina

¹⁶ Kile tango keŋ ta tiŋga Sodom tumbraŋ tumail tumba kinaig le Abraham nu nane mindeka ndinŋge mbilningam bafuna le ¹⁷ Sungo nu wamdusmbi sakina: Ye maŋau kam bafuwet te ye Abraham yabuwe nda. Kuga. ¹⁸ ŋgumneŋga Abraham tuku ndare mbolŋge tango kuasmbi sungo sanŋri ŋak mayok kaŋgaig. Nu mbolŋge kilke tugu ŋakmba mbolŋge ye wam mayenu kamŋgit. ¹⁹ Ye nu madiwen le nu nuŋe kiŋo kame nuŋe wa kat nuŋe ye tuku maŋau tumninguwa le nane maŋau purfeŋnu tiŋreknu ŋak minamŋgaig. Taŋawa le ye nu mbolŋge siŋka pasa sawen ta kumumba tambimŋgit ŋga idusna. ²⁰ Taŋamba idusmba nu Abraham sana: Sodom Gomora nale une maŋau sugokanu ŋak. Nale tuku une maŋau ta tango pino ŋakmba naŋgine naŋgine sakade le iset. ²¹ Nane sakade ta kumumba une ta minit e ta ye kumba katesewamŋgit ŋgina.

²² Taŋakina le tango ar ta Sodom tumail tumba kinaik le Sungo nu Abraham ndoŋ minna le ²³ nu ndek Sungo kusnana: Ne tango tiŋreknu ŋaigonu ŋakmba ulendimba bale faramŋgat e? ²⁴ Tumbraŋ tanŋe tango tiŋreknu 50 minwaig ndeta ne tumbraŋ ta te-ŋgisiwamŋgat e ko nanenu ŋga mapewamŋgat? ²⁵ Ne nane tiŋreknu ŋaigonu ŋakmba ulendimba bale faramŋgat e? Ne taŋawam kumuŋ kuga. Ne tango ŋakmba kulatka kumumbi pileŋgate tuku. Ne maŋau mayenu ndo kate tuku ŋgina le ²⁶ Sungo nu lafumba sana: Ye Sodom tango tiŋreknu burka ka 50 ta ye nanenu ŋga ŋakmba mapenuŋgit ŋgina.

²⁷ Taŋakina le Abraham nu maŋ lato sana: O Sungo, ye maŋ ne kusnani le ne ye tuku ndagari ndanuwa. Ye ake tango ndo. Ne ye tuku ise ndaka. ²⁸ Ne tango tiŋreknu burka ka 50 kuga 5 den ndeta ne tumbraŋ ta te-ŋgisiwamŋgat e ŋgina le Sungo nu sana: Tango tiŋreknu 45 ndo minwaig ta ye tumbraŋ ta te-ŋgisiwe nda ŋgina.

²⁹ Kile Abraham nu maŋ lato Suŋgo kusnana: Ata. Tanŋo tiŋreknu 40 ndo nziŋge minwaig ndeta ne ndaŋamŋgat ŋgina le Suŋgo nu lafumba sana: Nane 40 ndo nziŋge minwaig ta ye tumbraŋ ta te-ŋgisiwe nda ŋgina.

³⁰ Taŋaka sana le Abraham nu maŋ kusnana: O Suŋgo, ye maŋ lato kusnanamŋgit ta ne ye tuku ndagari ndanuwa. Tanŋo tiŋreknu 30 ndo nziŋge minwaig ndeta ne ndaŋamŋgat ŋgina le Suŋgo ndek nu sana: Ye nane 30 ndo kaŋgerkumba ta ye tumbraŋ ta te-ŋgisiwe nda ŋgina.

³¹ Kile Abraham maŋ lato nu kusnana: O Suŋgo, ye gabat kuilŋga ne ndoŋ pasatet. Tanŋo tiŋreknu 20 ndo nziŋge minwaig ndeta ne ndaŋamŋgat ŋgina le Suŋgo nu sana: Nane 20 ndo minwaig ta ye tumbraŋ ta te-ŋgisiwe nda ŋgina.

³² Taŋakina le Abraham nu maŋ lato kusnana: O Suŋgo, ye pasa ndindo te ndo sani le ne ye ndoŋ gubra ndata. Tanŋo tiŋreknu 10 ndo nziŋge minwaig ndeta ne ndaŋamŋgat ŋgina le Suŋgo nu sana: Nane 10 ndo minwaig ta ye tumbraŋ ta te-ŋgisiwe nda ŋgina. ³³ Taŋakina sulumba Suŋgo nu Abraham ndoŋ pasate denpurmba nu kusremba kina le Abraham nu luka nuŋe tumbraŋ kina.

19

Sodom tuku une maŋau

¹ Furirna le eŋel ar ta Sodom pronaik. Lot nu Sodom tumbraŋ fonde malaŋga tugum taŋge minyok minna sulumba nu nale kaŋgerka tiŋga kumba ka nale tugumŋge loka sakina: ² O taŋgo sugo, mayemba prowaik. Tale kupe minyaŋga ye tuku wande mboŋge kinyмба indole mafewa le maŋ kape ŋgina le nale ndek Lot sanaik: Kuga. Sile tumbraŋ ŋgamu mayok siŋge kinyamŋgik ŋginaik kande ³ Lot nu nale saŋgrimba sarsarnikmba nu tuku

wande mbol kuwaik nga sanikina le nale tingga nu dubimba nu tuku wande mbol kinaig. Tanamba Lot nu nuje piro mbal saningina le nane nale tuku pagunaig sulumba bret yis kugatok pasokinaig le nu nyamagan ta kilmba nale nikina le nyinaik.

⁴ Isukuse denpurmba nale kinyam bafunaik le Sodom tumbraŋ tango kiŋo kame ta ŋakmba pro Lot tuku wande kornaig sulumba ⁵ wi kuenka nu sanaig: Tango ar furirat le ne sota prowaik ta nale aninge minik? Ne nale kile-mayokka le sine nale ndoŋ karbe ŋginaig.

⁶ Tanakinaig le Lot nu nane sota kilim kina sulumba malanga tukulmba saningina: ⁷ Tira kame, tane maŋau ŋayonu te nale mbolŋge ndakap. ⁸ Ye tuku kulim ar minik te nale tango ande ndoŋ kinye ndakinaik. Ye nale kile-mayokka tane tingi le tane ame maŋau kam ndeta nale mbolŋge kap. Tango ar te mbolŋge maŋau ŋayonu ande ndakap. Nale ye tuku gulab prowaik le ye nale kulatket ŋgina. ⁹ Tanakina le nane Lot sanaig: Ne kua kaye. Ne tumbraŋ tuguk tango kuga. Ne ndaŋam saka siŋgine maŋau te kusrewam tuku peusiŋgit? Kua kaye. Kuga ta sine ne mata tumba ŋayo silinamngig ŋginaig. Tanakinaig sulumba nane Lot mbiti-mbitimba malanga sambriwam bafunaig le ¹⁰ tango ar tanje malanga talka wai sirmba Lot didikinaik le sinam kina le nale malanga tukulnaik. ¹¹ Tukulnaik sulumba nale tango kiŋo kame malanga tugumŋge minnaig ta ŋakmba am tukulniŋge likinaig le nane malanga te-sili ndakinaig.

Lot nane Sodom kusrenaig

¹² Kile nale ndek Lot sanaik: Naŋe ndare afu minig e? Naŋe mbiyel, naŋe kiŋo, naŋe kulim afu turmba minig kande kilmba tumbraŋ te kusremba kua kape. ¹³ Sile tumbraŋ te te-ŋgisiwamngik. Tumbraŋ te tuku tango

pino nane tuku une manau sungokina le tanjo pino nane nanjine nanjine sakade le Sunjo nu isna. Ta tuku Sunjo nu sile tumbran te te-ngisiwam tuku kukulsikina le prowik nginaik. ¹⁴ Tanjakinaik le Lot nu tinga kumba tanjo armba nu tuku kulim kat nuje kilam tuku madinikina ta sanikina: Tale tingap le sine tumbran te kile ndo kusremba kua kab. Sunjo nu tumbran te te-ngisiwamngat ngina kande nale nu usre pasa sakate nga idusmba nale numbik ri ndanaik.

¹⁵ Mafena le Sunjo tuku enel ar ta nale sangri mbakmba Lot sanaik: Ne tinga piyo naje, naje kulim ar ta kilmba kile ndo tinga pitik kua kape. Kuga ta tumbran te tuku une njayonu lafunu ne turmba ngisinungat nginaik.

¹⁶ Tanjakinaik le Lot nu wam nzumbilenga gitmba minna ta Sunjo nu Lot sinana le tanjo ar ta Lot le piyo nuje, kulim ar ta nane wainu kilmba kumba tumbran tuku fonde kilimnge patikinaik. ¹⁷ Nane kilimnge patikumba enel inum ta nane saningina: Kua ka kape sulumba mbilka ngumnem mambil ndawap. Ma gutoj tenge mabte ndakap. Kua ka ka tabe si pongap. Tane ngisikubekaig ngina le ¹⁸ Lot nu lafumba sakina: O tanjo sunjo, tanjamba kuga. ¹⁹ Tale buk ye tuku sinatikina le ye mbolnje manau mayenu kaik. Tabe si masken njayo tukunu ye tabe mbol ambe kua ka kambim fuguwet. Kumba mini le ndinje pa ta ye tuwa le kummba ngisinungit. ²⁰ Ta tuku tale man ye mbolnje manau mayenu kap. Tumbran patuk si kanjerap. Si fudinjo. Maye ndeta ye sinje ka mini sulumba kummba ngisike nda ngina le ²¹ nu lafumba sana: Ta maye. Ne sakat tanjawanngit. Ye tumbran si te-ngisiwe nda. ²² Ne patej kua ka tumbran si kaye. Ye ne tairngamngit. Ne kumba si prowa le ye ma tugu te te-ngisiwamngit ngina.

Lot nu tumbraŋ ta fudiŋndo ŋgina tukunu nane tumbraŋ ta nyunu Soar* ŋginaig.

Kuate nu Sodom Gomora kile-ŋgisikina

²³ Ki mbol kina le Lot nu Soar prona le ²⁴ Sunŋo nu ndame pa soŋ ŋak sawe piyanu sukmba Sodom Gomora tuku ma tugu ŋakmba kumuŋge likina. ²⁵ Tumbraŋ ar ta tuku ma gutoŋ ta taŋgo pino agaŋ ŋakmba kilke mbolŋge prowe likinaig ta ŋakmba usarke sulunaig. ²⁶ Taŋanaig le Lot piyo nuŋe mbilka ŋgumnem mambilna kande nuŋe ŋgarosu ta sol kuilka kareŋga makek suk tiŋ minna.

²⁷ Mafena le Abraham nu maratukuk tiŋga kina ka Sunŋo ndoŋ pasata minnaik ma ta tugum prona sulumba ²⁸ mambilmba Sodom Gomora tuku ma gutoŋ kilke ŋakmba kaŋgerkina ta pa guwa sunŋo tafil ŋak tiŋga minna le kaŋgerna.

²⁹ Kuate nu ma gutoŋ ta te-ŋgisiwam bafuna sulumba nu Abraham idusmba Lot kukulna le nu tiŋga ma kise kina. Taŋana le nu Lot buk minna tumbraŋ ta ŋakmba kile-ŋgisike suluna.

Lot tuku kulim ar ta kiŋo kile-patikinaik

³⁰ Lot nu Soar tumbraŋŋge minam tuku kuru-kuruka nuŋe kulim ar ta kilmba tumbraŋ ta kusremba tabe poŋga kinaig ka ndame burok ande kaŋgermba sinam taŋge minnaig.

³¹ Taŋamba taŋge minnaig sulumba kulim mulum ta mambo nuŋe sana: Mam buk saibo pilna. Kilke te mbolŋge taŋgo ande sile kilam tuku mine ndakate. ³² Ta tuku ne isa. Sile mam grep kule tupe le nu nyumba ŋginŋgankuwa le sile nu ndoŋ kinype. Taŋape sulumba sile kiŋo kile-patikupe ŋgina. ³³ Taŋamba furirna le nale mam nakile grep kule tunaik le nu nyumba ŋginŋgankina.

* **19:22:** Soar nyu ta tugunu Fudiŋndo

Ngin-ngankina le kulim nuje mulum ta mam nuje ndoŋ kinynaik ta mam nuje nginnganka nu wam ta katese ndana.

³⁴ Mafena le kulim mulum ta ndek mambo nuje sana: Furir ye mam ndoŋ kinyit. Ngilaiŋge sile maŋ mam grep kule tupe le nyumba nginngankuwa le ne suk mam ndoŋ kinya. Taŋape sulumba sile kiŋo ŋak minpe ngina.

³⁵ Taŋakina sulumba nale mam nakile maŋ grep kule tunaik le nu nyumba nginngankina. Ngin-ngankina le mambo nuje suk mam nuje ndoŋ kinynaik ta mam nuje nginnganka wam ta mata katese ndana.

³⁶ Taŋana le Lot tuku kulim ar ta mam nakileŋge fungul nikina le kutunaik. ³⁷ Kulim mulum ta kiŋo ande te-pilna sulumba kiŋo ta nyunu Moab ngina. Kiŋo ta nu Moab mbal tuku mbuŋ naŋgine. ³⁸ Mambo nuje mata kiŋo ande te-pilna sulumba kiŋo ta nyunu Ben-Ami ngina. Ben-Ami nu Amon mbal tuku mbuŋ naŋgine.

20

Abraham le Abimelek

¹ Abraham nu kumba ka Negeb ma baknu mbol prona sulumba Gerar tumbraŋge minna. Gerar nu Kades tumbraŋ Sur tumbraŋ ngamu-ngamuŋge minna. ² Taŋge minna sulumba Abraham nu Sara nu yiŋe kulim ngina le Gerar tuku gabat suŋgo Abimelek nu taŋgo afu kukulniŋgina le nane pro Sara tumba ka Abimelek tunaig.

³ Taŋamba minmba ait ande furir ngamu Abimelek nu kinyna sulumba kiŋatina le Kuatenge sana: Ne isa. Ne pino te taŋgo ŋak tina tukunu ne kumamngat ngina.

⁴ Abimelek nu Sara ndoŋ kinye ndakinaik tukunu nu Suŋgo lafumba sana: O Suŋgo, ye mbar ndawen. Ne taŋgo mbar ndade ta ne baleniŋgam kumuŋ e? ⁵ Abraham nu nuje ye sayina: Pino te ye tuku kulim ngina le Sara

mata ye sayina: Tango te ye tuku leu ngina. Ye mbar ndawen. Ye tango pino ngakmba am mbolnge ye manjau te ken ngina le ⁶ Kuate nu kinambi lafumba sana: Ne tango pino ngakmba tuku am mbolnge tanjana ta ye kila. Ta tuku ye ne nu ndonj une ndaka nga peunen le ne pino ta kire ndana. ⁷ Ne kile pino ta tumba luka ka tango nuje tawe. Tango ta nu tuan tango ande. Nu ne tuku yabanjwa le ne kume nda. Ne pino ta luka nu ndatawe ta ne nanje kuasmbi ndonj tane ngakmba kume likamngaig ngina.

⁸ Mafena le maratukuk tinga Abimelek nu nuje piro tango ngakmba kile-manjurka pasa ngakmba Kuaterenge sana le isna ta saningina le nane kuru kuru sungo tinaig. ⁹ Tanjanaig le Abimelek nu Abraham wika sana: Ne ame manjau sine mbolnge kina? Ye ame mbar ken le ne sine ngakmba piti sungo te singam bafute? Ne sijnka manjau ta njayonu kina. ¹⁰ Ne ndanam saka manjau tenjemba kina ngina le ¹¹ Abraham lafumba nu sana: Ye idusen tumbraj te tuku tango nane Kuate tuku minje kumnemnge minmba nu tuku nyu kurau ndakade tukunu nane ye tuku pino tumba ye baleyubekaig nga idusen. ¹² Pino te son ye tuku kulim. Sile mamnge kile-patikina ta sile ina yimyam le ye nu pinonu ten.* ¹³ Kuate nu ye kukulyina le ye yije tumbraj tuguk kusrewen sulumba nu sawen: Ne ye mbolnge manjau mayenu kumba ma ngakmba mbolnge tango ngakmba tenjemba saninga: Tango te ye tuku leu nga saka ngen.

Abraham nu tanjamba Abimelek sana le ¹⁴ nu kina ka Sara tumba pro Abraham tuna sulumba sipsip makau piro tango piro pino afu turmba kilmba promba Abraham tuna sulumba ¹⁵ sana: Kilke te ngakmba ye tuku ndo. Ne ma ani

* **20:12:** Hibru mbal tuku manjau buk tanjamba minanu. Ina yimyam mam ndindo ta nane mungu kilanu (2 Samuel 13 kanjerap).

nzalinu minam idusmba ndeta ka tanje minyoka ngina. ¹⁶ Tanjamba nu ndek Sara sana: Ne mbar ndana. Tanjo kame ne ndoj minig ta nane katesewaig nga ye leu naje ndametij soj 100 tuwet. Ye tanjawi le ne mbar ande ke ndakina ta nane njakmba katesemba kila palmbimngaig ngina.

¹⁷⁻¹⁸ Abimelek nu Abraham piyo nuje tina tukunu Kuate nu Abimelek tuku piyo nuje, piro pino kat nuje nane njakmba kiyo ngailningina tukunu Abraham ndek Kuate yabaŋna le Abimelek nale piyo nuje ndoj, nuje piro pino njakmba nane wakeikina le nane maŋ kiyo kilepatike likinaig.

21

Sara nu Isak te-pilna

¹ Sunjo nu siŋka pasa buk Abraham sana ta nu Sara mbolnje kina le ² nu fungul njakna. Abraham nu buk saibo pilmba yar 100 njak minna le piyo nuje Sara nu Kuate nu ait sana ta mbolnje kiyo ta te-pilna le ³ Abraham nu kiyo ta nyunu Isak ngina.

⁴⁻⁷ Kile Sara ndek sakina: Kuateenje ye sinzanyat le ye kiyo te-pilit. Ta tuku nga ye gare-gareka nzumilket. Nane njakmba ye maŋau kit ta iswaig sulumba gare-gareka nzumilkamngaig ngina. Tanjakina sulumba nu maŋ lato sakina: Nane buk idusnaig Sara nu Abraham tuku kiyo ande te-pile nda nga idusnaig ta ye tuku tanjo saibo pilna le kile ye nu tuku kiyo ande te-pilit ngina.

Isak nu mara 8 kusrena le ki ait ta mbolnje Kuate nu Abraham buk sana ta kumumba nu kiyo nuje tuku ngaro pikna.

Abraham nu Hagar nale Ismael ndoj pitaikina le kinaik

⁸ Kiño ta sunḡokina le ina nuḡeḡe nu amo ḡgailna. Ki ait ta mbolḡe Abraham nu kiño amo kusrena ta tuku pagumba nye sunḡokina. ⁹ Taḡana le Abraham tuku kiño Ismael nu Isipnu pino Hagar ndoḡ te-pilnaik ta nu Isak maim maim pasa tumba minna le Sara nu ismba ¹⁰ taḡo nuḡe sana: Kiño ta Isak ndoḡ ne tuku agaḡ ndende tuma kile nda. Piro pino ta kiño nuḡe ndoḡ pitaika le kasom kuwaik ḡgina le ¹¹ nu pasa ta ismba kiño nuḡe Ismael tuku wamdus pitina le ¹² Kuateḡe nu sana: Piro pino ta kiño nuḡe ndoḡ ne wamdus piti ndanuwa. Ne Sara tuku pasa ismba dubiwa. Isak tuku ndare mbolḡe ndo ne tuku mbuḡ mayok kaḡgaig. ¹³ Piro pino ta tuku kiño nu mata ne tuku kiño tukunu yeḡe ki le nu tuku ndare mbolḡe taḡo kuasmbi sunḡo ande tugekamḡgat ḡga Abraham sana.

¹⁴ Taḡakina le maratukuk tiḡga Abraham nu nyamagaḡ kilmba agaḡmor ḡgarombi kule kunyna ta turmba kilmba Hagar tuku kailmane mbolḡe patika kiño nuḡe ndoḡ kukulnikina le kinaik kumba ka Berseba tuku ma baknu mbolḡe kine promba lika minnaik. ¹⁵ Lika minnaik ma ma kule kugana le kiño nuḡe tumba kumba ka ail fudiḡndo ande kumnemḡe pilna le kinymba minna. ¹⁶ Kinymba minna le Hagar nu kiño nuḡe ta kusremba nane tui fat parsingade le kumba tiḡgate taḡamba nu kumba ka minyokina sulumba wamdusmbi sakina: Ye kiño kaḡgermba mini le kumwa ta ḡayo ḡgina. Taḡakina sulumba nu taḡe minyok minmba malmbika minna.

¹⁷ Kiño ta mata malmbika minna le Kuate nu isna le samba mbolḡe Kuate tuku Eḡel ndek Hagar wika sana: Hagar, ne ndaḡam wamdus pitinate? Ne kuru kuru ndaka. Kiño naḡe malmbikate ta Kuate nu o buk isat. ¹⁸ Ne tiḡga kumba ka kiño naḡe tumba wamdus bul sera. Yeḡe ki le nu tuku ndare tugeka taḡo kuasmbi sunḡo ande mayok

kanġat ɣgina. ¹⁹ Tanġakina sulumba Kuate nu Hagar tuku am talkina le kule burok ande kanġerna sulumba kumba ka aġanmor ɣgaro tambi kule kunyna. Kunyna sulumba kiġo nuġe kule ta tuna le nyina.

²⁰ Kuatenġe kiġo ta kulatka minna le sungokina sulumba kumba ka Paran tuku ma baknu mbolġge minyokumba kanzerek tanġo minna le ²¹ ina nuġenġe Isipnu pino ande tumba Ismael te-tuna.

Abraham nu Abimelek ndoġ wamdus ulendinaik

²² Ait ta mbolġge Abimelek nuġe kame gabat nyunu Pikol tumba Abraham tugum promba sana: Kuate tuku nyaro ne mbolġge minit. ²³ Ta tuku ne kile Kuate tuku nyu tambi pasa saŋgri pilewa sulumba ye mbolġge maġau ɣayonu ande ndaka. Ye tuku kutu mbolġge ye tuku wa kame mbolġge mata maġau ɣayonu ande ndaka. Ye buk ne mbolġge maġau mayenu ken ta kile ne suk ye mbolġge, kilke kile ne rawe tanġo tanġan minit ta mbolġge maġau mayenu ndo ka ɣgina le ²⁴ Abraham ndek nu sana: Ne sakate tanġamba ye pasa saŋgri pilewet ɣgina.

²⁵ Tanġakina le Abraham nu kule burok ande Abimelek tuku piro tanġonġe tinaig ta tuku nu sana le ²⁶ nu ndek Abraham sana: Imaġe kule burok ta tina ta ye gilai. Ne ye ndasayina. Kile ndo sayate le ye iset ɣgina.

²⁷ Tanġakina le Abraham nu kina ka sipsip makau turmba kilmba promba Abimelek tuna sulumba nale wamdus ulendinaik. ²⁸ Tanġanaik sulumba Abraham nu sipsip fat 7 kilmba yamokġge patikina le ²⁹ Abimelek nu Abraham kusnana: Ne ndaġam sipsip fat 7 ta yamokġge patikat e ɣgina le ³⁰ Abraham lafumba nu sana: Yenġe kule burok ta sarken ta ne son ɣga sulumba sipsip fat 7 te kila ɣgina.

³¹ (Nale wamdus ulendinaik tuku ma ta nane kile nyunu Berseba* ngade).

³² Bersebange wamdus ulendika Abimelek nuje kame gabat Pikol ndoŋ nale luka Filistia ma mbol kinaik le

³³ Abraham nu Bersebange ail ande ngukina sulumba Kuate Sunjo abo tugu njak nu tuku nyu te-dungina.

³⁴ Tanjamba nu yar gudommba Filistia kilke mboŋge minna.

22

Abraham nu Isak tumba Kuate tuku atraukam bafuna

¹ Mara ande Kuate nu Abraham tuku ngamungal son tagomba nu wika sana: Abraham ngina le nu woka sakina: Ye minet te ngina. ² Tanjakina le Kuate nu sana: Ne tinja naje kiŋo naje ndindo Isak ne nu tuku kume purte ta tumba kumba ka Moria kilke mboŋge tabe ande ye ne tumnamngit ta mboŋge ne ye tuku atrauka kiŋo ta balemba piya le ugmba usarkuwa ngina. ³ Tanjamba sana le Abraham nu maratukuk tinja kuaneka doŋki inum tumba sangilnu mboŋge kumiŋ depolka kusmba nuje piro tango armba kilmba atraukam tuku pa fetka ndaleka tumba Isak ndoŋ Kuate nu ma sakina ta kinaig.

⁴ Kumba minnaig le mara armba kinaig le mara keŋnu mboŋge Abraham nu tinja mambilmba Kuate nu ma sakina ta maskenŋge kangerna sulumba ⁵ nuje piro tango ar ta sanikina: Tale doŋki tumba tenge minap. Ye yiŋe kiŋo ndoŋ kumba ambeŋge Kuate mbariŋmba nu tuku nyu te-dunga maŋ luka ndekamkik ngina. ⁶ Tanjaka sanikmba nu pa ndale njak tumba Isak tuna le kurana le Abraham nu pa wagmbi bagi turmba kilmba nale kigriŋga kinaik ⁷ kumba ka ndinŋge Isak nu mam nuje wika sana:

* **21:31:** Berseba nyu ta tugunu Pasa Katanu Kule Brok

Mam o ngina le mam nuɲe ae ngina le Isak nu kusnana: Sile pa wagmbi pa ndale ɲak kilik ta Kuate atraukam tuku sipsip fat aningɲe ngina le ⁸ Abraham lafumba sana: Kiɲo, Kuate nuɲe atraukam tuku sipsip fat ande sile sikamngat ngina. Taɲamba saka nale maɲ kigriɲga kinaik.

⁹ Nale Kuate nu ma sakina ta mbol pronaik sulumba Abraham nu ndame turɲanga pa laɲlaɲ wakeimba pa ndale ɲak ta kuklimba ta mbolɲge farna sulumba kiɲo nuɲe Isak kupe wai kusmba pa farna ta mbolɲge pilna. ¹⁰ Taɲana sulumba nu nuɲe kiɲo balewam saka bagi gomba tumba wai sukakina kande ¹¹ Sunɲo tuku Eɲel samba mbolɲge wika sana: Abraham, Abraham ngina le nu woka sakina: Ye minet te ngina le ¹² Eɲelɲge nu sana: Kiɲo tuku ɲgarosu ɲayo sili ndawa. Ne naɲe kiɲo naɲe ndindo mape ndamba balemba ye atraukam bafuwat ta ye kaɲgerit. Ne ye tuku miɲge dubite ta ye kile kila pilit ngina. ¹³ Taɲakina le Abraham nu mbilka mambilmba meme pailnu ande ail fudiɲndo sinamɲge naunu konka minna le kaɲgerna sulumba kumba ka meme ta Isak tuku lafuknu tumba balemba Kuate atraukina. ¹⁴ Taɲana sulumba Abraham nu ma ta nyunu “Sunɲoɲge sine tur-siɲgit” ngina. (Kile nane teɲenmba sakade: Sunɲo tuku tabe mbolɲge nu sine tursiɲgit ɲgade).

¹⁵ Kile Sunɲo tuku Eɲel nu samba mbolɲge Abraham wi arnu sana: ¹⁶ Ye Sunɲo. Ne ye tuku miɲge dubimba naɲe kiɲo naɲe balemba ye atraukam bafuwat tukunu ye yiɲe nyu tambi pasa saɲgri pilewamngit ta ne isa. Ye siɲka ne mbolɲge wam mayenu kamngit. ¹⁷ Yeɲge ne tuku ndare te-tugewi le samba mbolɲge mbai minig piyaɲge fulbul minig taɲaɲ sunɲomba mayok kaɲgaig. Ne tuku mbuɲ kat naɲe ɲgueu mbal ndoɲ kame bumba nane kile-iberɲkamngaiɲ. ¹⁸ Taɲgo kuasmbi ɲakmba nane ne tuku saka nane afu nyaro niɲge likamngaiɲ. Ne ye tuku miɲge

ismba dubiwat ta tuku nga sanet ngina.

¹⁹ Tajakina le Abraham nale maŋ luka nuŋe piro taŋgo ar ta tugum pronaik sulumba nane luka Berseba tumbraŋ kinaig. Tajamba Abraham nu Bersebaŋge minmba minna.

Nahor tuku kiŋo kat nuŋe

²⁰ Tajamba minnaig ma ma mara ande nane afu Abraham tugum promba sanaig: Milka nu maib naŋe Nahor tuku kiŋo 8 kile-patikina. ²¹⁻²² Kiŋo mulum ta nyunu Us. Nu tuku mambo kat nuŋe ta nyu naŋgine Bus, Kemuel, Kesed, Haso, Pildas, Yidlaf, Betuel. Kemuel tuku kiŋo nuŋe Aram nga Abraham sanaig.

²³ Betuel nu Rebeka te-pilna. Milka nu kiŋo 8 ta Abraham maib nuŋe Nahor ndoŋ kile-patikinaik le ²⁴ Nahor nu nuŋe pino ande nyunu Reuma ndoŋ Teba, Gaham, Tahas, Maka nane kile-patikinaik.

23

Sara nu kumna

¹ Sara nu yar 127 ŋak minna sulumba ² Kanan kilke Hebron tumbraŋge nu kumna. Nu kumna le Abraham nu wamdus tatrakina le nu kumba Sara tugumŋge malmbikina. ³ Malmbikina sulumba tiŋga piyo nuŋe tuku mindesiŋ ta kusremba Hit mbal tugum promba nane saningina: ⁴ Ye tumbraŋ tuguk taŋgo kuga. Ye rawe taŋgo minet. Tane kilke ande ye sap le ye piyawi sulumba yiŋe pino ŋguki ngina le ⁵ Hit mbal nane lafumba Abraham sanaig: ⁶ O taŋgo suŋgo, ne isa. Ne gabat suŋgo taŋaŋ sine ŋgamukŋge minit. Sine tuku ndame burok mayenu ndo ande kaŋgermba madiwa sulumba kumba ka piyo naŋe ŋguka. Ne piyo naŋe ŋgukam tuku ndame burok ande madiwa ta taŋgo andeŋge ne ŋgailne nda nga Abraham sanaig.

⁷ Tanjakinaig le Abraham nu Hit mbal jakmba tugumŋge loka saniŋgina: ⁸⁻⁹ Tane son sakade ndeta tane Sohar tuku kiŋo nuŋe Efron sawap le nu nuŋe ndame burok nyunu Makpela nuŋe kilke make mbolŋge minit ta ye suwa le ye yiŋe pino ŋgukam tuku piyawi. Tane nu sawap le ndame burok ta tuku piyanu giganmba ta sakuwa le ye tane tuku am mbolŋge piyawi sulumba mindesin ŋgunu tuku ti ŋgina.

¹⁰ Efron nu Hit mbal tuku gabat ande minna. Nu nane jakmba ndoŋ tumbraŋ ta tuku fonde malaŋga tugumŋge minyok minna sulumba nu sakina: ¹¹ O tanŋo sunŋo, ne isa. Kilke sakat ta ndame burok turmba ye kile nane jakmba tuku am mbolŋge ne tinet. Ne piyo naŋe tumba kumba ka tanŋe ŋguka ŋgina le nane jakmba isnaig.

¹² Kile Abraham ndek Hit mbal jakmba tugumŋge lokina sulumba ¹³ Efron sana: Ye pasa ande sanamŋgit ta ne isa. Ye kilke ta piyawi sulumba ndametin ne tanmbimŋgit. Tanjawi sulumba ye yiŋe pino tanŋe ŋgunuŋgit ŋgina le nane jakmba isnaig le ¹⁴ Efron lafumba Abraham sana: ¹⁵ O tanŋo sunŋo, sile mbolŋge kilke te tuku piya ta sunŋokanu kuga. Sorŋ 40 ndo. Ne kilke ta tumba kumba ka piyo naŋe ŋguka ŋgina le ¹⁶ Abraham nu pasa ta ismba ndametin Efron sakina le Hit mbal nane jakmba isnaig ta nane piyade mbal ndametin pitinu kaŋgerde ta kumumba Efron tuna.

¹⁷ Tanjamba Abraham nu Efron tuku kilke Makpela tumbraŋŋge Mamre tugumŋge minna ta tina sulumba kilke ta tuku ndame burok ail jakmba turmba kilna le ¹⁸ Hit mbal tumbraŋ ta tuku malaŋga tugumŋge minyok minnaig ta nane jakmba ismba wokinaig. ¹⁹ Tanjanaig le Abraham nu piyo nuŋe Sara tumba kumba ka Makpela kilke ndame burok ta sinamŋge pilna. (Ma ta Kanan tuku kilke mbolŋge Hebron tumbraŋ patukŋge minna).

²⁰ Tanjamba Hit mbal tuku kilke ta ndame burok turmba mindesinj ngunu tuku Abraham tunaig.

24

Isak nu Rebeka tina

¹ Sunjo tuku nyaro mara mindek Abraham mbolnje minna le nu yar sungomba kusremba saibo pilna sulumba
² nuje piro tango ambokok Abraham tuku agar ndende kulatkina ta wika sana: Naje wai tumba ye tuku fel karauknje pale.* ³ Ne samba le kilke tuku Mbara Sunjo nuje nyu tamba ne pasa sangri pilewa sulumba Kananje yiye kiyo tuku pino ande ndata. ⁴ Ne kumba ka yiye kilke tuguk ta mbolnje yiye ndare tugumnje Isak tuku pino ande ta ngina le ⁵ piro tango tange ndek Abraham kusnana: Pino ta nuje kuasmbi kusreka ye dubiyam mbulwa ndeta ye kiyo naje kukuli le nu naje tumbran tuguk kuwa e ngina le ⁶ Abraham lafumba sana: Tanjamba kuga. Ne ye tuku kiyo kukula le kilke ta mbol ndakuwa. ⁷ Samba tuku Mbara Sunjo nuje ye kukulyina le ye yiye ndare yiye tumbran tuguk yiye kilke kusreken le nuje ye siyka son pasa sangrinu tenenmba sayina: Ne tuku ndare ye kilke te siyka serningamngit nga sayina. Nunje nuje enel kukulwa le ambonga kangat. Ne kumba tange yiye kiyo tuku pino ande ta. ⁸ Pino ta ne dubinam mbulwa ndeta pasa ta ake ngisikuwa. Ne ye tuku kiyo ta ndonj luka kilke ta mbol ndakape nga piro tango nuje sana. ⁹ Tanjaka sana le piro tango ta nuje gabat Abraham tugum promba wai tumba Abraham tuku fel karauknje pilna sulumba Abraham pasa sakina ta kumuwanngit nga wokina.

¹⁰ Tanjamba piro tango ta nu Abraham tuku kamel 10 kilmba Abraham tuku agar ndende magenu turmba kilna

* **24:2:** Hibru mbal nane tanjamba pasa sangri pilewanu (Mulum Pasa 47.29 kangerap)

sulumba tinga Mesopotamia kilke Nahor tuku tumbran ta kina kumba ka ka ta prona. ¹¹ Prona sulumba kamel 10 ta saningina le nane tumbran kilimnge kule burok ta tugumnge mabta kinymba minnaig.

Ki butungina le furiram pino kame nane kule kunyam prowam bafunaig le ¹² tanjo ta yabaŋmba sakina: O Sunjo, yiŋe gabat Abraham tuku Mbara, ne kite yiŋe gabat Abraham idusmba ye turya. ¹³ Ye kule burok te tugumnge minet le tumbran te tuku pino mbanzo kame nane kule kunyam prode. ¹⁴ Ye pino ande tejenmba sawamngit: Naŋe waim kule ŋak ta ye sa le ye nyi ŋga sawamngit. Pino ta nu sakuwa: Ne ilmba nya le ye ne tuku kamel kame tuku kule afu turmba kunyamngit ŋguwa ndeta ye katesewamngit. Ne pino ta naŋe piro tango Isak tuku pino madina ŋga katesewamngit. Nu tanakuwa le ne ye tuku gabat buk turat ta ye katesewamngit ŋgina.

¹⁵ Nu yabaŋmba minna le Betuel tuku kulim nyunu Rebeka nu kilke waim kuramba prona. (Rebeka mam nuŋe Betuel. Betuel nu Nahor le Milka tuku kiŋo nakile. Nahor nu Abraham tuku maib nuŋe). ¹⁶ Rebeka nu ŋgarosu tumail pasi mayenu ndo. Nu buk tango ande ndoŋ kinye ndakina. Nu ndeka kule burok ta tugum promba waim kule kunyna sulumba maŋ luka mbuna. ¹⁷ Tanjana le piro tango ta nu pinderka nu tugum kina sulumba sana: Waim kule ta ye sa le ye kule nyi ŋgina le ¹⁸ nu ndek sana: O tanjo sunjo, ne ilmba nya ŋgina sulumba nu waim kule te-ibenmba biye ŋak minmba nu tuna le kule nyina.

¹⁹ Nu kule nye deŋpurna le Rebeka nu sana: Ye ne tuku kamel kame tuku kule afu turmba kunyi le nane mata nyuwaig ŋgina. ²⁰ Tanjakina sulumba nu pitik ndo nuŋe waim kule agaŋmor kule nyade tuku nza ta sinamnge kutuna sulumba pinderka kumba ka kule burok tugum promba tango ta tuku kamel kame tuku kule kunye

ninjmba minna le kamel kame ta njakmba nyinaig le ²¹ piro tanjo ta nu ye Sunjonje buk turyat e nga idusmba maninok pino ta kanjgermba minna.

²² Nu kule kunye denpurna le tanjo ta fumbe sikor ande golmbi wakeiwanu ta tumba nu tuku fumbe mbolnje pilmba sagi armba golmbi wakeikanu ta turmba kilmba nu tuku wai mban mbolnje siluk tuna sulumba sana: ²³ Ne saka. Ne mam naje ima? Mam naje tuku wandeknje yiye kuasmbi ye ndonj sine kinyam tuku ma njak e ngina le ²⁴ nu sana: Ye tuku mam Betuel. Nu Nahor le Milka tuku kijo. ²⁵ Sine ire sunjomba kamel kinyam tuku njak. Kamel tuku nyamaganj mata sunjomba minig. Tane mata kinyam tuku ma njak ngina le ²⁶ tanjo ta pasa ta ismba loka Sunjo tuku nyu te-dungina sulumba ²⁷ sakina: O Sunjo, yiye gabat Abraham tuku Mbara, sine ne tuku nyu te-dungube. Ne mara mara ye tuku gabat turte. Nenje ye mindeyumba ndin tumyat le ye yiye gabat tuku kuasmbi tugum prowit ngina.

²⁸ Kile pino ta pinderka ina nuje tuku wande mbol kumba pro tanje nane wam kubeu ningina le ²⁹⁻³⁰ Rebeka tuku leu nuje Laban nu kulim nuje wam kubeu ningina ta isna sulumba fumbe tuku sikor ta kanjgermba sagi ar kulim nuje tuku wai mban mbolnje minnaik ta turmba kanjerka nu pitik ndo kilim ka Abraham tuku piro tanjo kamel kame ndonj kule burok tugum tanje minnaig ta sota kina sulumba sana: ³¹ Sunjo tuku nyaro ne mbolnje minit. Ne ndanam kilim tenje tij minit? Ne yale le sine wande mbol kab. Ye buk tane tuku ma wakeiwit. Ne tuku kamel kame tuku ma mata njak ngina. ³² Tanjakina le piro tanjo ta nu wande mbol kina le Laban nu kamel kame tuku kuminj depol kame ta paske lika ire farningina sulumba nyamaganj kilmba pro ningina le nyinaig. Tanjanaig le Laban nu manj kumba Abraham tuku piro tanjo, tanjo

kame nu ndorj promba minnaig ta tuku kule tumba luka prona le nane kupe minyanġinaig.

³³ Tanjanaig le nane piro tanġo ta tuku pagumba tunaig kande nu sakina: Ye pasa ande ġak. Nyamaganj te minwa le ye pasatumba isukusamġgit ġgina le Laban ndek sakina: Ta maye. Saka le sine isbe ġgina. ³⁴ Tanjakina le nu ndek sakina: Ye Abraham tuku piro tanġo. ³⁵ Sunġonġe ye tuku gabat nyaro mayenu tuna le nu maror tanġo mayok kina. Nu Sunġonġe sipsip meme makau kamel dorjki silwa ndametiġ, gol ndametiġ, piro tanġo, piro pino aġan ndende gudomma tuna. ³⁶ Yiġe gabat tuku pino Sara nu saibo pilmba Abraham tuku kiġo te-pilna le nu nuġe aġan ndende ta kiġo nuġe tuna. ³⁷ Yiġe gabat nu ye sayina le ye nu tuku pasa saġgri pilewen. Nu tejenmba sayina: Ne Kananġe yiġe kiġo tuku pino ande ndata. ³⁸ Ne kumba yiġe kuasmbi yiġe ndare kame tugum kaye sulumba nane ġgamukġe yiġe kiġo tuku pino ande ta ġga sayina le ³⁹ ye ndek yiġe gabat tejenmba kusnawen: Pino ta ye dubiyam mbulwa ndeta ye ndarj ġgen le ⁴⁰ nu lafumba sayina: Ye mara mara Sunġo tuku miġge dubiwet tuku. Nu nuġe eġel kukulwa le ne turnamġgat. Tanjawa le ne ye tuku kuasmbi mbolġe ye tuku ndare ġgamukġe yiġe kiġo tuku pino ande tamġgat. ⁴¹ Ne ye tuku pasa saġgri pilewat ta pur ndawa. Ne ye tuku kuasmbi tugum prowa le nane pino ta ne ġgailnuwaig ndeta pasa ta ake ka ġgisikuwa ġga ye sayina.

⁴² Ye kite kule burok tugum nziġe prowit sulumba tejenmba yabanjiti: O Sunġo, yiġe gabat Abraham tuku Mbara, ye ilit ta tuku aġan alonu te-mayokmba tumya le kaġgeri. ⁴³ Ye kule burok te tugumġge minet. Pino mbanzo ande kule kunyam prowa le ye nu tejenmba sawamġgit: Naġe waim kule ġak ta ye sa le ye nyi ġga sawamġgit. Pino ta nu sakuwa: ⁴⁴ Ne nya le ye ne tuku

kamel kame tuku kule afu turmba kunyamngit nguwa ndeta ye katesewamngit. Pino ta nenje yiye gabat tuku kiyo nuje tuku pino madina ngit.

⁴⁵ Ye wamdusmbi yabammba minit le Rebeka nu waim kuramba prowat sulumba ndeka kule burok sinam tanje waim kule kunyat le ye nu sawit: Ye kule afu nyam nga sawit. ⁴⁶ Tanakit le nu pitik ndo waim te-ibenat sulumba sayat: Ne nya le ye ne tuku kamel kame tuku kule afu turmba kunyi ngat. Ye kule tumba nyit le nu kamel kame tuku mata kule kunyat. ⁴⁷ Tanawat le ye nu kusnawit: Ne mam naje ima ngit le nu sayat: Ye tuku mam Betuel. Nu Nahor le Milka tuku kiyo nga sayat le ye fumble sikor ta tumba nu tuku fumble mbolnge pilit sulumba sagi armba ta kilmba nu tuku wai mban mbolnge patikit sulumba ⁴⁸ loka Sungo tuku nyu te-dungit. Nu yiye gabat Abraham tuku Mbara. Nunje ye mindeyumba ndin tumyat le ye yiye gabat tuku kuasmbi tugum prowit sulumba nzamu nuje tuku kulim kanjerit ta ye yiye gabat nu tuku kiyo nuje tuku pinonu tamngit. ⁴⁹ Ta tuku tane ye tuku gabat idusmba pino ta ye sam kumu e ko kuga? Tugusemba ye sayap le ye isi sulumba ame manau kam tuku ta kila palmbimngit nga Laban nane saningina.

⁵⁰ Tanakina le Laban nale Betuel ndonj lafumba sakinaik: Sungonje ne kukulnat le ne te prowat tukunu sine ame pasatube? Sine pasa kuga. ⁵¹ Rebeka minit te. Ne nu tumba kaye. Nu naje gabat tuku kiyo nuje tuku pino minamngat. Ne Sungo tuku minge dubimba tanamba ka nginaik le ⁵² Abraham tuku piro tanjo ta pasa ta ismba truk kumba Sungo tuku nyu te-dungina sulumba ⁵³ mindepiyam tuku aganj ndende silwa golmbi wakeikinaig tuku tawi afu turmba kilmba Rebeka tuna sulumba aganj ndende magenu afu leu nuje nale ina nuje ndonj nikina. ⁵⁴ Tanana sulumba nu tanjo kame nu ndonj

pronaig ta nane ṅakmba isukusmba kule nyumba furirna le tanje kinynaig.

Mafena le maratukuk tinḡa nu nane saninḡina: Ye kile luka yiḡe gabat sota kambimḡit ḡgina le ⁵⁵ Rebeka leu nuḡe nale ina nuḡe ndoḡ sakinaik: Kulim te kusem ndindo ait 10 tanjamba sine ndoḡ minwa le tumba kape ḡginaik. ⁵⁶ Tanjakinaik le nu ndek sanikina: Tane ye ḡgail ndakap. Sunḡonḡe ye turyina le alonu mayok ket tukunu ye dalke nda. Ye kile ndo maḡ luka yiḡe gabat sota kaḡit ḡgina. ⁵⁷ Tanjakina le nale sakinaik: Sile kulim wika kusnawamkik ḡginaik sulumba ⁵⁸ Rebeka wika kusnanaik: Ne tanḡo te ndoḡ kambimḡat e ḡginaik le nu sakina: Au. Ye kambimḡit ḡgina.

⁵⁹ Tanjakina le Rebeka nuḡe kulat pino ndoḡ nale Abraham tuku piro tanḡo kame ndoḡ kambim bafunaig le ⁶⁰ nale Rebeka nyaro pasa tumba sakinaik: O sile tuku kulim, ne tanḡo kuasmbi sunḡokanu tuku ina nanḡine minwa. Ne tuku mbuḡ kat naḡe nane ḡgueu mbal ndoḡ kame bumba nanḡine tumbraḡ yaika kilwaig ḡginaik. ⁶¹ Tanjakinaik le Rebeka nuḡe piro pino mbanzo afu ndoḡ nane kamel poḡga mbolḡe minyokinaig le Abraham tuku piro tanḡo ta Rebeka tumba kinaig.

⁶² Ait ta mbolḡe Isak nu Negeb ma baknu mbolḡe minna tuku. Mara ande nu kule burok nyunu “Sunḡo abo tugu ḡak nu ye kaḡeryate” ta kusremba ⁶³ furiram tinḡinka ake kaloymba kina sulumba mambilmba kamel afu promba ilnaig le kaḡerkina. ⁶⁴ Rebeka nu mambilmba Isak kaḡermba kamel mbolḡe ibeḡ kina sulumba ⁶⁵ Abraham tuku piro tanḡo ta kusnana: Tanḡo ilit si imanḡe ḡgina le piro tanḡo ta lafumba sana: Tanḡo si yiḡe gabat ḡgina le Rebeka nu kumiḡ tumba tumail pasi soḡgina.

⁶⁶ Piro tango ta promba nu marjau kina ta njakmba Isak kubeu tuna le ismba ⁶⁷ Rebeka tumba ina nuje Sara tuku baibai sinamnje pilmba nuje pinonu tina. Tanjamba nu Rebeka tuku kume purna sulumba ina nuje buk kumna le nu ngamungal tatruka minna ta kile nu garena.

25

Abraham tuku ndare

¹ Abraham marj pino ande nyunu Ketura tina le ² nu Simran, Yoksan, Medan, Midian, Isbak, Sua nane kile-patikina. ³ Yoksan nu kiyo armba kile-patikina ta ande Seba ande Dedan. Dedan tuku mbuŋ ta Asur mbal Letus mbal Leum mbal. ⁴ Midian nu kiyo ⁵ kile-patikina. Nane tuku nyu ta tejenmba. Efa, Efer, Hanok, Abida, Elda. Kiyo kame ta njakmba Ketura tuku ndare.

⁵ Abraham nu nuje agaŋ ndende njakmba Isak tuku wai mbolnje kusrekina sulumba ⁶ nuje kiyo kat nuje pino afu ndoŋ kile-patike likina ta mata gare agaŋ afu niŋgina sulumba nane kukulniŋgina le kinaig. Abraham nu kume ndaka minna le nane Isak kusremba ki prote kumam kinaig ka tanje minnaig.

Abraham nu kumna

⁷⁻⁸ Abraham nu saibo pile mayemba yar 175 njak minna sulumba nu kumna. ⁹⁻¹⁰ Kiyo kat nuje ar ta Isak nale Ismael nale mam nakile tuku mindesiŋ tumba ka Makpela ndame burok ta sinamnje nu tumba pilnaik. Ndam burok ta Abraham nu o buk piyo nuje Sara tumba pilna. Makpela kilke ta Mamre tugumnje minna ta o buk Hitnu tango Soar tuku kiyo nuje Efron nu tuku kilke minna le Abrahamnje nu tugumnje piyana tuku.

¹¹ Abraham nu kumna le Kuate nu Abraham tuku kiyo nuje Isak nyaro tuna le nu mine mayena. Nu kule

burok nyunu “Sunġo abo tugu ġak nu ye kaġgeryate” ta tugumġge minna.

Ismael tuku ndare

¹² Sara tuku piro pino Isipnu Hagar nu Abraham ndoġ Ismael te-pilnaik. ¹³ Ismael tuku kiġo kat nuġe ta teġenmba. Kiġo mulum ta nyunu Nebayot. Kiġo afu nu dubimba pronaig ta nyu naġgine teġenmba. Kedar, Adbel, Mibsam, ¹⁴ Misma, Duma, Masa, ¹⁵ Hadad, Tema, Yetur, Nafis, Kedema. ¹⁶ Nane ġakmba Ismael tuku kiġo kat nuġe. Nane tuku ndare tugekinaig sulumba mbuġ kat naġgine tuku nyu ta tumba nane afu tumbraġ yimyam ninde lika minnaig le nane afu ma yimyam mbol kine promba minnaig. Nane 12 ta tumbraġ mboġ 12 ta tuku gabat minnaig.

¹⁷ Ismael nu yar 137 ġak minna sulumba nu kumna. ¹⁸ Ismael tuku mbuġ kat nuġe nane Awila tuku kilke Sur tuku kilke ma ġgamu-ġgamuġge minnaig. (Ma ta Isip limba ki prote kumamuġge Asiria kambim tuku ndin ta tugumġge minit). Nane Isak tuku mbuġ kat nuġe ndoġ purka yimyam minnaig.

Isak tuku kiġo armba

¹⁹ Abraham tuku kiġo nuġe Isak tuku wam kube ta teġenmba.

²⁰ Isak nu yar 40 ġak minna sulumba Rebeka tina. Rebeka nu Aramnu Mesopotamia kilke mbolok pino. Mam nuġe Betuel. Leu nuġe Laban.

²¹ Isak nu piyo nuġe niġkina le nu Sunġo yabaġna le Sunġo nu tuku yabaġ pasa ismba piyo nuġe wakeina le kiġo konna ta ²² fuġgul sinamuġge kiġo armba ġak. Kiġo ar ta nale fuġgul sinamuġge sunġomba muġgu signa-signaġa minnaik le nu kamusmba wamdu smbimbi sakina: Ndaġam tuku ye tuku kiġo ar te muġgu signa-signaġa

minik ngina. Tanjakina sulumba nu katesewam tuku Sunjo kusnawam kina le ²³ Sunjonge nu sana: Kiyo armba ne tuku fungul sinamnge minik ta kile-patika le nale tuku ndare tugeka tanjo kuasmbi armba mayok ka nane purka yimyam minamngaig. Andenje ande tuku sangri liwamngat. Kiyo mulum nu kiyo ngumnengamngat ta tuku minje kumnemnge minamngat nga sana.

²⁴ Rebeka nu kiyo te-palmbim tuku ait kumungina le nu kiyo armba kile-patikina. ²⁵ Kiyo mulum te-pilna ta ngarosu gurgurnu ngue kumuk. Ta tuku nane nyun ta Esau* nginaig. ²⁶ Nu dubiknu maib nuje nu Esau tuku kupe tugu biyamba jak prona. Ta tuku nane nyun ta Yakob† nginaig. Isak nu yar 60 jak minna le Rebeka nu nale ar ta kile-patikina.

²⁷ Nale sugokinaik sulumba Esau nu kanzerak tanjo minmba nu mara mindek sayokam duje kambinu le Yakob nu tanjo mukuknu minmba nu mara mindek tumbranje ndo minanu. ²⁸ Esau nu aganjmor bale farmba mam nuje tambinu le kuapika nyumba minanu tukunu nu Esau tuku kume purna le Rebeka nu Yakob tuku kume purna.

²⁹ Ait ande Yakob nu pagumba minna le Esau nu dujenge sayokmba minna sulumba guba mayena le luka tumbran prona sulumba ³⁰ Yakob sana: Kule pak gurgur ta ye inum sa le nyi. Ye guba mayeyumba isu baklalyumba am kuilkuilyate ngina. (Ta tuku nane nu tuku mape nyu ande kitek Edom‡ nginaig).

³¹ Tanjakina le Yakob nu lafumba sakina: Ne kiyo mulum tuku aganj ndende nyaro pasa jakmba ye samngat kande ye kule pak te ne tini le nya ngina le ³² Esau nu ndek

* 25:25: Esau nyu ta tugunu Ngue Kumuk † 25:26: Yakob nyu ta tugunu Kupe Tugu ‡ 25:30: Edom nyu ta tugunu Gurgur

sakina: Ta maye. Ye guba mayeyate. Ye kumi le nyaro pasa ta ye turye nda. Kule pak ta ye inum sa le nyi ngina le ³³ Yakob ndek nu sana: Kuga. Ambonja ne siŋka son pasa sanjgrinu ye saya ngina le Esau nu pasa ta sanjri pilemba kiŋo mulum tuku aganj ndende ta Yakob tuna. ³⁴ Tanakina le Yakob nu kule pak bret afu turmba Esau tuna le nyina. Nyina sulumba nu tiŋga kina. Tanjamba Esau nu mulum manjau ta ake aganj tanjaj nga bukngina.

26

Isak nu Gerar tumbranŋge minna

¹ O buk Abraham tuku ait mbolŋge guba sunjo prona tanjamba kile manj guba sunjo prona le Isak nu Filistia mbal tuku gabat sunjo Abimelek sota Gerar tumbranj kina.

² Tanjana le Sunjo nu Isak tugum promba sana: Ne Isip kilke mbol ndakaye. Ne ye tuku miŋge dubimba kilke te mbolŋge ndo mina le ³ ye ne ndonj mini sulumba ne nyaro tanmbimngit. Kilke te njakmba ye ne naje ndare ndonj sertingji sulumba siŋka son pasa buk mam naje Abraham sawen ta kumuwanjgit. ⁴⁻⁵ Yenje ne tuku ndare te-tugewi le tanjo pino gudommba samba mbolŋge mbai minig tanjaj mayok kuwaig le ye kilke te njakmba nane serningamngit. Mam naje nu ye tuku miŋge dubina sulumba pasa njakmba nu sawen ta kumuna. Ta tuku tanjo kuasmbi njakmba nane tane tuku saka nane nanjine nanjine afu nyaro ninge likamngaiŋ nga Isak sana.

⁶ Isak nu Gerar tumbranŋge minna le ⁷ tumbranj ta tuku tanjo kame nane piyo nuje tuku Isak kusnanaig le nu nane saningina: Pino te yiŋe kulim ngina. Rebeka nu tumail pasi njarosu mayenu ndo tukunu nu tanjo kame nane Rebeka tam tuku ye baleyanngaiŋ nga idusmba kuru-kuruka pino te yiŋe pino ngam mbulna.

⁸ Tanjamba minnaig le mara ande Filistia mbal tuku gabat sungo Abimelek nu bubre malangambi mambilna kande Isak nu Rebeka kire-kirembe minna le kangerna. ⁹ Kangerna sulumba nu tango afu kukulningina le pro Isak tumba Abimelek tuku wande mbol kinaig le Abimelek nu sana: Ne ndanam saka pino ta yiye kulim ngina. Pino ta naje pino nga Isak sana le nu ndek sakina: Ye idusen ye tanjaki le nane ye baleyamngaig nga idusen ngina. ¹⁰ Tanjakina le Abimelek nu sana: Ne ame manau sine mbolnge kina tuku? Ye tuku tango ande piyo naje ndonj kinyina kande nenge sine une singina kande ngina. ¹¹ Tanjakina sulumba Abimelek nu nuje mbal njakmba saningina: Tango andenge tango te ko piyo nuje njayo siliwa ta nu kumamngat ngina.

¹² Sungo tuku nyaro Isak mbolnge minna le Isak nu aganj tumunu bareningina ta yar ta mbolnge nyamaganj sungomba pronaj le kangerkina. ¹³ Tanjamba nu aganj ndende sungomba kilmba maror tango mayok kina. ¹⁴ Nu sipsip makau piro mbal sungomba njak minna le Filistia mbal nane nu kangermbe am kikonj tinginaig le ¹⁵ nane kule burok kame mam nuje Abraham kume ndakina le nuje piro tango kamege sarke likinaig ta luka kilke kaininginaig. ¹⁶ Tanjanaig le Abimelek nu Isak sana: Ne tango sungo nyu njak. Ne sine njakmba lisngit. Ne sine tuku kilke te kusrembe kaye ngina. ¹⁷ Tanjakina le Isak nu ma ta kusrembe Gerar tuku ma gutonj ta mbol kina sulumba tanje nane baibai patika minnaig.

¹⁸ Tanjamba minnaig ma ma Isak nane kule burok kame mam nuje Abraham tuku ait mbolnge sarke likinaig le Filistia mbalnge luka kilke kaininginaig ta manj luka sarke likinaig. Sarke likinaig sulumba Isak nu mam nuje kule burok ta buk nyu patike likina ta tanjamba manj nyu ndui ta ndo patike likina. ¹⁹ Tanjamba Isak tuku piro tango

nane ma gutonj tanje burok inum manj sarkinaig le kule bulbulmba prona. ²⁰ Prona le Gerar tumbraj tuku aganjmor kulat tanjo nane Isak tuku kulat tanjo kame ndonj kualeyauka kame pasa tumba minnaig sulumba sakinaig; Kule burok te sine tuku nginaig. Ta tuku Isak nu kule burok ta nyun ta Kame Pasa ngina.

²¹ Kile Isak tuku piro tanjo nane manj burok inum sarkinaig le kame pasa manj tingina. Ta tuku Isak nu kule burok ta nyun ta Munju Gubra ngina. ²² Tanjamba nu ma ta kusremba ma ande mbol kina sulumba burok inum sarkina le kile kame pasa pro ndana tukunu Isak nu kule burok ta nyun ta Mine Mayenu ngina. Tanjakina sulumba sakina: Sunjgonje kilke sunjgokanu singina le sine mine mayewamngig ngina.

²³ Kile Isak nu ma ta kusremba Berseba tumbraj prona le ²⁴ furir ngamu Sunjo nu nu tugum promba sana: Ye mam naje Abraham tuku Mbara. Ne kuru kuru ndaka. Ye ne ndonj minmba sinjka son pasa buk mam naje Abraham sawen ta kumuwi sulumba yenje ne tuku ndare te-tugewi le tanjo pino sunjgomba mayok kanjgaig ngina.

²⁵ Tanjakina le Isak nu ndame turjanja atraukam tuku pa larlanj wakeina sulumba Sunjo mbarinjmba nu tuku nyu te-dungina. Tanjamba nane tanje baibai patika minnaig le nu tuku piro tanjo kame nane manj kule burok ande sarkinaig.

Isak nale Abimelek ndonj wamdus ulendinaik

²⁶ Abimelek nu Ahusat le kame gabat Pikol ndonj nane Gerarnje Isak sota pronaig. (Ahusat nu kame ait mbolnje nu Abimelek wam paguwanu tanjo).

²⁷ Nane pronaig le Isak nu nane kanjerka kusnaningina: Tane buk ye kasuryumba pitaiyinaig. Tane kile ndanam tuku ye tugum prode ngina le ²⁸ nane nu sanaig; Sunjo nu ne ndonj minit ta sine kila. Ta tuku sine ne ndonj

wamodus ulendiwam proweg. Ne pasa sanjri pilemba²⁹ sine mbolŋge maŋau ŋayonu ande ndaka. Sine mata buk ne mbolŋge maŋau ŋayonu ande ndakigeŋ. Sine ne mbolŋge maŋau mayenu kumba mine mayegeŋ le ne sine kusreka kina. Kile Sunjo tuku nyaro ne mbolŋge minit ŋginaig.³⁰ Tanjakinaig le nu nane tuku paguna le nane nyinaig.

³¹ Mafena le nane pasa katmba ŋgamunjal tumanaiŋ sulumba nane kinaig le Isak nu nane mindeka ndinŋge mbilningam kina.

³² Ki ait ndui ta mbolŋge ndo Isak tuku piro tanjo kame nane pro kule burok ande sarkinaig ta tuku Isak kila samba sanaig: Sine buk kule inum kanjergig ŋginaig le³³ nu kule burok ta nyun ta Seba* ŋgina. Ta tuku tumbraŋ ta kile Berseba tumbraŋ ŋgade.

Esau tuku pino afu

³⁴ Esau nu yar 40 kusremba Hitnu pino armba kilna. Pino ar ta ande Yudit ande Basemat. (Yudit nu Beri tuku kulim nuŋe. Basemat nu Elon tuku kulim nuŋe).³⁵ Esau nu pino ar ta kilna le Isak nale Rebeka ndoŋ nale pino ar ta tuku ŋgamunjal piti ŋak minnaik.

27

Isak nu nyaro pasa Jakob tuna

¹ Isak nu saibo pilmba am tukulok minna le nu kiŋo nuŋe mulum Esau wika sana: Mam o ŋgina le nu ndek sakina: Ye minet te ŋgina.² Tanjakina le mam nuŋe nu sana: Ye buk saibo pilmba kumam tuku ait patukate ta ne kila.³ Ne kile tui tumba duŋe kumba ye tuku agaŋmor ande ŋguikok balewe sumba⁴ ye nzaliyate tanjamba pagumba

* 26:33: Seba nyu ta tugunu Pasa Katanu Kule

tumba pro ye sa le ye nyumba nyaro pasa ne tini sulumba ye kumi ngina.

⁵ Isak nu Esau wam pagumba minna le Rebeka nu kagmamba isмба minna. Esau nu sayokam kina le ⁶ Rebeka nu kiño nuje Yakob sana: Mam naje aba naje Esau ndoṅ pasataik le ye isit. ⁷ Nu teṅemba aba naje sawat: Ne agaṅmor ande balemba ye tuku pagumba tumba pro ye sa le ye nyumba Sunḡo am mboṅge nyaro pasa ne tini sulumba ye kumi nga sawat. ⁸ Ta tuku kiño, ne kile ye isa sulumba ame wam kam tuku sani kande ne kumu-kumuwa. ⁹ Ne agaṅmor tuku fonde ta sinam kaye sulumba meme fatnu armba butuknu kilmba ye tugum te prowa le mam naje nzalite taṅamba paguwi le ¹⁰ ne tumba ka mam naje tawe. Mam naje nyamagaṅ ta nyumba nuje nyaro pasa ta ne tinwa sulumba nu kumwa nga Yakob sana.

¹¹ Taṅakina le Yakob ndek ina nuje sana: Ye tuku aba Esau nu ṅgue kumuk. Ye ṅgarosu basleṅnu. ¹² Mamṅge ye kireyuwa sulumba ye nu yabriwi ta nu kateseyumba ye nyaro pasa se nda. Nu ye kasuryumba ṅguspeyamṅgat ṅgina le ¹³ ina nuje nu sana: Kiño, nu taṅawa ndeta kasur pasa ta ye mboṅge minamṅgat. Ne kile ndo pasa ne sanit ta kumumba ka meme sakit ta kilmba yale ṅgina.

¹⁴ Taṅakina le Yakob nu kumba meme armba ta kilmba ilmba ina nuje tuna le ina nuṅenge mam nuje nzalina taṅamba paguna sulumba ¹⁵ Esau tuku tawi mayenu ndo wande mboṅge minna tuku ta tumba Yakob tuna le silikina. ¹⁶ Silikina le Rebeka nu meme ṅgaronu kilmba Yakob tuku wai mboṅge ṅinfok basleṅnu ta mboṅge turmba patikina sulumba ¹⁷ nyamagaṅ kikoṅnu kuapikina ta tumba bret piyna ta turmba tumba Yakob tuna.

¹⁸ Taṅana le Yakob nu mam nuje tugum kina sulumba sana: Mam a ṅgina le mam nuje woka sakina: Ae ne kiño ima e ṅgina le ¹⁹ Yakob nu sakina: Ye kiño naje mulum

Esauŋge. Ne pasa sakat ta ye ne tuku miŋge kumuwit. Ne ndem ye kilmba prowit te nya sulumba ye nyaro pasa sa ŋgina le ²⁰ mam nuŋe nu sana: O kiŋo, ne ndaŋmba pitik ndo agaŋmor te-silikat ŋgina le Yakob nu lafumba sana: Ne tuku Mbara Sunŋo nuŋge ye turyat le ye agaŋmor inum te-silikit ŋgina. ²¹ Tajaŋkina le mam nuŋe nu sana: Ne dirka ye tugum te yale le ye ne kireni. Ne sonndo Esau e ko kuga ŋgina le ²² nu dirka mam nuŋe tugum kina le mam nuŋe nu kiremba sakina: Ne tuku ŋin tugu Yakob tuku ŋin tugu tajaŋ ta wai Esau tuku wai tajaŋ ŋgina. ²³ Ta ndaŋam? Yakob tuku wai ta Esau tuku wai tajaŋ ŋgue kumuk tukunu Isak nu ŋginganka Yakob kila pile ndakina sulumba nu Yakob nyaro pasa tambim bafumba ²⁴ nu maŋ lato kusnana: Ne sonndo Esauŋge e ŋgina le au ye nuŋge ŋgina.

²⁵ Tajaŋkina le mam nuŋe nu sana: Ndem kilmba prowat ta ye sa le ye nyi. Ye isukuse deŋpurmba ne nyaro pasa sani ŋgina. Tajaŋkina le Yakob nu nyamagaŋ tumba mam nuŋe tuna sulumba nu grep kule tumba turmba mam nuŋe tuna le nyina. ²⁶ Nyina sulumba mam nuŋe ndek nu sana: Kiŋo, ne ilmba ye mumuya ŋgina le ²⁷ nu dirka mam nuŋe tugum kumba nu mumuna. Tajaŋa le nu tawi mundur ta kamusmba nyaro pasa tuna sulumba sakina: Yiŋe kiŋo tuku tawi te piro ande Sunŋonge nyaro tuna le mundur mayete tajaŋmba mundurkate. ²⁸ Kuateŋge sakuwa le mbai ŋgislu ne tuku piro mbolŋge minwa le nyamagaŋ sunŋomba prowamŋgaig. Nu wit, grep sunŋomba ne tanmbimŋgat. ²⁹ Kuasmbi sunŋomba ne naje mbuŋ kat naje ndoŋ kumnemŋge sanzalnu piroka minamŋgaig. Tane taŋgine tira kame tuku gabat minap le nane tane kumnemŋge minamŋgaig. Nane afu tane ka-surtiŋguwaig ta Kuateŋge mata nane kasurningamŋgat. Nane afu tane nyaro tiŋguwaig ta Kuateŋge mata nane

nyaro ninjamngat nga Yakob sana.

Esau nu mata nyaro pasa tam sakina

³⁰ Isak nu nyaro pasa saka denjpurna le Yakob nu mam nuje kusremba kina le kile ndo aba nuje Esau dujeje luka prona. ³¹ Nu mata nyamagan mayenu kikonu kuapika tumba mam nuje tugum promba sana: Mam, ne ndem ye tumba prowit te tumba nya sulumba ye nyaro pasa sa ngina. ³² Tanjakina le mam nuje nu kusnana: Ne imanje ngina le nu lafumba sana: Ye ne tuku kiyo naje mulum Esaunge ngina le ³³ mam nuje ndek pirerek purka sakina: i ... Imanje ambonga ye tuku agam mor inum balemba kuapika tumba prowat le ye nyit? Ye buk nyit le ne prote. Ye buk nyaro mayenu ta nu tuwit. Nyaro pasa ta nduiye nu mbolnje minamngat ngina.

³⁴ Tanjaka sana le Esau nu pasa ta ismba ngamungal najongina le sungomba mindesimba sakina: Mam, nyaro pasa ande ye sa ngina le ³⁵ mam nuje nu sana: Mambo naje promba ye yabriyat le ye nyaro pasa ne tanmbim tuku ta nu tuwit ngina le ³⁶ Esau ndek sakina: Nu kile buk ye yabriyam aryate. Nu tuku nyu Yakob* ngade ta kumumbi. Ambonga nu kiyo mulum tuku agam ndende ta kilna. Kile man ye tuku nyaro mayenu tat. Nyaro pasa inum ye sam tuku mine ndakate e ngina ³⁷ le mam nuje nu sana: Ye buk nyaro pasa nu tuwit le nu ne tuku gabat minwa le ne nu tuku kumnemnje minamngat. Nu tuku tira kame mata nu kumnemnje sanzal minamngaig. Ye buk wit le grep jakmba nu tuwit. O kiyo, ye kile ne mbolnje manau ande kam kumuj kuga ngina.

³⁸ Tanjakina le Esau nu man sangri tinga mam nuje sarsamba sana: Mam, ne nyaro pasa ndindo not ndo e? Ye mata nyaro pasa inum sa ngina sulumba nu sungomba

* 27:36: Yakob nyu ta tugunu ande Yabri

malmbikina le ³⁹ mam nuŋe nu sana: Mbai ŋgislu ne tuku piro mbolŋge nde ndakuwa le nyamagaŋ ŋgomba prowe nda. ⁴⁰ Ne mbuŋ kat naŋe ndoŋ tane kame bumba nyamagaŋ kilmba nyamgaig. Tane mambo naŋe tuku mbuŋ kat nuŋe kumnemŋge sanzal minamŋgaig. Tane sanŋri tingap ta tanŋine sanŋrimbi minamŋgaig ŋga Esau sana.

Yakob nu ŋga nuŋe Laban sota kina

⁴¹ Esau nu mam nuŋeŋge Yakob nyaro pasa tuna le nu Yakob kasurmba gubra tumba ndek sakina: Mam kumam tuku ait buk patukate. Nu kumwa le nu tuku kuamel minmba ta kugawa le ye Yakob balewamŋgit ŋgina le ⁴² tanŋo ande nu Esau pasatina ta kagmamba minna sulumba kumba ka Rebeka sana le nu tanŋo ande kukulna le kumba Yakob sana le prona. Prona le Rebeka nu sana: Kiŋo, ne isa. Aba naŋe Esaunŋe ne maŋau nu mbolŋge kat ta lafumba ne balenam sakate. ⁴³ Ta tuku ne kile ye isa. Ne paterŋ tinga ŋga naŋe Laban sota Haran kaye ⁴⁴ kumba ka tanŋe ŋga naŋe ndoŋ mina le aba naŋe ŋgamunŋal mukuwa le ⁴⁵ maŋau ne nu mbolŋge kat ta gilainguwa le ye tanŋo ande kukuli le ne tam prowamŋgat. Kuga ta ye tuku kiŋo tale arŋeŋ ait ndindo mbolŋge kumamŋgaik ŋgina.

⁴⁶ Tanŋakina sulumba Rebeka nu Isak tugum kumba sana: Esau nu Hitnu pino armba kilna tukunu ye nale kanŋerka kanyum mayeyate. Yakob nu mata Hitnu pino ande tuwa ta ye abo minam para ndayikat ŋgina.

28

¹ Tanŋakina le Isak nu Yakob wika wam pagu pasa sana: Kiŋo, ne Kanan pino ande ndata. ² Ne tinga wa naŋe Betuel tuku kuasmbi sota Mesopotamia kilke mbol kaye sulumba tanŋe ŋga naŋe Laban tuku kulim ande ta. ³ Kuate Sanŋri ŋayo nuŋge kuwa le ne tuku ndare tugeka tanŋo

pino gudommba mayok kuwaig le ne kuasmbi sungomba tuku mbuŋ nanŋine minamŋgat. ⁴ Kuate o buk wa naŋe Abraham nyaro tuna taŋamba kile ne naŋe mbuŋ kat naŋe ndoŋ mata nyaro tiŋguwa le ne buk Kuateŋge wa naŋe Abraham kilke serna le ne rawe taŋgo taŋaŋ minyokate ta yaika minyokap ŋga Jakob sana.

⁵ Taŋamba Isak nu Jakob kukulna le ŋga nuŋe Laban sota Mesopotamia kilke mbol kina. Laban nu Aramnu taŋgo Betuel ta tuku kiŋo nuŋe. Laban tuku kulim Rebeka nu Jakob le Esau tuku ina nakile.

Esau nu maŋ pino ande tina

⁶⁻⁷ Isak nu Jakob nyaro pasa tumba nu Kanan pino ande ndatuwa ŋga wam pagu pasa sana sulumba nu kukulna le nu ina mam nuŋe tuku miŋge dubimba pino tam tuku Mesopotamia kilke mbol kina le Esau nu wam ta kila pilna sulumba ⁸ mam nuŋe Isak nu Kanan pino tuku nzali kuga ta kamusmba ⁹ nu nzamu nuŋe Ismael sota kina sulumba Ismael tuku kulim Mahalat pinonu tina. Ismael nu Abraham tuku kiŋo ande. Ismael tuku kulim ande nyunu Nebayot.

Jakob nu Betelŋge kiŋatina

¹⁰ Jakob nu Berseba kusremba Haran kambim tuku ŋga kumba ¹¹ tukul ma ande mbol promba furirna le ndame ande tumba gabat tatu pilmba nu kinyna. ¹² Nu kinyna sulumba nu kiŋata mbili ande kuen ŋayo ndumornu samba mbolŋge tugunu kilke mbolŋge tiŋgina ta kaŋgerna. Mbili ta mbolŋge Kuate tuku eŋel kame muŋgu lilika minnaig le kaŋgerkina. ¹³ Taŋana le Suŋgo nu nu tugum taŋge mayok ka ndek sana: Ye wa naŋe Abraham mam naŋe Isak tuku Mbara Suŋgo. Ne kinymba minit kilke te ta ye ne naŋe mbuŋ kat naŋe ndoŋ sertinŋamŋgit. ¹⁴ Ne tuku ndare tugeka kilke mbolŋge tub tub minig taŋawamŋgaig. Ma

ɲakmba tugeka kumunge likamɲgaig. Tanɲawaig le tanɲo kuasmbi ɲakmba tane tuku saka nane nanɲine nanɲine afu nyaro ninɲe likamɲgaig. ¹⁵ Ye siɲka sanet. Ye ne ndoɲ mara mindek minmba mini sulumba ne kigraibkamɲgit. Ne ma aninɲe minamɲgat ta ye ne ndoɲ mini sulumba ɲgumnɲnga maɲ tumba luka te prowamɲgit. Ye pasa te kumumba ne kusrene nda ɲgina.

¹⁶ Tanɲakina le Yakob nu aboɲga sakina: Ake ma ɲga-munge ye kinyit ɲga idusit ta Suɲgo nu ma te mbolɲge minit ɲgina sulumba ¹⁷ nu piriri ɲayomba kuru-kuruka sakina: Ma te tukul ma ande. Kuate minit tuku ma. Samba malanɲa tenɲe minit ɲgina.

¹⁸ Mafena le maratukuk tinɲa Yakob nu ndame gabat tatu pilna ta tumba kilke mbolɲge te-timba gureɲ manza ɲak ndame ta mbolɲge kutuna sulumba ¹⁹ ma ta nyunu Betel* ɲgina. (O buk nyunu minna ta Lus). ²⁰ Tanɲaka sakina sulumba nu Kuate ndoɲ pasa katmba sakina: O Suɲgo, ne ye ndoɲ minmba ye kigraibka sulumba nyam-aganɲbi tawimbi ye turyumba ²¹ ne maɲ ye tumba luka mam tuku tumbraɲ tuguk prowa ndeta ne ye tuku Mbara Suɲgo mina le ye ne tuku minɲe kumnemɲge minamɲgit. ²² Ndame te-tiwit ma te ne tuku nyu te-duɲgam tuku ma minamɲgat. Ne agaɲ ndende ɲakmbambi ye turya ta ye agaɲ ndende ta maɲgur 10 patika ande tumba ne tanmbimɲgit ɲgina.

29

Yakob nu ɲga nuɲe Laban tugum prona

¹ Yakob nu maɲ tinɲa ki prote kumam kina ka ² ma baknu mbolɲge kule burok ande tugum prona. Kule burok ta tugumɲge sipsip kuaɲ keɲmba kinymba minnaig le

* **28:19:** Betel nyu ta tugunu Kuate tuku Ma

kanđerkina. Tumbranj ta tuku sipsip kulat tanjo nane kule burok ta sipsip kule ninganu ta ndame sunjo ande tumba kule burok ta tukulanu. ³ Tumbranj ta tuku sipsip furiram njakmba ta prowanu le sipsip kulat tanjo nane ndame ta barimba talka sipsip kule ninganu. Nane kule nye derjpuranu le nane ndame ta manj tumba luka kule burok ta tukulanu.

⁴ Kile Jakob nu sipsip kulat tanjo kame ta kusnaningina: Tira kame, tane anikok ngina le nane nu sanaig: Sine Harannu nginaig. ⁵ Tanjakinaig le nu ndek nane saningina: Tane Nahor tuku kiyo nuje Laban tane kila e ngina le nane lafumba sanaig: Au. Sine kila nginaig le ⁶ nu nane kusnaningina: Nu maye minit e ngina le nane nu sanaig: Au. Nu maye minit. Ai si. Kulim nuje Rahel mam nuje tuku sipsip kilmba ilit si nginaig le ⁷ Jakob nu ndek nane saningina: Ki mbolnje minit te tane ndanam sipsip kile sinam kambim bafude? Tane sipsip kame kule nijmba kilmba kape le nyamaganj sota nyuwaig ngina le ⁸ nane nu sanaig: Sinenge ndo manau ta kam kumunj kuga. Nane njakmba sipsip kilmba prowaig le sine ndame sunjo si barimba talkube sulumba sipsip kame kule ningamngig nginaig.

⁹ Jakob nu nane ndoj pasata minna le Rahel nu sipsip kilmba prona. ¹⁰ Jakob nu Rahel kanđermba nga nuje Laban tuku sipsip turmba kanđerkina sulumba kule burok ta tugum kumba ndame sunjo ta barimba talkumba sipsip kame ta kule ningina. ¹¹ Tanjamba nu nujem nuje Rahel mumumba gare tormba malmbikina sulumba ¹² nu sana: Mam naje ta ye tuku nga. Kulim nuje Rebeka ta yije ina ngina. Tanjaka sana le nu pinderka mam nuje sota kina le ¹³ mam nuje Jakob prona pasa ta ismba nu pinderka nga nuje te-silika bagailmba mumuna. Tanjamba nu nga nuje tumba wande mbol kinaik.

Yakob nu nga nuje ndonj marjau njakmba kina ta kubeu tuna le ¹⁴ Laban nu ismba sana: Son. Ne sirka ye tuku ndare ngina. Tanjakina le Yakob nu tambun ndindo nga nuje ndonj minna.

Yakob nu Laban tuku piro tango tana minna

¹⁵⁻¹⁷ Laban nu kulim armba njak minna. Kulim mulum ta nyunu Lea. Mambo nuje nyunu Rahel. Lea nu am magenu kuga* ta Rahel nu pino ngarosu tumail pasi mayenu ndo.

Kile Laban nu Yakob sana: Ne ake pirokate ta njayo. Ne yiye ndare. Ne mata piya fudinj tam tuku. Ne saka. Ne ame piya tam tuku iduste ngina le ¹⁸ Yakob nu Rahel tuku nzali sungokanu njak minna tukunu nu nga nuje sana: Ye yar 7 ne tuku piro tango mini sulumba kulim naje Rahel tamngit ngina le ¹⁹ Laban nu lafumba sana: Ta maye. Ye tuku kulim nenje tamngat. Ye tango ande tambim tuku idus ndawet. Ne ye ndonj piroka mina nga Yakob sana.

²⁰ Tanjakina le Yakob nu Rahel tam tuku yar 7 nga nuje tuku piro tango tana minna ta nu Rahel tuku nzali sungokanu njak minna tukunu yar 7 ta ait armba ko kenmba tana nga idusna.

²¹ Ait ta kumungina le Yakob nu nga nuje sana: Ne ait sakina ta kile kumungat. Ye kile kulim naje tamngit ngina. ²² Tanjakina le Laban nu nale mungu kilam tuku nane njakmba wikina sulumba pagumba nye sungokina. ²³ Isukuse denpurmba furir ta mbolnje Laban nu Lea tumba Yakob tugum kina le nu Lea tumba nu ndonj kinynaik.† ²⁴ (Laban nu nuje piro pino Zilpa tumba kulim nuje Lea tuna).

* **29:15-17:** Hibru pasa te purfejn kuga. Nu tuku am njagonu e ko magenu ta sine katesewam kumu njak kuga † **29:23:** Lea nu naggine marjau dubimba tumail songina tukunu Yakob nu Rahel sat nga nu tumba kinynaik

²⁵ Mafena le Yakob nu Lea tunaig ta kanjer timba nu kumba ka mbiyel nuje Laban tugum kumba sana: Ne ndanam saka manau te ye mbolnje kat? Rahel tam tuku ye piroken ta ndanam saka ne ye yabriyumba Lea sat ngina le ²⁶ Laban ndek lafumba nu sana: Sine tuku manau ta kulim mulum ta abonga tango tuweg tuku. ²⁷ Tale munju kilnaik tuku kusem mineg ait 7 te kugawaig le ye ne Rahel tini le ne man lato yar 7 ye tuku piro tango tana minna nga Yakob sana.

²⁸ Tanakina le Yakob nu wokina le munju kilnaik tuku kusem ta ka kugana le Laban nu kulim nuje Rahel tumba Yakob tuna. ²⁹ (Laban nu nuje piro pino Bila tumba kulim nuje Rahel tuna).

³⁰ Yakob nu Rahel ndon kinymba Rahel tuku kume purmba Lea tuku kume pur ndana. Tanamba nu man lato yar 7 Laban tuku piro tango tana minna.

Lea nu kiyo bailkamba kile-patikina

³¹ Yakob nu Lea tuku kume pur ndana ta Sunjo nu katesemba Lea turna le kiyo afu kile-patikina le Rahel nu ninja kiyo kugatok minna.

³² Lea nu fungul nakna sulumba kiyo ande te-pilmba sakina: Sunjo nu ye tuku piti kanjerna. Kile yije tango nu ye tuku kume puramngat ngina. Tanakina sulumba nu kiyo ta nyunu Ruben[‡] ngina.

³³ Lea nu man fungul nakna sulumba kiyo ande te-pilmba sakina: Yije tango nu ye tuku kume pur ndate ta Sunjo nu ismba kiyo te turmba ye sat ngina. Tanakina sulumba nu kiyo ta nyunu Simeon[§] ngina.

³⁴ Nu man lato fungul nakna sulumba kiyo ande te-pilmba sakina: Kile yije tango nu ye ndon sailkamngat.

[‡] 29:32: Ruben nyu ta tugunu: Piti kanjerna [§] 29:33: Simeon nyu ta tugunu: Nu isna

Ye kile buk nu tuku kiŋo keŋmba kile-patikit ŋgina. Tanjakina sulumba nu kiŋo ta nyunu Levi* ŋgina.

³⁵ Kile nu maŋ lato fungul ŋakna sulumba kiŋo ande te-pilmba sakina: Ye kile Sunŋo tuku nyu te-dunŋamŋgit ŋgina sulumba kiŋo ta nyunu Yuda† ŋgina. Tanjakina sulumba nu maŋ lato kiŋo ande te-pile ndakina.

30

Lea le Rahel nale Yakob piraibka kiŋo afu kile-patikinaig

¹ Rahel nu Yakob tuku kiŋo ande te-pile ndakina tukunu nu aba nuŋe tuku tirakina sulumba Yakob sana: Ne ye kiŋo ande nda te-sa ta ye kumamŋgit ŋgina. ² Tanjakina le Yakob nu Rahel ndoŋ gubrana sulumba sana: Ye Kuate tuku ma tam kumuŋ kuga. Nuŋge ne kiŋo ŋgailnate ŋgina le ³ nu ndek sakina: Ai te. Ye tuku piro pino Bila minit te. Ne nu ndoŋ kinyap le nu ye tuku kiŋo ande te-pile suwa. Tanjawa le ye kiŋo ŋak mini ŋgina. ⁴ Tanjakina sulumba nu Bila tumba tanŋo nuŋe tuna le nu nu ndoŋ kinyanaik.

⁵ Tanjamba Bila nu fungul ŋakna sulumba Yakob tuku kiŋo ande te-pilna le ⁶ Rahel nu ndek sakina: Kuate nu maŋau tiŋreknubi ye turyat. Nu ye tuku yabaŋ pasa ismba kiŋo ande ye sat ŋgina sulumba nu kiŋo ta nyunu Dan* ŋgina.

⁷ Tanjamba minnaig ma ma Bila nu maŋ fungul ŋakna sulumba Yakob tuku kiŋo arnu te-pilna le ⁸ Rahel ndek sakina: Ye yiŋe aba ndoŋ tanŋo piraibkek ta kile ye nu te-ibenŋit ŋgina. Tanjakina sulumba nu kiŋo ta nyunu Naftali† ŋgina.

* **29:34:** Levi nyu ta tugunu: Sailka minit † **29:35:** Yuda nyu ta tugunu: Nyu te-dunŋa * **30:6:** Dan nyu ta tugunu: Kumumbi pileŋgate † **30:8:** Naftali nyu ta tugunu: Piraib

⁹ Lea nu maŋ kiŋo ande te-pile nda ŋga katesemba nu nuŋe piro pino Zilpa tumba Jakob pinonu tuna. ¹⁰ Taŋana le Zilpa nu Jakob ndoŋ kinynaik sulumba nu tuku kiŋo ande te-pilna le ¹¹ Lea nu sakina: Ye yiŋe mambo liwit ŋgina sulumba nu kiŋo ta nyunu Gat[‡] ŋgina.

¹² Taŋamba minnaig ma ma Zilpa nu maŋ Jakob tuku kiŋo ande te-pilna le ¹³ Lea nu sakina: Ye siŋka gare sunŋo tet. Pino kame ŋakmba nane sanunŋaig: Pino ta gare sunŋo ŋak minit ŋga sanunŋaig ŋgina. Taŋaka nu kiŋo ta nyunu Aser[§] ŋgina.

¹⁴ Wit alonu kilam tuku ait mbolŋge Ruben nu piro mbol kumba ail waŋe* afu kilna ta kumba ka ina nuŋe Lea tuna le Rahel nu ndek aba nuŋe sana: Naŋe kiŋo naŋe tuku ŋgirman agaŋ ta inum ye sa ŋgina le ¹⁵ aba nuŋe nu lafumba sana: Ne buk ye tuku taŋgo tina ta kile ne maŋ yiŋe kiŋo tuku ŋgirman agaŋ te kilam sakate ŋgina le Rahel lafumba nu sana: Ne ŋgirman agaŋ ta inum ye sa ta ne furir Jakob ndoŋ kinyamŋgaik ŋgina le Lea nu wokina.

¹⁶ Furiram bafuna le Jakob nu piro mbolŋge prona le Lea nu tugum kumba sana: Furir te ne ye ndoŋ kinyamkik. Ye yiŋe kiŋo tuku ŋgirman agaŋ tamba ye ne piyanit ŋgina. Ta tuku Jakob nu furir ta mbolŋge Lea ndoŋ kinynaik le

¹⁷ Kuate nu Lea tuku yabaŋ pasa ta isna le nu funŋul ŋakna sulumba Jakob tuku kiŋo 5-nu te-pile tuna. ¹⁸ Taŋamba Lea nu ndek sakina: Ye buk yiŋe piro pino ta tumba yiŋe taŋgo tuwen le kile Kuate nu ye tuku lafu mayenu sat ŋgina. Taŋakina sulumba nu kiŋo ta nyunu Isakar[†] ŋgina.

¹⁹ Taŋamba minnaig ma ma Lea nu maŋ funŋul ŋakna sulumba Jakob tuku kiŋo 6-nu te-pile tuna sulumba

[‡] 30:11: Gat nyu ta tugunu: Nu lina § 30:13: Aser nyu ta tugunu:

Gare sunŋo * 30:14: Ail waŋe ta nane pino funŋul wakeika pino ŋgirman turmba wakeiwanu † 30:18: Isakar nyu ta tugunu: Lafu mayenu

²⁰ sakina: Kuate nu agañ mayenu ye sat. Kile yiñe tanjo ye ndoñ minamngat. Ye buk kiño 6 kile-patike tuwit ñgina sulumba nu kiño ta nyunu Sebulun[‡] ñgina. ²¹ ñgumñenga nu kulim ande te-pilna ta nyunu Dina ñgina.

²² Kile Kuate nu Rahel idusna sulumba nu tuku yabañ pasa ta ismba Rahel tuku fungul wakeina le nu kiño konmba fungulok minna sulumba ²³ kiño ande te-pilmba sakina: Kuateñge ye tuku kiko pitaiwat ñgina. ²⁴ Tanakina sulumba nu kiño ta nyunu Yosef[§] ñgina sulumba sakina: Sunjo nu mañ kiño ande turmba ye suwa ñgina.

Yakob nu mbiyel nuñe Laban tuku agañmor kulatkina

²⁵ Rahel nu Yosef te-pilna le Yakob nu mbiyel nuñe Laban sana: Ne woka le ye mañ luka yiñe tumbrañ tuguk ka. ²⁶ Ye yiñe pino pirokumba kilen ta yiñe kutu kame ta turmba kilmba kangit. Ye ne sinzañ mayenen ta ne kila ñgina le ²⁷ mbiyel nuñe ndek nu sana: Yauk. Ne isa. Sunjo nu ne idusnamba ye nyaro mayenu sina ta ye katesemba kila pilen. ²⁸ Ne ame piya tam ñga idusmba ndeta ye saya le ne tini ñgina le ²⁹ Yakob lafumba nu sana: Ye ne tuku piro tanjo minen le ne tuku agañmor ye kulatken ta ñakmba tugekinaig ta ne kila. ³⁰ Ye te nda prowen ta ne agañ ndende sunjomba ñak nda minna. Ye ne tugum te prowen le ne tuku agañmor puluka tugekinaig. Sunjo nu ye idusyumba ne nyaro mayenu tinna. Ye kile yiñe kuasmbi idusningamngit ñga mbiyel nuñe sana.

³¹ Tanakina le mbiyel nuñe nu sana: Ye ame piya ne tini ñgina le Yakob ndek sana: Ye ndametij kilam tuku idus ndawet. Ne ye tuku wamdus ismba ye tuku nzali dubiwa ta ye mañ ne tuku agañmor kulatkamngit. ³² Ye tuku nzali ta teñenmba. Ye kite ne tuku agañmor ta

[‡] 30:20: Sebulun nyu ta tugunu: Gare agañ [§] 30:24: Yosef nyu ta tugunu: Kiko pitaina

ņakmba pileniņgamņgit. Sipsip fat baseunu ta ye ņakmba kilmba meme kitek ņgarosu kalbob ņak ņgarosu bagli ņak ta turmba ņakmba kilamņgit. Aņaņmor kame ta ye tuku piya aņaņ tajaņ minamņgaig. ³³ Ye ne yabrini ta ne pitik ndo katesewamņgat. Ne ņgumnenņa ye tuku piya ta pileniņmba meme ande ņgarosu bagli kugatok ņgarosu kalbob kugatok ko sipsip ande baseunu kuga ta kaņgermba ye aņaņmor ta kuayaren ta ne kila palmbimņgat ņgina le ³⁴ mbiyel nuņe ndek nu sana: Ne sakate ta maye. Sile taņape ņgina.

³⁵ Ki ait ta mbolņge ndo Laban nu kumba ka meme pailnu ņgarosu mambrij ņak ņgarosu kalbob ņak meme paņgarnu ņgarosu bagli ņak ņgarosu kalbob ņak ta ņakmba kilna sulumba sipsip baseunu ta ņakmba turmba kilna sulumba aņaņmor ta kiņo kat nuņe kulatkam tuku niņgina. ³⁶ Taņamba nu aņaņmor ta kilmba Jakob kusremba ma masken kina. Ait keņmba kuganaig le ma ta tugum prona le Jakob nu mbiyel nuņe aņaņmor afu kusrekina ta ndo kulatkina.

³⁷ Taņamba Jakob nu ail tugu keņmba ta tuku wainu afu kilna sulumba bagimbi waswas pike likina le ndemnu kaukauk prowe likinaig. ³⁸ Taņanaig le nu waswas pike likina ta kilmba kumba ka aņaņmor kule nyade tuku nza sinam taņge patikina. Patikina le aņaņmor kame kule nyam promba pailnuņge paņgarnu dubikinaig. ³⁹ Meme kame nane waswas patikina ta tugumuņge paņgarnu dubikanu ta nane meme fatnu ņgarosu mambrij ņak ņgarosu bagli ņak ņgarosu kalbob ņak ta ndo kile-patike likinaig. ⁴⁰ Taņanaig le Jakob nu sipsip kilmba ņakmba kasomuņge Laban tuku aņaņmor ņgarosu mambrij ņak baseunu ta tumailamuņge patikina. Taņana le Jakob tuku aņaņmor tugekinaig le nu ndek aņaņmor kame ta pileņga mbiyel nuņe tuku aņaņmor kasomuņge patika nu nuņe ta

kasomŋge patikina.

⁴¹ Aganmor ŋgarosu sanŋri ŋak paŋgarnu dubikanu ta Yakob nu waswas pike likina ta kilmba aganmor kule nyade tuku nza ta sinamŋge patikanu. Taŋawanu le nane waswas ta tugumŋge paŋgarnu dubikanu. ⁴² Aganmor baklelok prowanu ta Yakob nu waswas pike likina ta nane tugumŋge nda patikanu. Taŋawanu le Laban nu aganmor baklelok ndo kilna le Yakob nu aganmor ŋgarosu sanŋri ŋak ta ŋakmba kilna. ⁴³ Wam ta mbolŋge Yakob nu maror taŋgo mayok kumba aganmor, piro mbal, kamel, doŋki, agaŋ ndende sunŋomba ŋak minna.

31

Yakob nu mbiyel nuŋe Laban kusremba kua kina

¹ Laban tuku kiŋo kat nuŋe nane naŋgine naŋgine sakinaig; Yakob nu mam tuku agaŋ ndende ŋakmba kile likina. Nu tuku agaŋ ndende ta ŋakmba buk mam tuku minnaig ŋginaig le Yakob nu pasa ta isna. ² Mbiyel nuŋe buk nu ndoŋ gulab mayemba minnaik ta kile nu wamdus kareŋgina ta Yakob nu mata kamusna. ³ Taŋana le Sunŋo nu ndek Yakob sana: Ne luka wa mbuŋ tuku kilke mbol naŋe ndare kame sota kaye le ye ne ndoŋ minamŋgit ŋgina.

⁴ Ta tuku Yakob nu taŋgo ande kukulna le nu kumba ka Rahel nale Lea kile-siglika sanikina le Yakob sota kinaik ka nu piro mbolŋge aganmor kulatka minna le te-silikinaik. ⁵ Te-silikinaik le nu nale sanikina; Mam takile buk ye ndoŋ gulab mayemba minkeŋ ta kile nu wamdus kareŋgate le kamuset ta yiŋe mam tuku Mbara nu ye kusre ndayina. ⁶ Ye mam takile tuku piro taŋgo minmba piro kareŋ sunŋowen ta tale kila. ⁷ Nu ye yabri-yabriyumba ye tuku piya mata mbilmbilam gudomna ta Kuate nu ye kulat mayeyina le nu ye ŋayo sili ndayina.

⁸ Mam takile nu meme ngarosu bagli jak ta ne tuku piya naje ngina ta meme jakmba fatnu ngarosu bagli jak ndo kile-patikinaig. Nu ndek meme ngarosu mambriŋ jak ta ne tuku piya naje ngina ta meme jakmba fatnu ngarosu mambriŋ jak ta ndo kile-patikinaig. ⁹ Kuateŋge mam takile tuku agaŋmor kilmba ye sina nga sanikina.

¹⁰ Taŋakina sulumba nu maŋ lato sanikina: Agaŋmor paŋgarnu dubikam tuku ait mbolŋge ye kinymba kiŋaten sulumba meme paŋgarnu dubikinaig maŋau ta kaŋgeren. Meme pailnu kaŋgerken ta jakmba ngarosu mambriŋ jak ngarosu kalbob jak ngarosu bagli jak kaŋgerken le ¹¹ Kuate tuku Eŋel kiŋambi ye wika sayina: Jakob ngina kande ye minet te ngen. ¹² Nu maŋ lato sayina: Ne kaŋgera. Meme kame paŋgarnu dubikade ta jakmba ngarosu mambriŋ jak ngarosu kalbob jak ngarosu bagli jak minig. Laban nu ne mbolŋge maŋau ŋayonu kate ta ye kaŋgeren. Ta tuku maŋau te yeŋge ken. ¹³ Ye Kuate. Ye Betelŋge ne tugum prowen le ne ndame ande pilmba kilke mbolŋge te-timba gureŋ manza jak ndame ta mbolŋge kutuna sulumba siŋka son pasa saŋgrinu sakina ta kile ne tiŋga luka naje tumbraŋ tuguk kaye ngina nga nale sanikina.

¹⁴ Taŋakina le nale ndek Jakob sanaik: Mam nu sile tuku wai mbolŋge agaŋ ande kusrewam tuku mine ndakate. ¹⁵ Nu sile rawe tango taŋaŋ nga iduste. Ambonŋa nu sile tuku nga nu ndametiŋ sunŋokanu tina sulumba ngumneŋga maŋ ndametiŋ ta jakmba panke suluna. ¹⁶ Mam tuku agaŋ ndende jakmba Kuateŋge yaina ta sine tuku siŋgine kiŋo kame tuku. Kuate ne sanina taŋamba ka nginaik. ¹⁷⁻¹⁸ Taŋakinaik le Jakob nu kuaneka mam nuŋe sota Kanan kilke mbol kambim bafuna sulumba kutu kat nuŋe piyo kat nuŋe ta jakmba kilmba kamel mbolŋge patike likina. Taŋamba nu agaŋmor Mesopotamia kilke

mbolŋge kilna ta ŋakmba sisilaniŋgina sulumba nu tuku agaŋ ndende ŋakmba ta turmba kilmba kina.

¹⁹ Laban nu nuŋe wande kusremba sipsip ŋguenu kugernu kina le Rahel nu mam nuŋe tuku wande mbol kumba mbara kanunu saike likina ta kuayar kilna.

²⁰ Yakob nu mbiyel nuŋe yabrimba nu kila sa ndamba kua kina. ²¹ Nu nuŋe agaŋ ndende ŋakmba kilmba pitik ndo kua ka kina sulumba Yufretis kule ulmba Gilead ma taknu mbol kina.

Laban nu mbiyel nuŋe Yakob ŋgumnem dubimba kina

²² Ait keŋmba kinaig le Yakob nu kua kina ta sakinaig le Laban nu isna. ²³ Isna sulumba nu nuŋe gageu ta kilmba mara 7 Yakob dubimba kinaig ka ka Gilead ma taknu mbolŋge nu te-silikinaig. ²⁴ Furir ta mbolŋge Laban nu kinymba kiŋatina le Kuate nu tugum promba sana: Ne kurauka. Ne Yakob tuku ŋerŋerka pasa pitinu sa ndawa ŋgina.

²⁵ Yakob nu nuŋe baibai Gilead ma taknu inum mbolŋge patike likina le Laban nu nuŋe kuasmbi ndoŋ nuŋe baibai ma taknu inum mbolŋge patike likinaig. ²⁶ Kile Laban nu Yakob te-silika sana: Ndaŋam ne ye yabriyumba yiŋe kulim ar ta kame ait mbolŋge pino didika kilig taŋamba kilmba kua kina? ²⁷ Ne ndaŋam ye yabriyumba ye nda sayumba siŋsiŋndo kua kina? Ne ye sayina kande ye ne mindenumba ndiŋge sine gare-gareka mune ulmba gita katmba tambariŋ katmba mbilnumba ne kusrenigeŋ kande. ²⁸ Ne sonndo maŋau ŋayonu kina. Ye mata yiŋe wa kame yiŋe kulim ar ta mumu ndaniŋmba kaŋger ndaken le kinaig. ²⁹ Ye ne ŋayo silinam kumuŋ ta furir ŋgamuŋge mam naŋe tuku Mbara nu ye ne ŋerŋerka pasa pitinu nda sanam tuku ŋga riroŋ pasa sat. ³⁰ Ne naŋe tumbraŋ tuguk kambim paranina le ye kusreyina ta ye kila ta ndaŋam tuku ne ye tuku mbara kanunu saike liken ta kuayar kilna

ngga Yakob sana le ³¹ nu mbiyel nuje tuku pasa lafumba sana: Ne naje kulim ar te ngailka yayikat nga ye kuru-kuruka tajawen ngina.

³² Rahel nu mbara kanunu afu mam nuje saike likina ta kuayar kilna ta Yakob nu gilai tukunu nu ndek mbiyel nuje sana: Ne kumba kanjerka. Andenge ne tuku mbara kanunu kilna ndeta nu balewamngig. Ne kile ndo tango te jakmba tuku am mbojnge mambila sulumba ne tuku agaj inum kanjermba ndeta agaj ta luka ta ngina. ³³ Tajakina le Laban nu kumba ka Yakob tuku baibai sinamnge mambilna sulumba ka Lea tuku baibai sinamnge mambilmba ka piro pino ar ta tuku baibai sinamnge mambilna ta agaj inum kanjer ndana. ³⁴ Rahel nu mbara kanunu ta kilmba baibai sinamnge kamel tuku kumiŋ sangil mbojnge depolka kusam tuku pale ta sinamnge sigrikina sulumba nu ta mbojnge minyokina. Tange minyokina le mam nuje pro baibai sinamnge mambilna ta agaj inum kanjer ndana le ³⁵ Rahel ndek nu sana: Mam, ne ye tuku gubra ndanuwa. Ye wandek kat tukunu ye ne tuku am mbojnge ye tingam kumuŋ kuga ngina. Tajakina le Laban nu mambilna ta nu nuje mbara kanu kame ta kanjer ndakina.

³⁶ Tajana le Yakob nu gubra mayena le mbiyel nuje sana: Ye ame manau mbaren le ne ye agajmor yokeranu sukte? ³⁷ Ne ye tuku agaj ndende jakmba kanjerka mambilat. Ne naje agaj inum te-silikat ndeta terge pale le sile tuku piro tango te jakmba kanjerwaig. Tajamba nane sile tuku manau pilenguwaig. ³⁸ Ye yar 20 tajaŋ ne tuku piro tango minen. Ne tuku sipsip ne tuku meme nane mara mara kutunaig. Ye ne tuku meme pailnu ande kuayarmba nda nyen. ³⁹ Agajmor nguikok ande ne tuku sipsip ande balewanu ta ye ta lafumba yiŋe sipsip inum tumba ne tinmba minen. Agajmor ande ki mbol ko furir

ngamu ngisikanu ta ne ye pasa sangrinu sayanu le ye yiŋe aganmormbi lafumba ne tinen. ⁴⁰ Mara afu ki mbolkanu ta ye ngaro pa tinganu ko furir ma tido nayo prowanu ta ye murkenu kinyam kumuŋ kuga. ⁴¹ Tanamba minmba ma ma ye yar 20 ne tuku piro tango tanaŋ minen. Ye yar 14 ne tuku kulim ar ta kilam tuku piroken sulumba maŋ lato yar 6 ne tuku aganmor kilam tuku piroken ta ne ye tuku piya mbilmbilam gudomna. ⁴² Yiŋe mam Isak yiŋe wa Abraham tuku Mbara nu ye nda turyina kande ake sinaŋ ne kusrenen kande. Ta tuku Kuate nu ye tuku piti kangerna sulumba furir ne rironŋ pasa tanet nŋa mbiyel nuŋe sana.

Yakob nu mbiyel nuŋe Laban ndoŋ wamdus ulendinaik

⁴³ Kile Laban nu ndek mbiyel nuŋe sana: Kulim ar te yiŋe. Kiŋo kame te mata ye tuku. Aganmor te nŋakmba mata yiŋe. Agan ndende nŋakmba ne kile kanŋerkate ta yiŋe ta ye nane ngailningam kumuŋ kuga. ⁴⁴ Kile sile wamdus ulendipe sulumba ndame afu kilmba pro tenŋe patikupe. Tanamba sile maŋau ta gilainŋe nda ngina. ⁴⁵ Tanakina le Yakob nu ndame ande tumba kilke mbolŋge te-tina sulumba ⁴⁶ nuŋe kuasmbi kile-maŋgurka nane saningina: Tane kumba ndame afu kilmba pro te tanŋe ndame ta nŋakmba turŋanŋap ngina. Nane tanaŋaig le nane ndame turŋanŋaig ta tugumŋge isukusnaig. ⁴⁷ Tanamba Laban nu ma ta Yegar Saduta ngina le Yakob nu ndek ma ta Galed* ngina. ⁴⁸ Ta ndanam? Laban nu Yakob sana: Sile ngumnengga ndame maŋgur ta kanŋermba wamdus ulendiwik ta idusamngik ngina. Ta tuku nane ma ta nyunu Galed nginaig.

* **31:47:** Yegar Saduta ta Aramek pasa. Galed ta Hibru pasa. Nyu tugunu ta ndindo: Pasa katam tuku ndame maŋgur

⁴⁹ Laban nu maŋ sakina: Sile pur yimyam ka minpe le Kuate nu sile kaŋgerkuwa ŋgina. Ta tuku nane ma ta nyunu ande Mispa[†] ŋginaig.

⁵⁰ Kile Laban maŋ lato mbiyel nuŋe sana: Ne ye tuku kulim ar te ŋaigo siglika ko pino afu kitek kila ta ye kila pile nda ta Kuate nu maŋau ta kaŋgeramngat. ⁵¹ Ai te. Ndame turŋaŋgit ndame ne kilke mbolŋge te-tiwat minig te. ⁵² Agaŋ ta kaŋgerka sile wamdus ulendiwik ta maŋ idusamngik. Ye ne ŋayo silinam tuku ndame te liwe nda. Ne mata ye ŋayo siliyam tuku ndame te nda liwa. ⁵³ Abraham le Nahor tuku Mbara sile pilesikuwa ŋgina. Taŋakina le Yakob nu mam nuŋe Isak tuku Mbara nyu mbolŋge mbiyel nuŋe ndoŋ pasa katmba saŋgri pilena. ⁵⁴ Taŋamba Yakob ndek kumba ka agaŋmor inum tumba balemba tabe ta mbolŋge atraukina. Atraukina sulumba nuŋe kuasmbi wikina le nane promba isukusnaig. Isukuse deŋpurmba nane tabe ta mbolŋge kinynaig.

⁵⁵ Mafena le Laban nu wa kat nuŋe nuŋe kulim ar ta mumuniŋgina sulumba nane kusreka luka nuŋe tumbraŋ kina.

32

Yakob nu aba nuŋe te-silikam tuku kuanekina

¹ Kile Yakob nu tiŋga ndin dubimba kina le Kuate tuku eŋel afu promba nu te-silikinaig le ² nu kaŋgerka sakina: Ma te Kuate nuŋe kuasmbi minig tuku ma ŋgina sulumba ma ta nyunu Mahanaim* ŋgina. ³⁻⁵ Taŋakina sulumba Yakob nu taŋgo afu wam paguka saniŋgina: Tane kumba ka yiŋe aba Esau te-silika teŋenmba sawap: Ye Yakob. Ye ne tuku piro taŋgo. Ye sikile ŋga Laban tugumŋge rawe taŋgo taŋaŋ minen ma ma kile ndo makau doŋki

[†] 31:49: Mispa nyu ta tugunu: Nu sile kaŋgerkuwa * 32:2: Mahanaim nyu ta tugunu Kuate tuku Ma

sipsip meme piro tango piro pino sungomba kilmba luka prowet. Ye tango afu kukulningen le nane ne kila pasa tinwaig le ne ye mbolnge manau mayenu ka. Tane ka tanjamba nu sawap ngina. Nu wam paguninge denpurmba nu nane kukulningina le ambonga Esau sota Edom kilke mbol kinaig. ⁶ Kinaig ka ndinnye nane Esau te-silika man luka Yakob tugum promba sanaig: Sine aba naje Esau sota kagej ta ka ndinnye nu tango 400 kilmba ne sota ilit ta kanjergen nginaig.

⁷ Tanjakinaig le Yakob nu ndek kuru kuru sungo tumba wamdus pitina le nu nuje kuasmbi nuje sipsip meme makau kamel aganjmor ta njakmba fet arna sulumba ⁸ nuje wamdusmbi sakina: Aba Esau promba kuasmbi ande ndonj kame buwa ndeta kuasmbi ande kua kuwa nga idusna. ⁹ Tanjamba Yakob nu yabanmba sakina: O yije wa Abraham yije mam Isak tuku Mbara ne ye isa. Ne Sungo, nenje ye sayina le ye luka yije tumbrañ tuguk yije ndare tuma mbal sota ka le ne ye kulatka turyam tuku sayina. ¹⁰ Ye ame manau mayenu ken le ne tanjamba ye turyina? Ye ne am mbolnge tango mayenu kuga ta ne naje pasa dubimba mara mindek ye tuku kume purmba tur mayeyina. O buk ye aganj ndende kugatok ndumndum ndo biymba Yordan kule pakarken ta kile ye tango kuasmbi armba njak minet. ¹¹ O Sungo, ye kile ne yabanjet. Aba Esaunge ye yije pino kijo kame ndonj balesingikat nga ye kuru-kuruket. Ta tuku ne sine kigraibka nga ne yabanjet. ¹² Ne o buk ye sayina: Ne tuku ndare piyalnge fulbul minig tanjan gudommba tugekamngaig burnu kumunj kuga nga sayina. Ta tuku nenje sine kigraibka nga yabanjet ngina.

¹³ Furirna le nu kinyna ka mafena le maratukuk tinga Yakob nu aganj ndende afu Esau tambim tuku walmba patikina. ¹⁴ Meme pangarnu 200 pailnu 20 kilmba sipsip pangarnu 200 pailnu 20 kilmba ¹⁵ kamel pangarnu fat njak

ɲak ta 30 kilmba makau pangarnu 40 pailnu 10 kilmba ¹⁶ aganmor ta ɲakmba fetkina sulumba nuɲe piro tango afu aganmor kuaɲ ndui ndui kulatkam tuku ningina sulumba saniɲgina: Tane kuit nduimba ndakape. Aganmor kuaɲ mindek munɲu dubi-dubikuwaig ɲgina. ¹⁷ Tanakina sulumba nu nuɲe piro tango ambonga kambim tuku ta wam pagumba sana: Ne yiɲe aba te-silika le nu ne kusnanuwa naɲe gabat aninge minit? Ne ani kinit? Aganmor te ɲakmba ima tuku ɲga ne kusnanuwa kande ne teɲenmba nu tuku pasa lafuwa: ¹⁸ Aganmor te ɲakmba ne tuku piro tango Yakobɲe ne tanmbim tuku patikina le kilmba prowet. Nu mata sine dubika ilit ɲga sawa ɲgina.

¹⁹ Yakob nu tango afu piro tango ambonga kina ta dubimba aganmor kilmba kambim tuku ta mata tanjamba ndo wam pagukina sulumba saniɲgina: Tane yiɲe aba te-silika teɲenmba sawap: ²⁰ Naɲe piro tango Yakob nu sine dubika ilit ɲga sawap ɲgina. Yakob nu teɲenmba idusna: Nu aganmor te ɲakmba kanɲerka ye tuku mbar gilainɲamɲgat. Tanjamba nu ye kanɲeryumba ye ndoɲ wamɲus tumawamɲgik ɲga idusna.

²¹ Yakob nu aganmor ta ɲakmba patikina le kilmba kinaig le furir ta mbolɲe nu bubre tam tuku ma ta mbolɲe nu kinyna.

Yakob nu Penielɲe Kuate ndoɲ kame bunaiɲ

²² Furir ndui ta mbolɲe ndo Yakob nu tinɲa nuɲe pino ar ta, nuɲe piro pino ar ta, nuɲe kiɲo kame 11 ta nane ɲakmba kilmba kumba ka Yabok kule pakarka sim kinaig. ²³ Tanjamba nu maɲ luka nuɲe piro tango kame tugum kumba nane kukulningina le nu tuku agan ndende ɲakmba kilmba kule ta pakarka kinaig le ²⁴ Yakob nu nuɲe ndo tanɲe minna.

Tanĝe minna le tanĝo ande nu tugum prona sulumba nu ndoĝ kame bumba muŋĝu bagailka minnaik le ka mafena. ²⁵ Tanĝo tanĝe Jakob te-kinye ndana tukunu nu ndek Jakob tuku manunsu katna le supikina. ²⁶ Tanĝana le tanĝo ta nu Jakob sana: Mafete le ye kusreya le ka ŋgina le Jakob nu ndek sana: Ne ye nyaro sa ta ye ne kusrenamŋgit ŋgina. ²⁷ Tanĝakina le tanĝo ta nu Jakob kusnana: Ne tuku nyu ima ŋgina le ye Yakobŋge ŋgina le ²⁸ tanĝo ta nu sana: Ne tuku nyu Yakob kuga. Ne tuku nyu kitek Israelŋge. Ne Kuate ndoĝ tanĝo kame ndoĝ mata ne sanĝri muŋĝu tumka minna ta ne buk nane kile-iberŋkina tukunu ne tuku nyu kitek Israel† ŋgina.

²⁹ Kile Jakob nu tanĝo ta kusnana: Ata. Ne tuku nyu ima ŋgina le tanĝo ta nu sana: Ne ndaŋam ye tuku nyu kila palmbim sakate ŋgina. Tanĝakina sulumba nu Jakob nyaro tuna. ³⁰ Tanĝana le Jakob nu sakina: i‡ Ye Kuate tuku tumail pasi kaŋgerit ta ye kume ndakit ŋgina. Ta tuku nu ma ta nyunu Peniel ŋgina. ³¹ Maratukuk nu Peniel ma ta kusremba nu grisemka gitmba kumba minna le ki prona.

³² Tanĝo ta nu Jakob tuku manunsu katna le supikina. Ta tuku kile nane Israel mbal agaŋmor manunsunu nda nyade tuku.

33

Yakob nu aba nuĝe te-silikina

¹ Kile Esau nu nuĝe piro tanĝo 400 ta ndoĝ ilmba minna le Jakob nu nane kaŋgerka nuĝe kiĝo kat nuĝe kilmba walna sulumba afu Lea tumba afu Rahel tumba afu nuĝe piro pino ar ta nikina. ² Tanĝamba nu piro pino ar ta nakile kiĝo kat nakile ndoĝ tumailamŋge kile-tidiŋgina le

† **32:28:** Israel nyu ta tugunu: Kuate ndoĝ sanĝri muŋĝu tumkam tuku

‡ **32:30:** Peniel nyu ta tugunu: Kuate tuku tumail pasi

tinginaig. Tinginaig le kile Yakob nu Lea kiŋo kat nuŋe ndoŋ piro pino ar ta ngumnemŋge kile-tidingina le tinginaig. Nane ngumnemŋge maŋ Rahel nale Yosef ndoŋ kile-tidingina le tinginaig. ³ Taŋamba Yakob nu nane kusreka kina ka aba nuŋe tuku tumailamŋge truk kam 7-na le ⁴ Esau nu pinderka nu sota kina sulumba Yakob bagailmba mumuna. Taŋamba nale muŋgu malmbi-malmbikinaik.

⁵ Kile Esau ndek mambilmba pino kame kiŋo kame ta kaŋgerka mambo nuŋe kusnana: Te ima kate tuku kuasmbi ne ndoŋ prowaig ŋgina le Yakob nu sana: O aba, te yiŋe kuasmbi. Kuate nu ye tur mayeyina sulumba kiŋo kame te ŋakmba ye sina ŋgina. ⁶ Taŋakina le nuŋe piro pino ar ta nakile kiŋo kame kilmba pro Esau tugumŋge lokinaig. ⁷ Lokinaig le kile Lea ndek nuŋe kiŋo kat nuŋe ndoŋ nane dubika pro Esau tugumŋge lokinaig le Yosef nale Rahel ndoŋ nale ndek nane dubika pro Esau tugumŋge lokinaik. ⁸ Taŋanaig le nu mambo nuŋe kusnana: Kuasmbi ambonga ye tugum prowaig ta ndaŋam tuku ŋgina le mambo nuŋe nu sana: Ye ne tuku wamduŋ te-ibenam tuku nane kukulniŋgit le ne sota kagig ŋgina le ⁹ aba nuŋe nu sana: O aba, ye mata agaŋ ndende suŋgomba ŋak. Agaŋ ndende ta ŋakmba naŋe minwaig ŋgina le ¹⁰ mambo nuŋe nu sana: Kuga. Sile gulab mayewik ŋga idusmba ndeta ne agaŋ ndende te ŋakmba kila. Ne maŋ ye ndoŋ gulab mayewik tukunu ne tuku tumail pasi kaŋgeret ta Kuate tuku tumail pasi kaŋgeranu suk. ¹¹ Agaŋ ndende ne tanmbim tuku kilmba prowit te ne kila. Kuate nu ye tur mayeyina le ye agaŋ ndende suŋgomba ŋak minet ŋgina. Taŋamba Yakob nu aba nuŋe sarsarmba pasa saŋgrinu sana le nu agaŋ ndende ta kilna.

¹² Kile Esau nu sakina: Kile sine kab. Ye ambonga kaŋgit ŋgina le ¹³ mambo nuŋe nu sana: Kiŋo kame te saŋgri kugatok ta ne kila. Sipsip makau afu mata fat ŋak

ɲak. Sine agaɲmor ta mara ndindo mbolɲge sunɲomba sisilaniɲbe ta nane ɲakmba kume suluwamɲgaig. ¹⁴ Ne ambonɲa sila le ye gitmba agaɲmor kiɲo kame te ɲakmba kilmba ne dubinamɲgit. Taɲamba ye Edomɲge ne maɲ te-silikamɲgit ɲgina. ¹⁵ Taɲakina le aba nuɲe ndek sakina: Taɲamba ndeta ye yiɲe piro tanɲo afu ne ndoɲ kusreki ɲgina le Yakob nu lafumba sana: Kuga. Ye maye. Ne nane ɲakmba kilmba kaye ɲgina.

¹⁶ Taɲakina le ki ait ta mbolɲge Esau nu maɲ tiɲga luka Edom kilke mbol kina le ¹⁷ Yakob nu Sukot kilke mbol kina sulumba nuɲe wande pilmba agaɲmor tuku baibai afu turmba patikina. Ta tuku nu ma ta nyunu Sukot* ɲgina. ¹⁸ Yakob nu Mesopotamia kilke kusremba ndinɲge piti ande te-sili ndaka Sehem tumbraɲ Kanan kilke mbolɲge prona sulumba tumbraɲ sunɲo ta tugumɲge nuɲe baibai patike likina. ¹⁹ Nu silwa ndametij soɲ 10 tambi nuɲe baibai patike likina kilke ta Sehem mam nuɲe Hamor tuku kiɲo kat nuɲe tugumɲge piyana. ²⁰ Taɲamba nu tanɲe ndame turɲanɲa atraukam tuku pa laɲlaɲ ande wakeina sulumba pa laɲlaɲ ta Israel Mbara tuku nyu tumba El ɲgina.

34

Sehem nu Dina biye timba tumba totona

¹ Mara ande Yakob le Lea tuku kulim Dina nu tiɲga Kanan pino afu kaɲgerkam kina. ² Kilke ta tuku gabat sunɲo ta nyunu Hamor. Hamor nu Hiwinu tanɲo.

Dina nu ma ta mbol prona le Hamor kiɲo nuɲe Sehem nu Dina kaɲgermba biye timba tumba totona. ³ Taɲamba nu kulim ta tuku nzali mayena sulumba nu Dina pinonu tam tuku wamɲus sunɲo tumba nu tuwa ɲga sarsarmba

* **33:17:** Sukot nyu ta tugunu Baibai

sangri tingina sulumba ⁴ nu nuje mam nuje sota kumba sana: Mam, ne kulim ta ye tuku pinonu ta ngina.

⁵ Yakob nu Dina kiko manau tina ta nu buk isna ta nu tuku kiyo kat nuje nane agam mor kulatkam tuku ma ande mbol kinaig tukunu Yakob nu nane ndo tairnga minna.

⁶ Tanamba minna le Sehem nu mam nuje Hamor ndon Yakob ndon pasatam pronaik le ⁷ ait ndui ta mbolnge ndo Yakob tuku kiyo kat nuje mata luka pronaig. Sehem nu Israel mbal mbolnge manau nyayonu kumba Yakob tuku kulim nuje biye timba tumba totona ta nane ismba wamdus ngai nginaig sulumba gubra mageningina.

⁸ Kile Hamor nu Yakob sana: Yiye kiyo Sehem nu kulim naje tuku nzali sungo jak. Ne kulim naje ta ye tuku kiyo tambim kumu e? ⁹ Sine wamdus ulendika kulim kame kiyo kame nane mungu kile-kile kuwaig. ¹⁰ Tanamba tane kilke te mbolnge minap sulumba ma aninge minam nga idusmba ndeta ka tanje minmba agam afu piyawam jak ndeta piyawap sulumba agam ndende afu kilap ta tangine minmba minwaig ngina. ¹¹ Tanakina le Sehem nu ndek Dina mam nuje leu kat nuje tejenmba saningina: Tane ye mbolnge manau mayenu kap le ame agam kilam nga idusap ta tane tingamngit. ¹² Tane ame piya kilam nga idusde ta ye sayap. Kulim ta tuku piya mata sungokanu mbolnge madiwap. Tane tangine kulim ye sap le tane ame piya kilam sakap ta tane tingamngit ngina.

¹³ Sehem nu kulim nangine Dina kiko manau tuna tukunu Yakob tuku kiyo kat nuje nane Sehem le mam nuje Hamor yabrinikmba sanikinaik: ¹⁴ Tango ngaro pike ndakanu ta nu sine tuku kulim te nda. Wam ta sine mbolnge kiko jak. ¹⁵ Sine buk tango jakmba tuku ngaro pike likigej. Tane tanamba ndo tango jakmba tuku ngaro pike likap ta sine singine kulim ta sertingamngig. ¹⁶ Tane tanawap le sine mungu kile-kile kube sulumba tane ndon

sine tugu ndindo tajaŋ ulendika minbe. ¹⁷ Tane wam sakeg te kam mbulap ndeta sine siŋgine kulim tumba ma tugu te kusrewamŋgig ŋginaig le ¹⁸ Hamor le kiŋo nuŋe Sehem nale pasa ta ismba maye ŋginaik.

¹⁹ Tanga mo ta nu nu nuŋe kuasmbi ŋgamukŋge tanga suŋgo nyu ŋak minna. Nu Jakob kulim nuŋe tuku nzali mayena tukunu nu dal ndaka nuŋe mbal kila saningam kina.

²⁰ Hamor nale kiŋo nuŋe Sehem ndoŋ nale kinaik ka nakile tumbraŋ tuku fonde malaŋga tugum promba nakile mbal maŋgurka minnaig ta saninginaig: ²¹ Tanga kame ta sine ndoŋ gulab mayenu. Nane sine tuku kilke mbolŋge minwaig sulumba ma ŋakmba mbol kuwaig. Kilke te suŋgokanu sine ŋakmba minam kumuŋ. Sine nane tuku kulim kame kilbe le nane sine tuku kulim kame kilwaig. ²² Nane sine wam ndindo ndo kam tuku sasikaig ta teŋenmba. Sine tanga ŋakmba tuku ŋgaro pikam tuku sakaig. Nane buk naŋgine tanga kame ta ŋakmba tuku ŋgaro pike likinaig. Sine mata taŋamba kube ta nane sine ŋgamukŋge tugu ndindo tajaŋ minamŋgig. Nane taŋamba sile sasikaig le iskik. ²³ Sine taŋabe ta nane tuku agaŋmor nane tuku agaŋ ndende ŋakmba sine tuku minamŋgaig. Ta tuku sine wokube le nane sine ŋgamukŋge minwaig ŋginaik le ²⁴ tumbraŋ ta tuku tanga ŋakmba nane Hamor le Sehem tuku pasa ta ismba pasa katmba wokinaig sulumba nane tanga ta ŋakmba tuku ŋgaro pike likinaig.

²⁵ Mara keŋmba kuganaig le tanga kame ŋgaro pike likinaig ta nane ŋgaro rar ŋak minnaig tukunu nane tambik ri ndamba minnaig le Dina tuku leu kat nuŋe ndinok armba Simeon nale Levi ndoŋ nale kame bagi kilmba tumbraŋ ta kinaik sulumba tanga ta ŋakmba bale far sulunaik. ²⁶ Taŋamba nale Hamor le kiŋo nuŋe Sehem

turmba bale farnaik sulumba Sehem tuku wande mbol kumba Dina te-silika tumba kinaik. ²⁷ Tařanaik le Yakob tuku kiřo afu nane pro kulim nanřine kiko mařau tuna ta lafumba tumbrař sunřo ta tuku gabis agař ndende řakmba yomba kilmba kinaig. ²⁸ Nane sipsip makau doņki tumbrař ta tuku agař ndende řakmba kilmba ka piro mbolņge mata agař ndende řakmba yomba kilmba kinaig. ²⁹ Tařamba nane tumbrař ta tuku gabis agař ndende ta řakmba kilmba kiřo kame foņfoņ pino kame ta řakmba turmba kilmba kinaig.

³⁰ Tařanaig le Yakob nu ndek Simeon nale Levi sanikina: Kile Kanan mbal Peris mbal kilke te tuku taņgo řakmba nane ye kasuryamņgaig. Ye mata piro taņgo sungomba kuga. Nane řakmba ulendika pro ye ndoņ kame bumba sine řakmba bale farsingamņgaig ņgina le ³¹ nale ndek sakinaik: Taņgo ta nu sine tuku kulim ma ņgamukok pino tařař ņga idusmba nu biye timba tumba totona. Mařau ta sine mapewam kumuņ kuga ņginaik.

35

Kuate nu Yakob Betelņge nyaro tuna

¹ Kile Kuate nu Yakob sana: Ne tiņa Betel kaye sulumba kumba ka taņge mina. Taņge mina sulumba ne ndame turņaņa ye atraukam tuku pa laņlaņ ande wakeiwa. Ye Kuate. Ne aba naņe Esau kusremba kua kina ait ta mbolņge ye ne tugum prowen ņgina. ² Tařakina le Yakob nu nuņe kuasmbi nuņe piro taņgo ta wam paguka saningina: Tane taņgine mbara kise ta řakmba pitaikelikap. ņgarosu purfeņnu mayok kuwaig le tawi purfeņnu silikap. ³ Sine ma te kusremba Betel kab kumba ka taņge ye Kuate atraukam tuku pa laņlaņ wakeiwamņgit. Ye piti sungomba řak minen le Kuatenņge ye turyina sulumba ye ma řakmba liken ta nu mata ye ndoņ minna ņgina.

⁴ Tanjakina le nane mbara kanu saike likinaig ta njakmba Yakob kile tunaig sulumba nangine kilba sikor ta turmba nu kile tunaig. Tanjanaig le Yakob nu aganj ndende ta njakmba kilmba Sekem tumbranngge ail sungo ande kumnemngge nguke likina. ⁵ Tanjamba Yakob nane tinga ma ta kusrenaig le tumbrannggo ta njakmba Kuatenngge kuru kuru serningina le nane dubi ndakinaig.

⁶ Yakob nu nuje tango kuasmbi njak ndonj kinaig ka Lus tumbrannggo Kanan kilke mbol pronaig. Lus tumbrannggo ta kile Betel ngade. ⁷ Tumbrannggo ta prona sulumba Yakob nu Kuate atraukam tuku pa lanlan ande wakeina sulumba nu buk aba nuje tuku kuru-kuruka kua kina le Kuatenngge nu tugum prona ta idusmba nu ma ta nyunu Betel tuku Mbara ngina.

⁸ Nane tanngge minnaig ma ma Rebeka tuku piro pino Debora nu kumna le nane nu tumba ail sungo ande Betel patumba minna ta kumnemngge ngukinaig sulumba ail ta nyunu Malmbikam tuku Ail nginaig.

⁹ Yakob manj luka Mesopotamiange prona le Kuate manj nu tugum promba nu nyaro tuna sulumba ¹⁰ sana: Ne tuku nyu Yakob ta kile ne tuku nyu Israel palmbimnggit ngina. Tanjamba Kuate nu Yakob nyunu Israel tuna. ¹¹ Tanjakina sulumba Kuate nu sana: Ye Kuate Sangri Njajo. Tane kiyo kame kile-patikap le ne tuku ndare mbolngge kuasmbi sunngomba mayok kannggaig. Ne gabat sugo kame tuku mbunng nangine prowamnggat. ¹² Ye o buk Abraham le Isak kilke te serniken ta kile ne tanmbimnggit. Ngumnenga naje ndare kame tuku kilke minamnggat ngina. ¹³ Tanjaka sakina sulumba Kuate nu kusremba kina le ¹⁴ Yakob nu ndame sunnggo ande tumba Kuate nu Yakob ndonj pasatina ma ta mbolngge te-tina sulumba grep kule tumba gureng butol njak ta turmba tumba ndame ta mbolngge kutuna sulumba ¹⁵ ma ta nyunu Betel ngina.

Rahel nu kumna

¹⁶ Yakob nuŋe kuasmbi ndoŋ Betel tumbraŋ kusremba Efrat tumbraŋ patu ndanaig le Rahel nu kiŋo te-palmbim tuku ait kumuŋgina le nu ŋgaro rar torna. ¹⁷ ŋgaro rar torna le nuŋe kulat pinonŋe nu sana: Ne kuru kuru ndaka. Nu buk kiŋo te-palet ŋgina. ¹⁸ Taŋakina le Rahel nu kumam bafuna le nu tuku saŋgri buk kuganaig le nu kiŋo ta Ben-Omi* ŋgina le mam nuŋeŋge kiŋo ta Benyamin† ŋgina.

¹⁹ Rahel nu kumna le nane nu tuku mindesiŋ tumba Efrat tumbraŋ kambim tuku ndin ta tugumuŋge ŋguki-naig. (Kile nane tumbraŋ ta nyunu Betlehem ŋgade). ²⁰ Taŋamba Yakob nu ndame ande tumba Rahel ŋgukinaig ma ta mbolŋge te-tina. Ndamé ta kile minit.

²¹ Taŋana sulumba Israel nane tiŋga kumba ka Eder tumbraŋ tuku wande kuen ŋayo ta kusremba bubre tam tuku baibai patika minnaig.

Yakob tuku kiŋo kame 12

²² Yakob nu kilke ta mbolŋge minna le Ruben nu mam nuŋe tuku piro pino nyunu Bila ta ndoŋ kinyna. Taŋana le Yakob nu kiŋo nuŋe wam kina ta ismba nu gubra suŋgo tina.

Yakob tuku kiŋo kame ta ulendika 12 minnaig. ²³ Piyo nuŋe Lea tuku kiŋo kat nuŋe ta teŋenmba. Yakob tuku kiŋo mulum ta nyunu Ruben ande Simeon ande Levi ande Yuda ande Isakar ande Sebulun.

²⁴ Piyo nuŋe Rahel tuku kiŋo ar ta Yosef le Benyamin.

²⁵ Rahel tuku piro pino Bila nuŋe kiŋo ar ta Dan le Naftali.

²⁶ Lea tuku piro pino Zilpa nuŋe kiŋo ar ta Gat le Aser.

* **35:18:** Ben-Omi nyu ta tugunu: Sina suŋgo tuku kiŋo † **35:18:** Benyamin nyu ta tugunu: Maye minam tuku kiŋo

Yakob nu kiŋo kame ta ŋakmba Mesopotamia kilke mbolŋge kile-patikina.

Isak nu kumna

²⁷ Kile Yakob nu tiŋga mam nuŋe Isak sota Mamre tumbraŋ Hebron kilke mbol kina. O buk Abraham nale Isak rawe taŋgo taŋaŋ taŋge minnaik.

²⁸ Isak nu yar 180 kusremba ²⁹ saibo pile mayena sulumba nu kumna le kiŋo kat nuŋe ar ta Esau le Yakobŋge nu tumba ŋgukinaik.

36

Esau tuku ndare

¹ Esau tuku ndare tuturmba teŋenmba kina. Esau tuku mape nyu ande Edom. ²⁻³ Esau nu Kanan pino keŋmba kilna ta ande Ada ande Oholibama ande Basemat.

Ada mam nuŋe Elon nu Hitnu. Oholibama mam nuŋe Ana wa nuŋe Sibeon. Sibeon nu Hiwinu. Basemat nu Ismael tuku kulim nuŋe. Leu nuŋe Nebayot.

⁴ Ada nu Elifas te-pilna le Basemat nu Ruel te-pilna le ⁵ Oholibama nu Yeus Yalam Kora nane kile-patikina. Esau tuku kiŋo kame Kanan kilke mbolŋge kile-patikina ta taŋamba ndo.

⁶⁻⁷ Esau le Yakob nale agaŋmor suŋgomba ŋak minnaig tukunu kilke nale tuma minnaik ta nale turkam kumuŋ kuga. Ta tuku Esau nu pino kat nuŋe, kiŋo kat nuŋe, kulim kat nuŋe, nuŋe wande tuma mbal ta ŋakmba kilmba nuŋe agaŋmor nuŋe agaŋ ndende ŋakmba Kananŋge kile likina ta turmba kilmba maib nuŋe Yakob kusremba kilke ande mbol kinaig. ⁸ Taŋamba Esau nu Edom tuku ma taknu ta mbolŋge minna.

⁹ Esau tuku ndare tuturmba teŋenmba kina. Esau nu Edom mbal ŋakmba tuku mbuŋ naŋgine.

¹⁰⁻¹³ Esau piyo nuje Ada nu kiyo ndindo te-pilna ta nyunu Elifas. Elifas nu kiyo kame 5 Teman, Omar, Sefo, Gatam, Kenas nane kile-patikina. Elifas tuku piyo nuje ande nyunu Timna nu kiyo ande nyunu Amalek te-pilna.

Esau piyo nuje Basemat nu kiyo ande nyunu Ruel te-pilna. Ruel nu kiyo bailkamba Nahat Sera Sama Misa nane kile-patikina.

¹⁴ Esau piyo nuje Oholibama nu Sibeon kiyo nuje Ana tuku kulim. Nu kiyo keɲmba Yeus Yalam Kora nane kile-patikina.

¹⁵ Esau tuku ndare mbolɲge kuasmbi afu pronaig ta teɲenmba. Esau tuku kiyo mulum Elifas nu Teman mbal Omar mbal Sefo mbal Kenas mbal ¹⁶ Kora mbal Gatam mbal Amalek mbal ta ɲakmba tuku mbuɲ naɲgine. Nane ɲakmba Esau piyo nuje Ada tuku ndare.

¹⁷ Esau tuku kiyo nuje ande Ruel nu Nahat mbal Sera mbal Sama mbal Misa mbal ta ɲakmba tuku mbuɲ naɲgine. Nane ɲakmba Esau piyo nuje Basemat tuku ndare.

¹⁸ Esau piyo nuje Oholibama nu Ana kulim nuje. Oholibama nu Yeus mbal Yalam mbal Kora mbal ta ɲakmba tuku mbuɲ naɲgine.

¹⁹ Mbal ta ɲakmba Esau tuku ndare.

Seir tuku ndare

²⁰⁻²¹ Edom kilke tuguk mbal nane buk purka tumbraɲ mboɲ 7 minnaig. Tumbraɲ mboɲ 7 ta tuku mbuɲ kat naɲgine ta ɲakmba Hornu taɲgo Seir tuku ndare. Nane tuku nyu naɲgine ta teɲenmba. Lotan, Sobal, Sibeon, Ana, Dison, Eser, Diisan.

²² Lotan nu Hori tumbraɲ mboɲ le Hema tumbraɲ mboɲ ta tuku mbuɲ naɲgine. Lotan tuku kulim nuje nyunu Timna.

²³ Sobal nu Alwan tumbraŋ mboŋ, Manahat tumbraŋ mboŋ, Ebal tumbraŋ mboŋ, Sefo tumbraŋ mboŋ, Onam tumbraŋ mboŋ ta tuku mbuŋ nangine.

²⁴ Sibeon nu kiŋo armba. Ande nyunu Aia ande Ana. Mara ande Ana nu mam nuŋe tuku doŋki kame kulatka minna sulumba ma baknu mbol tanŋe nu kule mbam paknu kaŋgerkina.

²⁵⁻²⁶ Ana tuku kiŋo nuŋe nyunu Dison. Dison nu Hemdan tumbraŋ mboŋ, Esban tumbraŋ mboŋ, Itran tumbraŋ mboŋ, Keran tumbraŋ mboŋ ta tuku mbuŋ nangine. Ana tuku kulim nuŋe nyunu Oholibama.

²⁷ Eser nu Bilan tumbraŋ mboŋ, Sawan tumbraŋ mboŋ, Akan tumbraŋ mboŋ ta tuku mbuŋ nangine.

²⁸ Disan nu Us le Aran tumbraŋ mboŋ tuku mbuŋ nangine.

²⁹ Edom kilke tuku Hor mbal ta teŋenmba. Lotan mbal Sobal mbal Sibeon mbal Ana mbal ³⁰ Dison mbal Eser mbal Disan mbal.

Edom tuku gabat sugo

³¹ Israel mbal nane buk gabat sugo kugatok. Ait ta mbolŋge Edom tuku gabat sugo afu nane Edom kilke kulatkinaig. ³² Gabat sugo dubike likinaig ta teŋenmba.

Beor kiŋo nuŋe Bela nu Dinabanu.

³³ Sera kiŋo nuŋe Yobab nu Bosranu.

³⁴ Husam nu Temannu.

³⁵ Bidad kiŋo nuŋe Hadad nu Awitnu. (Kame suŋgo ande mbolŋge nu Moab kilke mbolŋge Midian mbal ndoŋ kame bumba nane kile-iberkina).

³⁶ Samla nu Masrekanu.

³⁷ Saul nu Rehobotnu tanŋo. (Rehobot tumbraŋ ta kule suŋgo ande tugumŋge minna).

³⁸ Akbor kiŋo nuŋe Baal-Hanan.

³⁹ Hadad nu Paunu tanjo. (Hadod piyo nuje nyunu Mehetabel. Mehetabel mam nuje nyunu Matred. Matred mam nuje nyunu Mesahab).

⁴⁰ Esau nu Edom tumbrañ mboj suñgomba tuku mbuñ nangine. Tumbrañ mboj ta tuku nyu nangine ta tejenmba. Timna, Alwa, Yetet, ⁴¹ Oholibama, Ela, Pinon, ⁴² Kenas, Teman, Mibsar, ⁴³ Magdiel, Iram. Nangine kilke ta mata tumbrañ mboj ta tuku nyu tinaig.

37

Yosef nu kijatina

¹ Yakob nu Kanan kilke mbolñge minna. O buk mam nuje rawe tanjo tanaj nu kilke ta mbolñge minna.

² Yakob nuje ndare tuku wam kube ta tejenmba.

Yosef nu kiño mo yar 17 ñak minmba nu mam nuje tuku agañmor aba kat nuje afu ndoñ kulatka minnaig. Aba kat nuje ta Bila le Zilpa tuku kiño kame. (Bila le Zilpa nale Yakob tuku pino kame). Yosef nu mañau ñaigonu aba kat nuje ke likanu ta pro mam nuje tugumñge kilemayokka sawanu.

³ Israel nu saibo pilmba Yosef te-pilna tukunu nu Yosef make pilmba nu tuku kume purna. Kiño kame ñakmba tuku nzalina ta liniñgina. Tanjamba Israel nu Yosef tuku tawi kuen wainu kuennu ñak mindepiye yeki yeki ñak wakeimba tuna. ⁴ Tanjana le Yosef tuku aba kat nuje mam nangine nu Yosef make pilmba nu tuku kume purna ta kanjermba nane Yosef kasurnaig sulumba gulab mayenu tanaj nu ndoñ pasate ndakinaig.

⁵ Furir ande Yosef nu kijatina sulumba mafena le maratukuk tiñga nu kumba ka aba kat nuje kubeu niñgina sulumba ⁶ saniñgina: Tane ye kijatit te kubewi le isap. ⁷ Sine ñakmba wit ndaleke likig ta ye tuku ndale ta tiñreknu tiñgat le tane tuku ndale ta ye tuku ndale ta

laipmba loke likaig le kaŋgerkit ŋgina. ⁸ Taŋakina le aba kat nuŋe ndek nu kusnanaig: Ne iduste neŋge ndo gabat suŋgo mina le sine ŋakmba ne kumnemŋge minbe ŋga iduste e ŋginaig. Taŋamba nane Yosef kiŋatina pasa ta tuku nane gubra lato suŋgomba tumba nu kasur mayenaig.

⁹ ŋgumneŋga Yosef nu maŋ kiŋatina sulumba aba kat nuŋe tugumŋge maŋ kiŋa ta kubeu niŋmba saniŋgina: Ye maŋ kiŋatit sulumba ki tambun mbai ¹¹ ŋakmba ye tugumŋge lokaig le ye kaŋgerkit ŋgina. ¹⁰ Taŋamba nu kumba ka kiŋa ta mam nuŋe ndoŋ mata sakina le mam nuŋeŋge nu sigair-sigairmba kusnana: Anikok kiŋa taŋaŋ. Ne iduste ye, ina naŋe, aba kat naŋe sine ŋakmba ne tugumŋge lokamŋgig ŋga iduste e ŋgina.

¹¹ Yosef tuku aba kat nuŋe ta nane Yosef ndoŋ tironaig. Mam nuŋe nu Yosef tuku kiŋa ta idus timba minna.

Nane Yosef piyanaig le tumba Isip kinaig

¹² Mara ande Yosef tuku aba kat nuŋe ta nane agaŋmor kulatkam tuku Sekem tumbraŋ kinaig. ¹³ Taŋanaig le Israel nu kiŋo nuŋe Yosef sana: Ne kaye sulumba kumba ka Sekemŋge aba kat naŋe agaŋmor kulatkade ta kaŋgerka ŋgina le nu lafumba sakina: Ta maye. Ye kaŋgit ŋgina le ¹⁴ Israel nu ndek sana: Ne kaye sulumba aba kat naŋe tuku mine agaŋmor tuku mine kaŋgerka nane mage minwaig kande luka promba ye saya le isi ŋgina. Taŋamba Israel nu Yosef kukulna le nu Hebron ma gutoŋ ta kusremba kina ka Sekem tumbraŋ prona. ¹⁵ Pro taŋge nu kine promba minna le taŋgo andeŋge nu kaŋgermba kusnana: Ne ima sota te prote ŋgina le ¹⁶ nu lafumba sana: Ye yiŋe aba kame sotet. Nane agaŋmor kulatka tembi ndekinaig ŋgina. Taŋakina sulumba nu ndek taŋgo ta kusnana: Ne nane kaŋgerkat e ŋgina le ¹⁷ taŋgo taŋge nu sana: Nane buk

ma te kusremba Dotan kambim sakinaig le ye isen ngina. Tanjakina le Yosef nu aba kat nuje ngumnem dubika kina ka Dotanngge nane kile-siglikina.

¹⁸ Yosef nu maskenngge ilmba minna le nane nu kanjernaig sulumba Yosef balewam tuku pasa katmba ¹⁹ nanjine nanjine sakinaig: Ai si. Kiya tugu tanjo prote si. ²⁰ Kile sine nu balemba mindesij nuje tumba kule kugatok sambu ande sinanngge bukngube. Tanjamba sine tenjamba mam sabe: Nu aganjmor nguikok andenngge balemba nyina ngube. Tanjamba sine nu tuku kiya alonu prowa le kanjerbe nginaig.

²¹ Nane tanjamba sakinaig ta Ruben nu isendo ka ismba nu Yosef mapewam idusmba nane saningina: Sine nu balemba ²² ake sinanj nu tuku ndare kutu ndabe. Ake nu biye timba tumba sambuk tenngge bukngube le ma ngamu tenngge minwa ngina. Ruben nu Yosef turmba manj luka mam nuje sota kukulam tuku nga tanjakina.

²³ Kile Yosef nu aba kat nuje tugum ta prona le nane nu biye timba tawi kuen wainu kuenu njak ta biyamba sambrinaig sulumba ²⁴ nu tumba kumba ka sambu sakina ta sinanngge buknginaig le minna. Sambu ta kule buk parakina tuku. ²⁵ Tanjamba nane isukusmba minnaig le kile ndo Ismael kuasmbi ande Gileadngge Isip kambim tuku pronaig le kanjerkinaig. Nane aganj ndende sungomba gurej magenu afu kilmba kamel mbol patike likinaig.

²⁶ Kile Yuda ndek aba kat nuje saningina: Sine Yosef balemba yubengube wam ta mayenu kuga. ²⁷ Sine nu njayo sili ndamba nu tumba Ismael mbal prode si nane mbol piyabe. Nu mata sine tuku maib. Sine ndare ndui ta ndo ngina. Tanjakina le nane wokinaig le ²⁸ Midian mbal pronaig le nane Yosef sambuk sinam tanngge tumba silwa ndametij soj armbambi nane mbolngge piyanaig le tumba Isip kinaig.

²⁹ Tarjanaig le Ruben nu luka sambu miŋge ta tugum promba mambilna kande Yosef sambu sinam ta mine ndakina le nu nuŋe tawi silikina ta fetfetna sulumba ³⁰ luka mambo kat nuŋe sota kumba saniŋgina: Kiŋo ta siŋge mine ndakate. Ye kile ndaŋamŋgit e ŋgina.

³¹ Tarjakina le nane meme ande tumba balemba Yosef tuku tawi ta tumba meme ndarenu pisnenaig sulumba ³² tawi ta tumba kumba ka mam naŋgine tumnaig sulumba sanaig: Sine agaŋ te-silikig te kiŋo naŋe tuku tawi e ŋginaig le ³³ Yakob nu tawi ta kaŋgermba katesemba sakina: Son. Tawi te nu tuku tawi. Yiŋe kiŋo ta agaŋmor ŋguikok andeŋge balemba make purpurmba nyina ŋgina.

³⁴ Tarjakina sulumba Yakob nu sina suŋgona sulumba nuŋe tawi kat fetfetmba tawi ŋayonu ande tumba silikina. Tarjamba nu ait kuen ŋayo kiŋo nuŋe tuku malmbika minna le ³⁵ nu tuku kiŋo kat nuŋe kulim kat nuŋe nane ŋakmba mam naŋgine wamdus te-iberŋam tuku pronaig ta nu nane ise ndakina sulumba sakina: Ye yiŋe kiŋo tuku ninanka malmbika ma ma kumi sulumba kumanu mbal tuku ma mbolŋge nu ndoŋ minamkik ŋgina. Tarjakina sulumba Yakob nu kiŋo nuŋe Yosef tuku wamdus tatrunkina le ninanka minna.

³⁶ Yakob nu kiŋo nuŋe tuku ninanka minna le Midian mbal ta nane Yosef tumba pro Isipŋge taŋgo ande nyunu Potifar nu mbol piyanaig. Potifar nu Farao tuku gabat suŋgo ande. Nu Farao tuku wande kulatkanu gabat minna.

38

Yuda le Tamar tuku wam kube

¹ Ait ta mbolŋge Yuda nu aba kat nuŋe kusreka Adulamnu taŋgo ande nyunu Hira sota kumba nu ndoŋ minnaik. ² Minnaik ma ma nu Kanan kulim ande kaŋgermba pinonu tina. Pino ta mam nuŋe nyunu Sua.

³ Minnaig ma ma pino ta nu fungul ɲakna sulumba Yuda tuku kiɲo ande te-pilmba nyunu Er ɲgina. ⁴ Taɲamba nu maɲ fungul ɲakna sulumba kiɲo ande te-pilmba nyunu Onan ɲgina. ⁵ Nu maɲ lato fungul ɲakna sulumba kiɲo ande nyunu Sela te-pilna. Yuda nu Kesibɲge minna le piyo nuɲe kiɲo ta te-pilna.

⁶ Er nu sungokina le mam nuɲe Yuda nu kiɲo nuɲe mulum ta tuku pino ande nyunu Tamar tumba tuna. ⁷ Er tuku mine ɲayonu ta Sunɲo nu kaɲgermba ndagarina le Sunɲoɲge nu balena le kumna. ⁸ Taɲana le Yuda nu kiɲo nuɲe Onan sana: Ne kumba ka siɲgine maɲau ta dubimba aba naɲe tuku pino pinonu tumba nu ndoɲ kinya le aba naɲe tuku kiɲo te-pilwa ɲgina.

⁹ Taɲakina le Onan nu kiɲo ta ye tuku kiɲo kuga ɲga idusna sulumba pino ta aba nuɲe tuku kiɲo ande nda te-pilwa ɲga nu pino ta ndoɲ kinymba nuɲe minde kule ta ake kilke mbolɲge kutuna. ¹⁰ Taɲana le Sunɲo nu maɲau ta kaɲgermba nu gare ndana le nu mata balena le kumna. ¹¹ Taɲana le Yuda nu rugan nuɲe Tamar sana: Ne luka mam naɲe sota kaye sulumba pino kuembol taɲaɲ mina le yiɲe kiɲo Sela nu sunɲokuwa le ne tini ɲgina. Sela nu mata kumikat ɲga mam nuɲe nu taɲakina. Taɲakina le Tamar nu luka mam nuɲe sota kina.

¹² Taɲamba minnaig ma ma Yuda piyo nuɲe kumna. Nu tuku kuamel kugana le Yuda ndek nuɲe Adulamnu gulab Hira ndoɲ nuɲe sipsip ɲguenu kugerkam Timna tumbraɲ kinaik. ¹³ Taɲanaik le taɲgo ande pro Tamar sana: Rugan naɲe sipsip ɲguenu kugerkam tuku Timna ket ɲgina.

¹⁴ Yuda tuku kiɲo ɲgrimbik ta buk sungokina ta Yuda nu kiɲo ta ɲgailka Tamar nda tuna. Ta tuku Tamar nu kuembol tawi o buk silikina ta paska tawi kitek silika tumail pasi tawimbi soɲgina sulumba kumba ka Timna kambim tuku ndin Enaim tumbraɲ tuku fonde maɲaɲa ta

tugumŋge minyok minna. ¹⁵ Pino ta tumail pasi songina le Yuda nu kaŋgermba ndin ŋgamukok pino ande ŋga idusmba ¹⁶ nu tugum ndin dabil inum kumba pino ta rugan nuŋe ta katese ndamba sana: Ye ne ndoŋ kinyamŋgit ŋgina le nu ndek sakina: Ne ame agaŋ ye samŋgat ŋgina. ¹⁷ Taŋakina le nu sakina: Ye yiŋe meme fatnu inum tumba taŋgo ande tuwi le tumba ilmiba ne tanmbimŋgat ŋgina le nu sakina: Ta maye. Naŋe agaŋ inum ye sa le meme fatnu ta prowa le naŋe agaŋ ta maŋ luka tini ŋgina le ¹⁸ Yuda nu kusnana: Ye ame agaŋ ne tini ŋgina le nu sakina: Naŋe sikor muli ŋak naŋe ndumndum ta turmba ye sa ŋgina le nu agaŋ ndende ta pino ta kile tuna. Taŋamba nu nu ndoŋ kinyana le nu kiŋo konna. ¹⁹ Taŋamba Tamar nu luka nuŋe tumbraŋ kina sulumba tumail pasi songina tawi ta paska kuembol tawi maŋ silikina.

²⁰ Kile Yuda nu gulab nuŋe Hira kukulna le meme ande pino ta tambim tuku tumba kina ta nu pino ta kaŋger ndana sulumba agaŋ ndende pino ta kilna ta mata luka kile ndakina. ²¹ Taŋamba nu tumbraŋ ta tuku taŋgo afu kaŋgerka kusnaniŋgina: Pino ande ndin teŋge minyok minna ta kile ani taŋge minit ŋgina kande nane nu sanaig: i ... Pino ande ndin teŋge mine ndakate ŋginaig. ²² Taŋamba sanaig le Hira nu luka Yuda tugum kumba sana: Ye pino ta te-sili ndakit. Tumbraŋ ta tuku taŋgo kame nane pino ande kaŋger ndanaig ŋga sakaig ŋgina le ²³ Yuda nu ndek sakina: Taŋgo kame sine nzumilsinbekaig ŋga agaŋ ndende ta nuŋe kilwa ŋgina. Nu nuŋe piya ye tambim tuku sakit ta ne nu te-sili ndakat ŋgina.

²⁴ Taŋamba minnaig ma ma tambun keŋmba kinaig le nane afu pro Yuda sanaig: Rugan naŋe Tamar nu farefarekina sulumba kile nu fungul ŋak minit ŋginaig le Yuda ndek nane saniŋgina: Tane kumba ka pino ta tumba tekilimba pambi piyap le kumwa ŋgina.

²⁵ Nane nu tumba te-kilimam bafunaig le Tamar nu pino ande kukulna le rугan nuņe Yuda sota kumba sana: Rugan naņe teņenmba sakate. Tango nu fungul ye sina ta nu tuku agaņ ndende noten. Ne sikor muli ņak te ndumndum te turmba kaņgerka ņga sakate ņgina. ²⁶ Taņakina le Yuda nu agaņ ndende ta kaņgerka katesena sulumba sakina: Pino ta nu son sakate. Ye mbaren. Ye yiņe kiņo Sela nu tambim tuku ta tuwe ndaken ņgina. Taņamba Yuda nu maņ Tamar ndoņ kinye ndakina.

²⁷ Tamar nu kiņo te-palmbim tuku ait kumuņgina le nu kiņo armba kile-patikam tuku ņgaro kamusna. ²⁸ Nu kutumba minna le kiņo ande tuku wai prona le kulat pino taņge wai ta tumba muli ande gurgur wai mbol kusna sulumba sakina: Te ta mulum ņgina kande ²⁹ kiņo ta wai te-lukina le kiņo inum ta ambonga prona. Taņana le kulat pino ta nu sakina: Ne sonndo sambrimba prote ņgina. Ta tuku nane kiņo ta nyunu Peres* ņginaig. ³⁰ Taņakinaig le maib nuņe wainu muli gurgur ņak ta prona le nyunu Sera† ņginaig.

39

Yosef nu Potifar tuku piro taņgo minna

¹ Ismael mbal nane Yosef tumba Isip pronaig le Isipnu taņgo Potifar nu Isip tuku gabat suņgo kumnemņge nuņe wande kulatkade mbal ta kulatka minna ta nuņge Yosef piyamba tina.

² Yosef nu nuņe kulat taņgo tuku wandekņge minna le suņgo nu Yosef sinzaņna le nu tuku mine mayenu ndo mayok kina le ³ nuņe kulat taņgo ta nu tuku piro mayenu ta kaņgerna sulumba ⁴ nu Yosef tuku garena le Yosef nu nu kumnemņge pirokina. Taņamba nu nu tuku wande,

* **38:29:** Peres nyu ta tugunu: Sambrimba prote † **38:30:** Sera nyu ta tugunu: Ma tuguramte

wande mbolŋge agañ ndende, nu tuku tanjo kame ta ŋakmba Yosef tuku wai mbolŋge patikina le nuŋge nane kulatkina. ⁵ Tanjana le Sunjo nu Isip tanjo ta tuku agañ ŋakmba wandekŋge piro mbolŋge nyaro ningina le mine mayemba minnaig. ⁶ Tanjamba Yosefŋge nu tuku agañ ndende ŋakmba kulatka minna le nuŋe kulat tanjo ta nu nuŋe agañ ndende ta tuku idus ndana. Nu isukusam tuku ta ndo idusmba minna.

Yosef tuku ŋgarosu tumail pasi maditaknu ndo. ⁷ Mara ande Potifar piyo nuŋe nu Yosef kaŋgermba am kikoj tiŋgina le Yosef sana: Ne ilmba ye ndoj karpe ŋgina ta ⁸ nu mbulmba wo ndamba nuŋe kulat tanjo tuku piyo nuŋe ta teŋenmba sana: Yiŋe kulat tanjo nu wande te mbolŋge agañ ndende ŋakmba ye tuku wai mbolŋge patikina le ye kulatka minet. Nu agañ ande tuku idus ndate. ⁹ Wande te mbolŋge tanjo ande ye li ndayate. Agañ inum ye ŋgail ndayina. Neŋge ndo nu tuku piyo nuŋe ye ne kulat ndaket. Ta tuku ye ndaŋmba maŋau ŋayonu sunjo te ki? Ye siŋka Kuate tuku miŋge lukamba une te kam kumuŋ kuga ŋgina. ¹⁰ Pino ta mara mindek Yosef te-saimba minanu ta Yosef nu nda womba nu ndoj minam mbulanu.

¹¹ Tanjamba minnaig ma ma mara ande Yosef nu pirokam wandek sinam kina. Ait ta mbolŋge piro tanjo ande mine ndakina le ¹² pino ta maŋ pro Yosef tuku tawi kuennu silikina ta pakarka biymba sana: Sile karpe ŋgina kande Yosef nu mbulmba nuŋe tawi kuennu ta pino ta tuku wai mbolŋge kusremba kua ka mayok kina. ¹³ Tanjana le pino ta tawi kuen nu tuku wai mbolŋge kusrena ta kaŋgermba ¹⁴ nuŋe piro tanjo kame wike lika saniŋgina: Ai te. Hibu tanjo ta sine kiko pilesiŋgam tuku sine tugum prona. Nu ye ndoj minam tuku ye tugum prowat le ye sunjomba witiwit le ¹⁵ nu ye tuku wi ismba tawi kusremba kua ka mayok ket ŋgina. ¹⁶ Tanjamba saniŋmba nu tawi ta

pilna le minna.

Tango nuje luka prona le ¹⁷ nu wam kubeu tumba sana: Ne Hibu tango tumba sine tugum prona ta nu ye kiko pileyam tuku ye tugum prowat le ¹⁸ sungomba witiwit le ismba nu tawi kusremba kua ka mayok ket nga sana le ¹⁹ Yosef tuku kulat tango nu piyo nuje tuku pasa ta ismba gubra mayena le ²⁰ nu Yosef mulintumba wandeknge pilna le minna. Muli wande ta Farao tuku tango mulij kilanu le nane kilmba wandek sinam tanje patikanu le minanu.

²¹ Yosef nu muli wandek sinam tanje minna le Sunjo nu mara mindek nu sinzangmba nyaro mayenu tambinu. Ta tuku muli wande tuku kulat tango ta nu Yosef tuku garena le ²² mulij kilanu tango ngakmba nu tuku wai mbolnge patikina le nu piro ngakmba kulatka minna. ²³ Sunjo nu Yosef sinzangna tukunu muli wande tuku kulat tango ta nu Yosef aganj ndende kulatkina ta nu idus ndaningina. Aganj ndende ngakmba nu kulatkina ta mine magenaig.

40

Yosef nu kiya tugu kukliningina

¹ Mara afu kuganaig le Isip tuku gabat sunjo tuku grep kule kulatkanu gabat nale bret pasokanu gabat ndonj nale nakile gabat sunjo Farao tugumnge manau ande mbar-naik le ² Farao nu piro gabat ar ta tuku gubra sunjo tina sulumba ³ nale mulij kilmba kame gabat tuku wandeknge patikina le minnaik. Yosef nu mata muli wande ndui ta sinamnge minna. ⁴ Tanjamba minnaig ma ma kame gabat sunjo ta Yosef nale tuku kulat tango minwa nga madina.

⁵ Furir ait ande Farao tuku bret pasokanu gabat nale grep kule kulatkanu gabat ndonj nale kijatinaik ta kiya ta tugunu yimyam. ⁶ Mafena le maratukuk Yosef nu nale tugum prona le nale wamdus sulumba minnaik le

nu katesemba ⁷ nale kusnanikina: Tale ndarjam tumail pasi kume ngurngurka minik ngina le ⁸ nale ndek sanaik: Sile kijatik ta andenge sile tuku kiņa tugu ta bitekngam tuku mine ndakate nginaik. Tanakinaik le Yosef ndek nale sanikina: Kuatenge ndo nu sine tuku kiņa tugu bitekngam kumuņ. Tane ye ndoņ kubewap le ye isi ngina le ⁹ grep kule kulatkanu gabat ta nu nuņe kijatina ta ndek Yosef kubeu tuna sulumba sana: Ye kijatumba grep muli ande ye tugumuņge minat le kaņgerit. ¹⁰ Grep muli ta wainu keņmba. Nu pitik ndo nzumba silo promba alonu mayok ka pitik ndo manderke suluwaig le kaņgerkit. ¹¹ Tanamba ye ndek Farao tuku murko biye ņak grep muli alonu afu kilmba waimbi piske likit le kulenu murko sinam ket le murko ņak tumba ka Farao tuwit ņga Yosef sana.

¹² Tanaka sana le Yosef nu ismba sakina: Ne tuku kiņa tugunu ta tejenmba. Grep muli wainu keņmba kaņgerkat ta mara keņmba tuku. ¹³ Mara keņmba ta kuwaig le Farao nu ne maņ te-luka tamngat. Tanamba nu ne maņ naņe piro mbolņge palmbimngat. Tanawa le ne buk Farao tuku grep kule murko ņak Farao tumba minna ta ne maņ piro ta kamngat. ¹⁴ Ta tuku ne isa. Ne tanamba mine mayewa sulumba ye idusyumba mina. Ne ye tuku ņga Farao sawa le ye muli wandek sinam tenge minet ta ye te-kilimyua. ¹⁵ O buk nane ye Hibu mbal tuku kilke mbolņge ye sanzal tango tanaj kuayar tumba te pronaig. Ye Isip kilke te mbolņge minen ta ye maņau ande mbar ndawen. Nane ye ake sinaj muliņtumba wande te sinamņge pilnaig le ye minet ngina.

¹⁶ Tanakina le bret pasokanu gabat ta kiņa tugunu mayenu ta ismba nu suk ndek Yosef sana: Ye mata kiņa ande tit ta tejenmba. Ye sambe keņmba kilmba babokit ta sinamņge bret yeki yeki sambe ta liganu ņak. ¹⁷ Sambe keņnu mbolmba babowit ta Farao tuku bret kikoņnu

forfor yeki yeki minaig le sar umaŋge pro nye suglukaig le kaŋgerkit ŋgina.

¹⁸ Taŋakina le Yosef nu kiŋa ta isna sulumba sana: Kiŋa ta tugunu teŋemba. Samba keŋmba ta mara keŋmba taŋaŋ. ¹⁹ Mara keŋmba kugawaig le Farao ne tumba te-kilimnuwa le nane ne tuku ŋinfok kat puramŋgaig. Taŋawaig sulumba ne tuku mindesiŋ ta tumba ail darok ande mbolŋge taikuwaig le sar umaŋge pro ne tuku ndem paska nyamŋgaig ŋgina.

²⁰ Mara keŋmba kuganaig le Farao te-pilna tuku pagumba nye sungo ait ta mbolŋge nu nuŋe gabat kame ta ŋakmba wike likina. Taŋamba nu muliŋ kilanu taŋgo ar ta turmba kile-kilimka nuŋe gabat kame tumailamŋge kile-tidingina sulumba ²¹ nu grep kule kulatkanu gabat ta maŋ luka tumba nuŋe piro mbolŋge pilna sulumba ²² bret pasokanu gabat ta ndo tumba nuŋe kame mbal ningina le nanenŋe nu tuku ŋinfok kat purnaig le kumna. Yosef nu nale tuku kiŋa tugu kukliniŋgina ta taŋamba ndo kumunŋgina. ²³ Taŋana le grep kule kulatkanu gabat ta nu Yosef idus ndamba ndo gilai mayena.

41

Yosef nu Farao tuku kiŋa tugu kukliwe tuna

¹ Bret pasokanu gabat ta balenaig le yar armba kinaig le Farao nu kiŋatina sulumba nu Nail kule make mbiŋge tiŋ minna. ² Nu taŋge tiŋ minna le makau butuknu 7 kule sinam taŋge pronaig sulumba pibi nyumba minnaig le kaŋgerkina. ³ Kaŋgerka minna le makau nzironŋsu prowanu 7 kule sinam taŋge pronaig sulumba kuasmbi amboŋga prona ta tugumŋge kule make mbiŋge tiŋginaig. ⁴ Taŋamba makau nzironŋsu prowanu kame taŋge makau butuknu ta kile-ŋinke suglukinaig. Taŋanaig le Farao nu birteŋga aboŋgina.

⁵ Tanjamba nu maŋ kinyna sulumba maŋ lato kiŋatumba wit tugu ndindo ta mbolŋge alonu 7 kaŋgerkina. Nane alonu tikŋganu magekinaig. ⁶ Wit tugu ndui ta mbolŋge maŋ alonu 7 pronaig ta nane alo pirik-parak ndo ma paknu tuku bubrenuŋge fruŋŋina tuku. ⁷ Tanjamba wit alo pirik-parak tanŋe wit alo tikŋganu ta ŋakmba kile-ŋinke suglukinaig. Tanjanaig le Farao nu aboŋga kiŋatina ta idusmba minna.

⁸ Mafena le nu kiŋa ta tuku wamdus sulumba minna. Tanjamba nu Isipnu kila tanŋo kagmaikanu mbal ta ŋakmba wike likina le nane promba maŋgurkinaig le nu ndek kiŋa kilna ta kubeu niŋgina ta ande nu kiŋa ta tugunu kukliwam tuku mine ndakina.

⁹ Tanjamba minnaig le grep kule kulatkanu gabat ta nu ndek Farao sana: Kile ye mbaren ta ne ndoŋ sanuŋgit. ¹⁰ O buk ne tuku piro tanŋo ar sile bret pasokanu gabat ndoŋ ne sile tuku gubra tina sulumba ne sile muliŋ kilmba ka kame gabat tuku wandekŋge patikina le sile minkeŋ. ¹¹ Tanŋe minkeŋ sulumba furir ande mbolŋge sile kiŋatikeŋ. Kiŋatikeŋ ta tugunu yimyam. ¹² Hibru tanŋo mbanzo ande nu kame gabat tuku piro tanŋo nu sile ŋak minna le sile kiŋatikeŋ ta nu kubeu tukeŋ le nuŋge kiŋa tugunu kukliniŋmba sasikina. ¹³ Sasikina ta kumumba mayok kina. Ne ye luka tina sulumba yiŋe piro mbolŋge pilna. Bret pasokanu gabat ta ne tumba ŋinfok kuerka ail mbolŋge taikina ŋgina.

¹⁴ Tanjakina le Farao ndek tanŋo afu kukulniŋgina le nane pitik ndo kinaig ka muli wandek sinamuŋge Yosef temayoknaig. Tanjanaig le Yosef ndek gigloka tawi mayenu tiŋmba Farao tugum prona. ¹⁵ Prona le Farao ndek nu sana: Ye kiŋa ande ten ta tanŋo ŋakmba nane kiŋa tugunu bitekŋgam kumuŋ kuga le tanŋo ande tejenmba ye sayat: Ne kiŋa ismba ta ne tugunu bitekŋgam kumuŋ

ngat le ye isit ngina. ¹⁶ Tanakina le Yosef ndek sakina: O tanjo sunjo, yenge kumuŋ kuga. Kuate nuŋge ndo ne tuku kiŋa tugu bitek mayewam kumuŋ ngina le ¹⁷ Farao nu sana: Ye kiŋaten ta teŋenmba. Ye Nail kule make mbiŋge tiŋ minen le ¹⁸ makau butuknu 7 kule sinam tanje promba kule make mbiŋge pibi nyumba minnaig le kaŋgerken. ¹⁹ Ngumneŋga maŋ makau 7 nzironŋsu prowanu kule sinam tanje pronaig. Ye buk Isip ma te mbolŋge makau taŋaŋ ande kaŋger ndawen. ²⁰ Makau nzironŋsu prowanu tanje ndek makau butuknu ta ŋakmba kile-ŋinkinaig. ²¹ Nane kile-ŋinkinaig ta nane ndanyanu sukmba nane nzironŋsu prowanu taŋamba ndo minmba minnaig. Taŋamba kaŋgerken sulumba ye aboŋgen. ²² Kile ye maŋ kinyen sulumba maŋ kiŋaten. Ye wit tugu ndindo mbolŋge alonu 7 kaŋgerken ta alonu sugokanu tikŋganu. ²³ Tugu ndui ta mbolŋge maŋ alonu 7 pronaig ta alonu pirik-parak ndo ma paknu tuku bubrenuŋge fruŋniŋgina tuku. ²⁴ Kile wit alo pirik-parak tanje wit alo tikŋganu ta ŋakmba kilmba kile-ŋinke suglukinaig. Ye taŋamba kaŋgeren sulumba kiŋa ta kagmaikade mbal saninŋen ta nane ngamukŋge ande kiŋa tugunu kuklimba sa ndayina ngina.

²⁵ Tanaka sakina le Yosef ndek Farao sana: Kiŋa armba ta tugunu ndindo ndo. Kuate nu maŋau kam bafute ta ne tumnina. ²⁶ Makau butuknu 7 ta yar 7 taŋaŋ. Wit alo tikŋganu 7 ta mata yar 7 taŋaŋ. Kiŋa ar ta tugunu ndui ta ndo. ²⁷ Makau 7 nzironŋsu prowanu ngumneŋga pronaig le wit alonu pirik-parak ndo 7 bubre paknuŋge fruŋniŋge likina tuku ta teŋenmba. Yar 7 guba sunjo tuku ait prowamngat. ²⁸ Ye buk ne sanit taŋamba ndo Kuate maŋau kam bafute ta ne tumnina. ²⁹ Yar 7 ta sinamngge Isip kilke te mbolŋge nyamaganngge ndo kumungamngat. ³⁰ Yar 7 ta kugawaig le maŋ yar 7 guba sunjo prowamngat.

Isip kilke njakmba gubak minwaig sulumba nyamagan njak ait ta iduse nda. Nane gilaingamngai. Guba ait sunjonje kilke tugu te njayo siliwamngat. ³¹ Guba ait ta sonndo ait njayonu tukunu tango pino nane maro sungo te-silikuwaig sulumba nyamagan njak ait ta iduse nda. ³² Kuate nu o buk wam ta kam tuku wamdus kuyarkina. Nu siŋka manjau ta kamngat. Ta tuku ne kiŋa ta tam arna. Mine minemba Kuate nu wam kame ta kile-mayokkamngat. ³³ Ta tuku ne tango ande wamdus kuyar mayenu njak te-silika le nunje Isip ma tugu te njakmba kulatkuwa. ³⁴ Gabat kame afu turmba madininga le nane yar 7 nyamagan sungomba njak ta sinamnje nane Isip mbal tuku nyamagan njakmba walmba patike likuwaig. Bailkamba tango pino nyam tuku ndindo minam tuku. ³⁵ Ne gabat kame ta saninga le nane yar magenu 7 ta tuku wit ta njakmba kile-manjurka patikuwaig sulumba kulat magekuwaig. ³⁶ Guba tuku yar 7 ta Isip kilke mbolnje prowa le Isip tango pino nane nyamagan manjurkuwaig ta nyumba nane gubanu kume nda nga Farao sana.

Farao nu Yosef tumba Isip tuku gabat sungo pilna

³⁷ Farao nu nuje gabat sugo ta ndor pasa ta ismba maye nginaig sulumba ³⁸ nu ndek nane saningina: Tango te nu Kuate tuku Guwa njak. Sine tango tenen inum animnje te-silikube ngina.

³⁹ Tanjamba nu ndek Yosef sana: Kuate nu nuje mironj wam kame te tumnat. Ta tuku tango ande wamdus kuyar mayenu njak ne minit tanaŋ mine ndakate. ⁴⁰ Kile ye ne tumba yiŋe kilke tugu te tuku gabat sungo palmbimngit. Yiŋe kuasmbi njakmba nane ne tuku miŋge kumnemnje minamngai. Yenge ndo ye gabat sungo minmba nyu njak mbolnje minamngit. ⁴¹ Kile ye ne tumba Isip kilke tugu te njakmba tuku gabat sungo madinet ngina. ⁴² Tanjakina

sulumba Farao nu nuje waitok yubi ta paska Yosef tuku waitok mbolnje pilna. (Waitok yubi ta gabat sunjo tuku waitok yubi ndo. Farao tuku kuyar njak). Tanjamba nu ndek tawi mayenu ande tumba Yosef siluk tuna sulumba kalolai mayenu ande golmbi wakeinaig tuku tumba nu tuku njinfok mbolnje birnej tuna sulumba ⁴³ nu ndek Farao dubiknu tuku karis mayenu ta tumba Yosef tuna le nu tambi likina. Kame mbal nane ngumbeyumba kumbange sakinaig: Ndin kusrewap o, ndin kusrewap o nginaig. Manjau ta mbolnje Farao nu Yosef tumba Isip kilke njakmba tuku gabat sunjo pilna.

⁴⁴ Kile Farao nu ndek Yosef sana: Ye gabat sunjo Farao ye ne sanet. Isipnu tanjo kame nane nangine nzalimbi manjau afu ke nda. Nane manjau ande kam idusmba ne kusnanuwaig le ne woka ta nane manjau ta kamnggaig ngina. ⁴⁵⁻⁴⁶ Tanjamba nu Yosef tuku nyu kitek tuna ta Safenat-Paneya ngina sulumba nu pino ande tumba Yosef tuna le tina. Pino ta nyunu Asenat. Mam nuje nyunu Potifera. Nu Heliopolis tumbran sunjo tuku pris minna. Yosef nu yar 30 njak minna sulumba Farao tuku piro tugu pilna. Nu Farao kusremba Isip tuku ma tugu njakmba mbol likina.

⁴⁷ Yar magenu 7 ta sinamnje kilke nyamaganje ndo kumungina le ⁴⁸ nu nyamagan ta kilmba tumbran njakmba tuku nyamagan wandek sinamnje patike likina sulumba tumbran mindek sinamnje wit yeki yeki kile-wandek ke likina. ⁴⁹ Yosef nu wit sunjomba mangurkina ta burnu kumunj kuga pialnje fulbul minig tanjan.

⁵⁰ Guba tuku ait ta pro ndamba minna le Yosef piyo nuje Asenat nu kijo armba kile-patikina. ⁵¹ Tanjana le Yosef ndek sakina: Kuate nu ye sinzanyina le ye yiye piti njakmba yiye ndare tuma tuku manjau najgonu ta njakmba gilaingen ngina. Ta tuku nu nuje kijo mulum ta nyunu

Manase* ngina. ⁵² Tanjamba nu man lato sakina: Ye kilke piti ten te mbolnge Kuate nu kiyo te ye sat ngina sulumba kiyo arnu ta nyunu Efraim† ngina.

⁵³ Kile yar 7 nyamagan jak ta kuganaig le ⁵⁴ yar 7 guba tuku ait Yosef tuku pasa kumumba tugu pilna le kilke jakmba guba sungo te-silikinaig. Isip kilke mbolnge ndo nane nyamagan jak minnaig.

⁵⁵ Tanjamba minnaig ma ma Isip mbal nane mata guba sungo tinaig sulumba Farao tugum kumba sanaig: Sine nyamaganmbi turka nginaig le nu ndek nane saningina: Tane Yosef tugum kape le ndanmba satinguwa ndeta tanjamba kap ngina.

⁵⁶ Guba ta kile sungo nayomba Isip ma tugu jakmba kumungina le Yosef nu ndek nyamagan wande jakmba talke likina le Isip mbal nane pro wit piyawe likinaig. ⁵⁷ Kilke jakmba guba sungo tinaig tukunu kilke tugu jakmba nane mata wit piyawam tuku Isip kilke mbol Yosef tugum prowe likinaig.

42

Yosef aba kat nuje wit piyawam Isip kilke mbol kinaig

¹ Kile Yakob Isipnge wit minnaig ta isna sulumba nuje kiyo kat nuje saningina: Ndanjam saka tane guba tuku ri ndamba ake minig? ² Isipnge wit minig nga sakade le iset. Tane kumba ka afu piyawap. Kuga ta sine gubanu kumamngig ngina. ³ Tanakina le Yosef tuku aba kat nuje 10 ta tinga wit piyawam tuku Isip kilke mbol kinaig ta ⁴ Yakob nu Yosef tuku mambo nuje ndinok Benyamin piti ande te-silikikat nga nane ndorj pilna le ndakina.

* 41:51: Manase nyu ta tugunu: Mbar gilaingen † 41:52: Efraim nyu ta tugunu: Kiyo ye sina

⁵ Kanannge guba sunjo prona tukunu Israel tuku kiŋo kat nuŋe mbal afu ndoŋ wit piyawam Isip kilke mbol pron-aig. ⁶ Yosef nu Isip tuku gabat sunjo minna tukunu nuŋge wit ŋakmba kulatka piyamba minna. Ta tuku nuŋe aba kat nuŋe nane pro nu tumailamŋge dagol tidronga loki-naig le ⁷ Yosef nu nuŋe aba kat nuŋe kanŋerka katesena sulumba nu ndek nane-naneninŋmba ŋerŋerka pasa saŋ-grimbi nane kusnaninŋina: Tane aninŋe prowaig ŋgina le nane nu sanaig: Sine Kanannge nyamagaŋ piyawam tuku te prowig ŋginaig.

⁸ Yosef nu aba kat nuŋe kateseninŋina ta nane nu kanŋermba wam lislisnaig le ⁹ nu o buk kiŋatina ta kile idusmba saninŋina: Tane ma wam katesewam tuku likade. Tumbraŋ ndaŋ ndaŋ nu kame buwam tuku saŋgri kuga ta kanŋermba likade ŋgina le ¹⁰ nane nu sanaig: O tango sunjo, taŋamba kuga. Sine ne tuku piro tango ndo. Sine nyamagaŋ piyawam prowig. ¹¹ Sine tugu ndindo ndo. Sine ma wam katesewam tuku li ndakeg. Sine yabri pasa sa ndaka son pasa sakeg ŋginaig kande ¹² Yosef ndek nane saninŋina: Kuga. Tane sine tuku kilke tugu te ndaŋ ndaŋ nu kame buwam tuku saŋgri kuga ta kanŋeram prowaig ŋgina. ¹³ Taŋakina le nane ndek sakinaig: O tango sunjo, sine tango ndindo tuku kutu. Mam nu Kanannu. Sine ŋakmba taŋgo 12 ta sine tuku mambo ande kumna. Singine maib fudiŋ kusregeŋ le mam ndoŋ minit ŋginaig kande ¹⁴ Yosef ndek nane saninŋina: Ye sakit not ndo. Tane ma wam katesewam tuku likade. ¹⁵ Ye katesewam tuku tane teŋenmba tagotinŋamngit. Ye sonndo Farao tuku nyu mboŋge pasa saŋgri pilewet. Tane tuku maib taŋgine te nda prowa ta tane ŋakmba maŋ luka taŋgine tumbraŋ kine nda. ¹⁶ Tane tuku ande luka kumba ka maib taŋgine tumba te prowa. Tane afu ŋakmba muli wande kape le tane son sakade e ko

yabrikade ta ye kangeramngit. Ye sinka Farao tuku nyu mbolnge saket. Maib tangine nda prowa ta ye kila tane ma wam katesewam tuku likade ngina. ¹⁷ Nu tanjamba sake denpurmba nane kilmba muli wandek sinamnge patikina le ait kejmba minnaig.

¹⁸ Ait kejnu mbolnge Yosef ndek nane saningina: Ye Kuate kumnemnge minmba nu tuku nyu kurauket tuku. Tane ye tuku minge dubiwap ta tane maye minamngaig. ¹⁹ Tane son pasa sakade ndeta tane tuku ande muli wandek sinam tenge minwa le tane afu jakmba tangine wit piyanaig ta kilmba ka tangine kuasmbi gubak tawondo minig ta ningap. ²⁰ Tanjamba tangine maib tangine fudin ta tumba ye tugum prowap. Tanawap le ye tane son sakade ta kangermba ye tane baletinge nda ngina.

²¹ Tanakina le Yosef aba kat nuje nangine nangine tenjenmba sakinaig: Son. Sine singine mironj singine maib tumba njayo siligenj le nu wamdus fagka sarsarka ye turyap e ngina ta sine ismba nda isanu sukgenj. Wam ta tuku kile sine piti teg nginaig. ²² Tanakinaig le Ruben ndek sakina: Ye o buk satingen: Singine maib njayo sili ndawap ngen ta tane ye tuku pasa nda isnaig. Kile ndare ta lafunu piti teg ngina.

²³ Yosef nu nane tuku pasa ta kagmanga minna ta aba kat nuje nane katese ndanaig. Ta ndanam? Yosef nu nane ndonj Hibru pasa ndatina. Nane pasatanu le pasa mbilam tango andenje pasa mbilmba Yosef aba kat nuje saninganu.

²⁴ Kile Yosef nu nane kusreka ka malmbikina. Nu malmbi denpurmba manj pro nane ndonj pasatumba minna sulumba Simeon madimba aba kat nuje tumailamnge ndaleka kusnaig.

Yosef aba kat nuje luka Kanan kinaig

²⁵ Kile Yosef ndek nane afu wam pagukina le nu tuku pasa dubimba aba kat nuje tuku bek ta wit fuluknye likinaig sulumba nane tuku ndametij mata luka wit bek sinam tanje sigrikinaig. Tanjanaig sulumba nyamagan afu ndinje nyam tuku turmba ninginaig. ²⁶ Tanjanaig le aba kat nuje nane wit piyanaig ta kilmba nangine dojki kame mbolnje patikinaig sulumba kinaig kumba ka ²⁷ furirna le kinyanu ma ande mbol promba nane tuku ande nuje dojki tuku nyamagan kilam saka nuje bek talka mambilna kande nuje ndametij bek sinam tanje minnaig le kanjerkina. ²⁸ Kanjerkina sulumba aba kat nuje wika saningina: Ai te. Ye tuku ndametij luka sigrikaig te ngina. Tanjakina le nane wamdus fulilka kuru-kuruka nangine nangine sakinaig: i ... Kuate nu ame manau sine mbolnje tejenmba kat nginaig.

²⁹ Nane ndek kumba ka Kanan kilke mbol promba mam nangine tugum kinaig sulumba wam njakmba ta nu kubeu tumba sakinaig; ³⁰ Isip tuku gabat sunjo ta njerjerka pasa sanjrimbi sine ndoj pasatina sulumba tane ma wam katesewam tuku likade ngina le ³¹ sine lafumba sakigerj: Sine ma katesewam tuku mbal kuga. Sine son pasa ndo sakeg. ³² Sine tanjo ndindo tuku kutu. Sine njakmba tanjo 12 ta mambo ande kumna le sine tuku maib fudin kile mam ndoj Kanannje minit nga sagerj le ³³ tanjo ta nu sakina: Tane son sakade e ko kuga ta ye kanjeramngit. Tane ande ye ndoj minwa le tane afu njakmba wit kilmba ka nangine kuasmbi gubak tawondo minig ta ningap. ³⁴ Tanjamba nangine maib nangine tumba ye tugum prowap le tane ma katesewam tuku mbal kuga tane son pasa sakade ta ye kanjeramngit. Tane tanawap le ye nangine aba nangine paska luka tane tingi le tane tenje ndo nyamagan piyamba minap nga sasingina nginaig.

³⁵ Nane tanjamba mam nangine sanaig sulumba nangine

bek wit ḡak ta kutuniḡmba naḡgine pale fat yimyam ndametij ḡak ḡak ta kaḡgerka mam naḡgine ndoḡ kuru kuru suḡgo tinaig sulumba ³⁶ mam naḡgine ndek sanaḡgina: Tane ndaḡam saka yiḡe kiḡo kame ḡakmba kile-ḡgisikade e? Yosef buk ḡgisikina. Simeon kile maḡ ḡgisikat. Kile tane maḡ Benyamin tumba kambim tuku sakade. Ye sonndo piti suḡgomba kile-sigliket ḡgina.

³⁷ Tanakina le Ruben ndek mam nuḡe sana: O mam, ne isa. Ye Benyamin nda tumba ne tugum luka prowi ndeta ne yiḡe kiḡo ar ta bale fara. Sine kumba yeḡge Benyamin kulatki sulumba maḡ luka ne tugum prowamḡgit ḡgina le ³⁸ Yakob nu sana: Yiḡe kiḡo ta tane ndoḡ kine nda. Aba nuḡe buk kumna. Kile nu nuḡe ndo minit. Nu mata ndinḡge piti ande te-silikikat. Ye buk saibo pilen. Nu kumwa ta tane ye tuku ḡgamuḡgal kuerkap le ye wamduš tatrakuwa le kumamḡgit ḡgina.

43

Yosef aba kat nuḡe nane Benyamin tumba luka Isip kilke mbol kinaig

¹ Kile Kananḡge guba ait ta suḡgokina le ² Yakob tuku kuasmbi wit Isipḡge kilnaig ta buk nye suglukinaig sulumba Yakobḡge kiḡo kat nuḡe kukulningina le maḡ luka nyamagaḡ piyawam tuku Isip kuwaig ḡgina. ³ Tanakina le Yudaḡge nu sana: Mam, sine buk ne pasa sanigeḡ ta Isip tuku gabat suḡgo ta nu sine kaḡgerka ḡerḡerka pasa sanḡrinu sasingina. Nu sakina sine maib tumba kine ndakube ta nu sonndo sine kaḡgerke nda. ⁴ Ne singine maib fudiḡ ta ḡgail ndaka ta sine maḡ kumba ka ne tuku nyamagaḡ afu piyanḡgamḡgig. ⁵ Kuga ta sine kine nda. Isip tuku gabat ta nu buk sakina sine maib nda tumba kab ta nu sine kaḡgerke nda ḡga mam nuḡe sana.

⁶ Tanjakina le Israel ndek sakina: Tane ndanam tuku gabat sungo ta mambo tanjine tuku sanaig le ye kile piti sunjogoyate ngina le ⁷ nane ndek nu sanaig: Tango ta nu sine kusnasinmba lok ndeka minna sulumba nu sine tuku tugu mata kusnanjina le sine manjau ke fugugej. Ne tuku mata kusnanjina. Nu tejenmba sakina. Tane mambo tanjine ande minit e ko kuga ngina. Tanjakina le sine nu sagej. Nu sinjine mambo tumba nu tugum kambim tuku ta sine kila kande nu sa ndagej kande nginaig.

⁸ Tanjakinaig sulumba Yuda nu manj mam nuje sana: Mam, Benyamin sine ndonj kukula le yenge kulatki. Ne tanjawa le sine kile ndo kanjig. Tanjamba sine gubanu kume nda. ⁹ Ye nu kulat maye ndamba luka tumba pro ndawi ndeta piti ta ye mbolnje minmba minamngat. ¹⁰ Sine dal ndakigej kande sine buk Isip kilke mbol kumba lukam argej kande ngina.

¹¹ Tanjamba sana le Mam nanjineenje nane saninjina: Tanjamba ndeta tane sinjine nyamaganj magenu kikonju afu kilmba sigrika gabat sungo ta tambim tuku kilmba kape. Grep alonu pagranu, nguimzanj kulenu, aganj ndende mundur magenu afu ta njakmba kilmba kape sulumba kanjair alonu pistasio le amon afu turmba kilmba kumba nu tape. ¹² Tane ndametinj sonj ambonja nyamaganj tuku kilnaig ta kilmba manj nyamaganj kitek tuku ta ulendimba kilmba manj luka kape. Nane mbarmba ndametinj ta luka sigrikinaig inde. ¹³ Mambo tanjine te tap sulumba pitik tango ta sota luka kape. ¹⁴ Kuate Sanjri Njajo nunje tango ta wamdus biye mbilwa le nu tane sinatinmba Benyamin nale aba tanjine ande ta turmba manj patikuwa le luka prowap. Yije kinjo kame njakmba ngisikuwaig ndeta tanaig ta Kuate nuje aganj ngina.

¹⁵ Tanjakina le Israel tuku kuasmbi nane Isip gabat tuku gare tambim tuku aganj ndende ta kilmba ndametinj

armba ta turmba kilmba Benyamin tumba Isip kilke mbol kinaig ka tanje Yosef tugum pronaig. ¹⁶ Yosef nu ndek mambilmba aba kat nuje Benyamin turmba kanjerka nuje wande kulatkanu tanjo ta sana: Ne tanjo kame te kilmba yiye wande mbol kaye. Nane ki mbol ye ndoŋ isukusamngig. Ne kumba ka agamor ande balemba kuapika ngina. ¹⁷ Tanakina le piro tanjo ta Yosef pasatina ta kumumba kina. Nu nane ta kilmba Yosef tuku wande mbol kinaig le ¹⁸ nane kuru-kuruka tejenmba idusnaig: Ndametiŋ buk nyamagan piyagen ta luka sigrikinaig ta tuku sine kilmba wande te mbolnge patikate inde. Ngilainge nane sine ndoŋ kame bumba sine tuku doŋki kilamngigaig. Tanawaig le sine nane tuku piro tanjo tanjan minamngig nga idusnaig.

¹⁹ Tanamba idusmba nane kumba ka Yosef tuku wande kulatkanu gabat ta tugum kumba sanaig: ²⁰ O tanjo sunjo, sine buk pro tenge nyamagan piyagen sulumba ²¹ kumba ka furirna le kinyam saka ndinngge sine bek mingenu talka sine singine ndametiŋ ta nakmba kanjerkigen. Kile sine ndametiŋ ta man kilmba lukig sulumba ²² ndametiŋ kitek afu turmba nyamagan piyawam tuku kilmba prowig. Imange ndametiŋ ta luka sigrikina ta sine gilai nginaig. ²³ Tanakinaig le piro tanjo tanje ndek nane saningina: Tane ta tuku kuru-kuruka wamdus sunjo te ndakap. Tane tuku Mbara, mam tangine tuku Mbarange manau ta kina kande. Tane tuku ndametiŋ ambokok ta yenge buk kilen ngina. Tanamba nu kumba ka Simeon tumba prona.

²⁴ Kile nu ndek nane kilmba Yosef tuku wandek sinam kina sulumba nu kule kilmba nane ningina le kupe minyanginaig. Tananaig le nu doŋki kame ta nyamagan ningge likina le nyinaig. ²⁵ Tanamba nane ki mbol Yosef ndoŋ isukusam tuku pasa ta ismba nane Yosef gare tambim tuku agan ndende kilmba pronaig ta kilmba kuaneka

²⁶ wande mbol tanje minnaig le Yosef prona le nane gare tambim tuku aganj ndende ta kilmba Yosef tugum kinaig sulumba nu tugumnge dagol tidronga lokinaig le ²⁷ Yosef ndek nane kusnaniŋgina: Tane ŋakmba mage minig e ko kuga ŋgina sulumba maŋ lato kusnaniŋgina: Mam saibo tanjine buk ye sayinaig ta nu maye minit e ŋgina le ²⁸ nane nu sanaig: Ne tuku piro tanjo sine tuku mam ta maye minit ŋginaig sulumba maŋ dagol tidronga nu tugum tanje lokinaig.

²⁹ Kile Yosef nu mambilmba mambo nuŋe Benjamin kanjermba sakina: Tane tuku mambo fudiŋ tane buk ye sayinaig ta not e ŋgina sulumba maŋ sakina: O kiŋo, Kuate nu ne make pilmba sinzaŋnuwa ŋgina. ³⁰ Tanakina sulumba Yosef nu mambo nuŋe tuku wamdus tatruka ŋin tugu malmbi prona le nu nane kusreka nuŋe wande sinam kumba kuirka malmbikina. ³¹ Malmbike denpurmba nu tumail pasi minyanŋina sulumba ŋgamunjal wamdus tatrakina ta tomba luka nane tugum prona sulumba nuŋe piro tanjo kame ta saninŋina le nyamagan wakeika patikinaig. ³² Nane Yosef tuku nyamagan kilmba mbain inum mbolŋge patikinaig sulumba aba kat nuŋe tuku nyamagan ta mbain inum mbolŋge patikinaig. Isip mbal afu Yosef ndoŋ minnaig ta nane mata mbain yamokŋge isukusnaig. Ta ndaŋam? Isip mbal nane Hibu mbal talaniŋmba ake aganj tajaŋ ŋga nane ndoŋ tuma isukuse ndakanu.

³³ Yosef tuku aba kat nuŋe ta nane isukusam tuku mbili mbolŋge ina kat nanjineŋge kile-patike likinaig ta kumumba nane kile-minyokinaig. Kiŋo mulum mbolŋge kumba ka kiŋo ŋgrimbik mbolŋge tinŋina. Tajaŋaig le nane maŋau kinaig ta kanjermba nane nanjine nanjine munju kanjerka wamdus sulumba minnaig. ³⁴ Tajaŋba minnaig le piro tanjo kame ta nane nyamagan afu Yosef

tuku isukusanu mbili mbolŋge patikinaig ta kilmba pro nane niŋginaig sulumba nane Benyamin tuku nyamaganj suŋgomba taŋgo 5 tuku nyamaganj taŋaŋ patikinaig. Taŋamba nane Yosef ndoŋ isukusmba kule nyumba gare-gareka minnaig.

44

Murko ŋgisikina

¹ Nane isukuse deŋpurnaig sulumba Yosef nu wande kulatkanu gabat ta wam pagumba sana: Nane kambim tuku ta idusmba nyamaganj fuluknye niŋmba nane tuku bek nduik nduik sinamŋge ndametij ta mata luka sigrika.

² Taŋawa sulumba ye tuku murko silwa ta tumba kiŋo ŋgrimbiŋ ta tuku bek sinam siriwa sulumba ndametij wit piyawam tuku ta turmba sigrika ŋgina. Taŋakina le Yosef tuku piro taŋgo ta nu taŋamba ndo kina.

³ Mafena le maratukuk tiŋga piro taŋgo taŋge nane kukulniŋgina le nane doŋki kilmba kinaig. ⁴ Nane tumbraj suŋgo ta kusremba masken ndakumba minnaig le Yosef nu wande kulatkanu gabat ta kukulmba sana: Ne pateŋ tiŋga nane kuasmbi kagig ta ŋgumnem dubika kaye. Ne kumba ndiŋge nane kaŋgerkumba ndeta teŋenmba saniŋga: Ndaŋam tuku tane maŋau mayenu kig ta idus ndamba maŋau ŋayonu kaig? ⁵ Tane ndaŋam saka yiŋe gabat tuku murko silwa ta kuayar taig? Nu murko tamba kule nyate tuku. Murko tamba maŋau ŋgumneŋga prowam tuku katesete. Ne ka taŋamba nane saniŋga ŋgina.

⁶ Yosef tuku piro taŋgo ta kumba ka ndiŋge nane kaŋgerkina sulumba nu Yosef tuku pasa ta nane saniŋgina le ⁷ nane ndek sakinaig: O gabat suŋgo, ne ndaŋam tuku ŋerŋerkate? Sine maŋau ande taŋawam kumuŋ kuga. ⁸ Sine ndametij o buk bek sinamŋge kaŋgerkigeŋ

ta kilmba luka Kanan kilke mbolŋge progeŋ ta ne kila. Ne ndaŋam sine gabat naŋe tuku silwa ko gol kuayarig ŋga iduste? ⁹ O gabat sunŋo, ne murko ta ima tuku bek sinamŋge kaŋgermba tumba ndeta nuŋge ndo kumwa le sine ŋakmba ne tuku piro tango tanaŋ minbe ŋginaig. ¹⁰ Tanaŋina le piro tango ta lafumba sanaŋina: Tane sakade ta maye ta ye ima tuku bek sinamŋge murko ta te-siliki ta nuŋge ndo ye tuku piro tango minwa le tane afu ŋakmba luka kape ŋgina.

¹¹ Tanaŋina le nane pitik ndo naŋgine bek kame ta paska ibeŋge patike likinaig sulumba nane bek miŋgenu talke likinaig. ¹² Tanaŋaig le Yosef tuku piro tango ta nu murko ta bek mindek sinamŋge sotina. Nu kiŋo mulum ta tuku bek sinamŋge tugu pilmba kumba ka kiŋo ŋgrimbik mbolŋge tiŋgina. Tanaŋamba Benyamin tuku bek sinamŋge murko ta te-silikina. ¹³ Tanaŋa le aba kat nuŋe ta nane ndek wamduŋ pitinaŋina le nane naŋgine tawi ta ŋakmba kat fetfetmba agaŋ ndende ŋakmba doŋki mbol patika luka Isip kinaig.

¹⁴ Tanaŋamba Yuda nane luka kumba ka Yosef tuku wande mbol pronaiŋ. Yosef nu wande mbol tanŋe minna le nane kumba ka nu tugum promba nu tuku tumailamŋge lokinaig le ¹⁵ Yosef nu nane sanaŋina: Tane ndaŋaig? Tane idusde ye wam kuirok minig ta ye kila palmbim kumuŋ kuga ŋga idusde e ŋgina. ¹⁶ Tanaŋina le Yuda lafumba nu sana: O gabat sunŋo, sine ndaŋmba pasa lafube? Sine ndaŋmba mbar te lafumba wakeibe? Kuatenŋe sine tuku une ta buk te-mayokat. Ta tuku o gabat sunŋo, tango murko tat tanŋe ndo nu ne tuku sanzal mine nda. Sine ŋakmba ne tuku piro tango tanaŋ minamŋgig ŋgina. ¹⁷ Tanaŋamba sana le Yosef ndek sakina: Kuga. Ye tanaŋamba ke nda. Tango murko tat ta nuŋge ndo ye tuku sanzal minwa le tane afu ŋakmba luka mam tanŋine sota kape.

Ye tane ndorj pasa kuga ngina.

Yuda nu Benjamin tuku ma tumba sanzal minam tuku sakina

¹⁸ Tanjakina le Yuda ndek Yosef tugum kina sulumba sana: O gabat sunjo, ne Farao suk minit. Ne ye tuku gubra te ndaka ye tuku pasa te isa. ¹⁹ Ne o buk tejenmba sine kusnasingina: Tane mam njak e ko mambo tanjine ande njak e nga kusnasingina le ²⁰ sine lafumba sanigej: Sine mam njak. Mam nu saibonu. Maib mbanzonu mata minit. Mam buk saibo pilna sulumba kiyo nggrimik ta tepilna. Aba nuje ta nu o buk kumna. Kile nu nuje ndo ina nuje tuku kiyo minit. Mam nu tuku kume purte nga sanigej. ²¹ O gabat sunjo, ne tejenmba sine sasingina: Tane tanjine mambo fudij ta tumba prowap le ye kanjeri ngina le ²² sine ne tuku pasa tejenmba lafugej: Kiyo ta nu mam kusrewam kumuŋ kuga. Nu mam kusrewa ta mam nu kumamngat nggigej le ²³ ne ndek sakina: Mambo tanjine ndaprowa ta ye maŋ tane kanjertinge nda nga sakina. ²⁴ Ne tanjakina le sine maŋ luka mam sota kagej sulumba maŋau ne sakina ta njakmba mam ndorj wam kubegej le nu isna.

²⁵ Tanjamba ngumnenga mam ndek sasingina: Tane maŋ luka kape sulumba nyamagan fudijndo piyamba kilmba luka te prowap ngina le ²⁶ sine nu sagej: O mam, sine maŋ luka kambim kumuŋ kuga. Singine maib fudij te nu sine ndorj ndakuwa ta sine gabat ta tuku am mbol prowam kumuŋ kuga. Maib fudij te sine ndorj kuwa ta sine kanjig nggigej le ²⁷ mam nu tejenmba sasingina: Yiŋe pino ta nu kiyo armba ndo kile-patikina ta tane kila. ²⁸ Ande buk ye kusreyina le kile ye nu ndakanjeret. Aganmor nguikokŋge balena le kumna. ²⁹ Tane kile ande te tumba kape le nu kumwa ta tane ye tuku ngamuŋgal

kuerkap le wamdus tatrukuwa le ye kumamngit. Ye buk saibo pile mayewit nga sasingina.

³⁰⁻³¹ O tango sungo, ye kiyo te kusremba ake luka mam tugum prowi ta nu maib fudij te ndakanjerwa sulumba kumamngat. Nu tuku ngamunggal ta jakmba kiyo te mbolnge ndo kume pur mayete. Sine tuku mam nu saibo pile mayena. Sine kiyo te ndon ndakab ta mam tuku wamdus kuerkuba le nu wamdus tatrukuwa le kumamngat. ³² Ye mata tejenmba mam sawen: Ye kiyo te tumba luka ne tugum pro ndawi ndeta piti ta ye mbol minmba minwa le kumamngit nga nu sawen. ³³ Ta tuku ye kiyo te tuku ma tumba teenge ne tuku sanzal mini le ne nu ndo pitaiwa le aba kat nuje ndon luka mam sota kuwaig. ³⁴ Kiyo te ye ndon luka ndakuwa ta ye luka mam tugum kambim kumun kuga. Piti ta ye mam mbol kanjeram mbulit nga Yosef sana.

45

Yosef nu nuje ngaro te-mayokna

¹ Yosef nu Yuda pasatina ta ismba ngamunggal tatrunkina le nuje piro mbal am mbolnge parewam fugumba nu ndek wi kuerjka sakina: Tane piro tango jakmba kilmba kilim kape ngina. Tanjamba nu nuje ndo aba kat nuje ndon minna sulumba nu ndek nane saningina: Ye Yosefngge. Tane tuku maib tanjinenge ngina. ² Tanjakina sulumba Yosef ndek malmbi sungona le Isip mbal malmbi ta isnaig sulumba ka Farao tuku wande tuma mbal kubeu ninginaig le isnaig.

³ Kile Yosef ndek aba kat nuje saningina: Ye Yosefngge. Ye tuku mam minit e ko kumna ngina kande aba kat nuje nane kuru-kuruka wamdus fagka nu tuku pasa lafuwam fugunaig le ⁴ Yosef man lato saningina: Tane dirka ye tugum te yalpe ngina le nane dirka nu tugum kinaig le

nu ndek nane saningina: Ye Yosefŋge. Ye tane tuku maib tanjineŋge. O buk tane ye tumba Midian mbal tugumŋge ye piyayinaig le tumba Isip pronaig ta ⁵ kile tane wam o buk ye mbolŋge kinaig ta tuku wamdus piti ndatinguwa. Tangine tanjine wamdus ndagari ndatinguwa. Tane kumbekaig ŋga Kuatenŋge ye tumba te-amboyina. ⁶ Kile yar arnu guba ait sunŋo ma tugu te biyit ta guba tuku yar 5 turmba minig. Tanjawa le tanŋo piro mbolŋge nyamagan ande tumba nye nda. ⁷ Kuate nu tane kumbekaig ŋga ye tane tugumŋge te-amboyina. Tane ŋgamukŋge sun-gomba abo ŋak minap ŋga nu tanjana. ⁸ Ta tuku tanenŋge ye pilnaig le ye tumbraŋ te pro ndawen. Kuga. Kuatenŋge ye pilna le ye te prowen. Nunŋe ndo kina le ye Farao tuku mam nuŋe tanjaŋ minet. Yenŋe ndo nu tuku piro mbal nuŋe wande mbolŋge mine likade ta kulatket. Yenŋe ndo ye Isip ma tugu ŋakmba tuku gabat sunŋo. ⁹ Ta tuku kile tane pitik ndo luka kape ka mam tejenmba sawap: Kiŋo naje Yosef tuku pasa ta tejenmba. Kuatenŋge ye Isip ma ŋakmba tuku gabat madiyina tukunu ne dal ndaka braiŋ ndo ye tugum te prowa. ¹⁰ Ne pro Gosen ma tugu tenŋe ye patuyumba minyoka. Ne, naje kiŋo kame, naje wa kat naje, naje sipsip meme makau naje agan ndende ŋakmba turmba kilmba ye tugum prowa. ¹¹ Ne Gosen ma tugu tenŋe minyoka le ye ne kulatkamŋgit. Guba tuku yar 5 turmba minig ta ye ne, naje kuasmbi, naje aganmor ŋakmba gubanu ndakumwaig ŋga iduset. Tane tanjamba ka mam sawap ŋgina.

¹² Tanjakina sulumba Yosef maŋ lato nane saningina: Tane ŋakmba yiŋe aba kame yiŋe maib Benyamin kile tane ye kateseyade. Ye Yosefŋge, ye kile tane ndoŋ pasatet te ka mam sawap. ¹³ Tane ka mam tejenmba sawap. Ye kile Isip mbal ŋgamukŋge nyu sunŋo ŋak minet. Wam ŋakmba tane kanŋerkaig ta turmba mam sawap. Tane braiŋ kape

ka nu tumba luka te prowap nga saningina.

¹⁴ Tanjaka saningina sulumba Yosef ndek mambo nuje Benyamin bagailmba malmbikina le Benyamin mata aba nuje bagail ndinjmba malmbikina. ¹⁵ Tanjamba Yosef nu ndek aba kat nuje njakmba bagailnijmba mumuninjmba nane ndoŋ malmbikina. Malmbi derjurna le nane nu ndoŋ pasa-pasakinaig.

¹⁶ Yosef tuku aba kat nuje pronaig pasa ta nane afu ismba ka Farao tuku wande mbolŋge sakinaig le Farao nuje gabat sugo nane njakmba pasa ta ismba gareningina le ¹⁷ Farao ndek Yosef wika sana: Ne naje aba kat naje saninga le nangine agar ndende kilmba doŋki mbol patika luka Kanan kilke mbol kuwaig. ¹⁸ Nane ka nangine mam nangine tumba nangine kuasmbi njakmba kilmba ye tugum te prowaig. Yenge nane kilke ande mayenu ndo Isipŋge serningamŋgit. Tanjawi le nane ma ta mbolŋge minmba nyamagar magenu sunjomba kilmba nyumba minamŋgaig. ¹⁹ Ne nane saninga le Isip tuku karis afu nangine pino kutu kilmba yalmbim tuku turmba kilmba kuwaig sulumba mam nangine tumba te prowaig. ²⁰ Nane agar ndende Kanan kilke mbolŋge kusrekamŋgaig ta tuku wamodus piti ndaninguwa. Ye nane kilke mayenu ande Isipŋge serningamŋgit nga Yosef sana.

²¹ Israel tuku kiŋo kat nuje nane Farao sakina tanjamba ndo kinaig le Yosef ndek Farao tuku miŋge dubimba karis afu ningina. Tanjamba nu nyamagar afu ndinŋge nyam tuku turmba nane nijmba ²² tawi magenu ndui ndui aba kat nuje ningina sulumba nuje mambo nuje Benyamin ndametij soŋ 30 tuna sulumba tawi magenu 5 turmba kile-tuna. ²³ Tanjamba Yosef nu ndek Isip tuku agar ndende mage mage mam nuje tambim tuku kilmba doŋki 10 ta mbolŋge patikina sulumba doŋki 10 afu ta mbolŋge wit bret nyamagar yeki yeki ndinŋge nyam tuku

patikina le turmba kilmba kinaig. ²⁴ Tanjamba Yosef nu aba kat nuŋe kukulningina le kambim bafunaig le nu ndek wam paguka saningina: Tane kumba ka ndinŋe kualeyau ndakap ŋgina.

²⁵ Nane Isip kusremba kumba ka ka mam nanŋine Yakob tugum Kanan kilke mbol pronaig sulumba ²⁶ sanaig: Yosef kume ndakina. Kile nu minit. Isip ma tugu ŋakmba nuŋe kulatkate ŋginaig. Tanjakinaig ta pasa ta mam nanŋine tuku wamduŋ ulmba sili ndana. ²⁷ Tanjana le nane Yosef pasa sakina ta ŋakmba nu kubeu tunaig le nu ismba karis afu nu tumba Isip kambim tuku Yosef ŋe patikina ta kaŋgerkina sulumba nu ndek gare-gareka sakina: ²⁸ Sonndo. Ye tuku kiŋo Yosef abo minit. Kile ye piti kugatok. Ye kumba ka nu kaŋgeri sulumba ndo kumamŋgit ŋgina.

46

Yakob nuŋe gageu kilmba Isip kilke mbol kina

¹ Israel nu agaŋ ndende ŋakmba kuane denpurna sulumba mam nuŋe Isak tuku Mbara atraukam Berseba tumbraŋ kina. ² Furir ta mbolŋge nu kiŋatanu suk Kuatenŋe Yakob tugum promba wika sana: Yakob, Yakob ŋgina le nu woka sakina: Ye minet te ŋgina. ³ Tanjakina le Kuate nu ndek sana: Ye Kuate. Ye mam naŋe tuku Mbara. Ne Isip kilke mbol kambim tuku kuru kuru ndaka. Yeŋge ki le ne tuku wa kat naŋe tuku kuasmbi tugekamŋgaig. ⁴ Ye ne ndoŋ Isip kaŋgik. Tanjamba ŋgumneŋga ye ne tuku wa kat naŋe tuku kuasmbi kilmba maŋ luka te prowamŋgit. Yosef nu ne ndoŋ minmba ka ne kuma le nuŋe ne tuku am tukulningamŋgat ŋgina.

⁵ Yakob nu Berseba tumbraŋ kusrena le nuŋe kiŋo kat nuŋe nu tumba nanŋine kutu kame foŋfoŋ nanŋine pino kame ŋakmba kilmba karis nane kilam tuku Faraŋge

patikina ta mbolŋge patikinaig. ⁶ Taŋamba nane makau kilmba agaŋ ndende afu Kananŋge kilnaig ta turmba kilmba Isip kinaig. Yakob nu nuŋe kutu kame ⁷ wa kat nuŋe ta ŋakmba kilmba kina.

Yakob tuku kuasmbi 70

⁸ Israel nuŋe kuasmbi kilmba Isip kilke mbol kina ta nane tuku nyu naŋgine ta teŋenmba.

Kiŋo mulum ta nyunu Ruben. ⁹ Ruben tuku kiŋo kame ta Hanok, Palu, Hesron, Karmi.

¹⁰ Simeon tuku kiŋo kame ta Yemuel, Yamin, Ohad, Yakin, Sohar, Saul. Saul nu Kanannu pino ande ndoŋ tinaik.

¹¹ Levi tuku kiŋo kame ta Gesron, Koat, Merari.

¹² Yuda tuku kiŋo kame ta Er, Onan, Sila, Peres, Sera. (Er le Onan nale Kananŋge kumnaik). Peres tuku kiŋo armba. Ande nyunu Hesron ande Hamul.

¹³ Isakar tuku kiŋo kame ta Tola, Pua, Yasub (nyunu ande Job), Simron.

¹⁴ Sebulun tuku kiŋo kame ta Seret, Elon, Yalel.

¹⁵ Yakob tuku kiŋo kame 6 ta ŋakmba Lea ndoŋ Mesopotamia kilke mbolŋge minmba kile-patikinaik. Nu kulim ande turmba te-pilna ta nyunu Dina. Lea tuku kiŋo kame wa kat nuŋe ta ulendimba 33.

¹⁶ Gat tuku kiŋo kat nuŋe ta teŋenmba. Sefon, Hagi, Suni, Esbon, Eri, Arod, Areli.

¹⁷ Aser tuku kiŋo kame ta Imna, Iswa, Iswi, Beria. Kulim naŋgine nyunu Sera. Beria tuku kiŋo kat nuŋe ta Heber le Malkiel.

¹⁸ Nane 16 ta ŋakmba Yakob tuku ndare. Yakob nu Zilpa ndoŋ Gat le Aser kile-patikinaik. (Zilpa nu piro pino ande Labanŋge kulim nuŋe Lea tuna tuku).

¹⁹ Yakob piyo nuŋe Rahel tuku kiŋo armba ta Yosef le Benyamin.

²⁰ Yosef nu Isipnu pino Asenat tina sulumba kiŋo armba kile-patikina ta Manase le Efraim. (Asenat nu Potifera tuku kulim nuŋe. Potifera nu Heliopolis tuku pris gabat).

²¹ Benyamin tuku kiŋo kat nuŋe ta tejenmba. Bela, Beker, Asbel, Gera, Naman, Ehi, Ros, Mupim, Hupim, Art.

²² Nane 14 ta ŋakmba Yakob le Rahel tuku ndare.

²³ Dan tuku kiŋo ta nyunu Husim.

²⁴ Naftali tuku kiŋo kat nuŋe ta Yasel, Guni, Yeser, Silem.

²⁵ Nane 7 ta Yakob tuku ndare. Yakob nu Bila ndoŋ Dan le Naftali kile-patikinaik. (Bila nu piro pino ande Labanŋge kulim nuŋe Rahel tuna tuku).

²⁶ Yakob nuŋe ndare ŋakmba kilmba Isip kina ta ulendimba 66. Nuŋe rugan kat nuŋe ta turmba kilmba kina. ²⁷ Yosef nu kiŋo armba Isipŋge kile-patikina. Ta tuku Yakob tuku kuasmbi ta ulendimba 70 kile Isipŋge minnaig.

Yakob nu nuŋe gageu ndoŋ Isipŋge minnaig

²⁸ Yakob nu Yuda kukulna le nu ambonga kumba ka Yosef sawa le pro Gosenŋge mam nuŋe kanjeram tuku ŋgina. Tanakina le Yakob tuku kuasmbi ka Gosenŋge pronaig le ²⁹ Yosef nu ismba karis ponŋa kumba ka Gosenŋge mam nuŋe te-silikina sulumba nu mam nuŋe tugum promba pitik ndo mam nuŋe bagailmba malmbi didika mine kuenna. ³⁰ Malmbi deŋpurna le Israel ndek Yosef sana: Ye ne abo minit ta kanjernet. Kile ye kumi ndeta maye ŋgina.

³¹ Kile Yosef ndek aba kat nuŋe mam nuŋe tuku kuasmbi ŋakmba wam paguka saningina: Ye kile ka Farao tejenmba sawamŋgit. Yiŋe aba kame mam tuku kuasmbi Kananŋge minnaig ta kile prowaig. ³² Nane sipsip makau kulatkade tuku. Nane nanŋine sipsip makau agaj ndende ŋakmba kilmba prowaig ŋga nu sawamŋgit.

³³ Farao ndek tane wika kusnatirjmba tane ame piro kade tuku nguwa ndeta ³⁴ tane nu tejenmba sawap: O gabat sunjo, sine buk fonfon ndo aganjmor kulatka pirokigen ta kile mata sine tajamba ndo piroka minmba mineg. O buk singine wa mbuj kame pirokinaig tajamba keg. Tane tajamba sawap ta nu tane mapekuwa le Gosen ma mbolnge minyokamngaig nga saningina. Ta ndanam? Nane Isip mbal aganjmor kulatkanu mbal ndoj ulendika minam mbulnaig. Ta tuku Yosef nu aba kat nuje tajamba wam pagukina.

47

¹ Kile Yosef ndek aba kat nuje 5 kilmba kumba ka Farao tejenmba sana: Yije mam yije aba kame nane njakmba kile Kananjge Isip prowaig. Nane nangine sipsip makau nangine aganj ndende njakmba kilmba prowaig. Kile nane Gosenjge minig ngina. ² Tajakina sulumba Yosef ndek aba kat nuje 5 ta Farao tuku tumailamnge kile-tidingina le ³ Farao ndek nane kusnaningina: Tane ame pirokade tuku ngina le nane lafumba sanaig: O gabat sunjo, sine aganjmor kulatkeg tuku. Singine wa mbuj kame nane kinaig tajamba ndo sine tuturmba keg. ⁴ Guba sunjo Kanan kilke mbolnge prona le singine aganjmor isukusam tuku nyamaganj mata kuga tukunu sine kilke te mbolnge minyoka pironu tuku prowig. Ta tuku ne woka le sine Gosenjge minyokube nginaig.

⁵ Tajaka sanaig le Farao ndek Yosef sana: Mam nane aba kat nane kile ne tugum prowaig. ⁶ Ma magenu sunjomba Isipnge minig. Ne inum te-silika nane serninga le tanje minyokuwaig. Nane Gosenjge minyokuwaig ta mata maye. Nane afu aganjmor kulatkam tuku kila magenu njak kanjgerkumba ndeta ne nane madininga le ye tuku aganjmor kuanj kulatkam tuku gabat minwaig ngina.

⁷ Tanjakina le Yosef ndek mam nuje tumba Farao tugum kina le kangerna. Tanjana le Yakobnge Farao nyaro tuna le ⁸ nu ndek nu kusnana: Ne kile yar giganmba njak e ngina le ⁹ Yakob nu sana: Ye buk ma tugu sungomba mbolnge rawe tanjo tanjan kinenumba piti sungomba njak yar 130 kusreken. Yar ta sungomba ndo kuga. Ye tuku yar te yiye wa le mam tuku yar sungomba nane buk rawe tanjo tanjan minmba likinaik tanjamba kuga nga Farao sana. ¹⁰ Tanjakina sulumba Yakob nu Farao man lato nyaro tumba nu kusremba kina.

¹¹ Kile Yosef nu mam nuje aba kat nuje turningina sulumba kilke ande Rameses ma tugu mbolnge ningina le nane ka tanje minyokinaig. Kilke ta mayenu ndo Isip ma tugu njakmba liningina. Tanjamba Yosef nu Farao buk sakina ta kumu-kumumba kina. ¹² Yosef nu mara mindek nyamagan mam nuje, aba kat nuje, nangine kuasmbi nane njakmba tuku kumumbi patika nijmba minanu.

Guba tuku ait ta buk sungokina

¹³ Guba tuku ait ta kile sungokina le ma tugu njakmba nyamagan kugana tukunu Isip mbal Kanan mbal nane sangri kugatok minnaig. ¹⁴ Tanjanaig le Yosef nu ndametij Isip tanjo kame Kanan tanjo kamenge wit piyawe likinaig ta njakmba manjurka kilmba Farao tuku wande mbol kina.

¹⁵ Isip mbal Kanan mbal kile njakmba ndametij kuganaig le Isip tanjo pino njakmba Yosef tugum promba sanaig: Ne sine nyamaganmbi turka. Kuga ta sine gubanu kumamngig. Ne sine turnu tuku ndin ande sota. Sine ndametij mata buk kuganaig nginaig le ¹⁶ Yosef ndek nane saningina: Tane sonndo ndametij kuganaig ndeta tanjine aganjmor kilmba ye tugum prowap. Tanjawan le ye tane nyamagan tingamngit ngina. ¹⁷ Tanjakina le nane ndek hos sipsip meme makau dojki kilmba Yosef tugum

kinaig le nu ndek nane nyamagan niŋgina. Yosef nu taŋamba minna le ka ka yar ta kugana.

¹⁸ Yar bailkanu mbolŋge nane maŋ Yosef tugum kumba sanaig: O gabat suŋgo, sine siŋgine piti ne tugumŋge yabune nda. Siŋgine ndametij ŋakmba kuganaig. Siŋgine aganmor mata ne buk ŋakmba kilna. Sine kile ne agan inum tanmbim tuku mine ndakate. Siŋgine ŋgarosu siŋgine kilke ta ndo minig. ¹⁹ Ne sine pile ndo siŋga le gubanu kume ndakube. Ne ndin inum sine sinzaŋsiŋgam tuku te-silikam kumuŋ e? Sine tuku kilke mata ake minig. Ta tuku ne sine siŋgine kilke turmba kila sulumba nyamaganmbi sine turka. Ne taŋawa le sine Faraο tuku piro taŋgo taŋaŋ minbe le sine tuku kilke mata nuŋge kilwa. Taŋamba ne sine wit nyam tuku nyamagan tumunu ŋgukam tuku ta turmba siŋga. Kuga ta sine ŋakmba gubanu kumbe le kilke mata baknu ndo minikat ŋga Yosef sanaig.

²⁰ Guba suŋgo ta kile saŋgri tiŋgina le Isip taŋgo pino kilke ŋakmba Yosef tunaig le piyawe suluna. Taŋana le Isip kilke ŋakmba Faraο tuku ndo minnaig le ²¹ taŋgo pino Isip kilke mbolŋge mine likinaig ta mata ŋakmba Faraο tuku piro taŋgo ndo minnaig. ²² Pris kame tuku kilke ta ndo nu piya ndaniŋgina. Ta ndaŋam? Nane Faraοŋge piyaniŋgina le nane tamba nyamagan piyamba nyinaig. Ta tuku nu nanŋine kilke piya ndana.

²³ Kile Yosef ndek taŋgo pino ŋakmba saniŋgina: Kile tane isap. Ye tane taŋgine kilke turmba Faraο tuku piyawit. Ye kile nyamagan tumunu tane tiŋgamŋgit ta tane kilmba ka piro mbolŋge ŋgukap. ²⁴ Nyamagan ka magekuwaig le tane nyamagan ta walmba patikumba ndindo tumba Faraο tape sulumba bailkamba ta taŋgine minwaig. Afu ŋgunu tuku minwaig afu taŋgine gageu

ndonj nyam tuku minwaig ngina le ²⁵ nane lafumba sakinaig: O gabat sunjo, ne sine tur magekina le sine tuku ande kume ndakina. Kile sine ngakmba Farao tuku piro tango ndo minbe nginaig.

²⁶ Kile Yosef ndek tukul pasa ande Isipngge pilna ta terjenmba. Nyamaganj piro mbolngge magekuwaig ta tango ngakmba walmba patikuwaig. Patikuwaig sulumba ndindo tumba Farao tuwaig le baikamba nangine minwaig. Tukul pasa ta kile minmba minit. Pris kame tuku kilke ta ndo Farao nu kile ndakina.

Yakob nu nuje kumwa le ngunu tuku Yosef wam paguna

²⁷ Israel nane Isip kilke Gosenngge minyoka kijo kame sungomba kile-patikinaig sulumba aganj ndende mata sungomba kilnaig. ²⁸ Yakob nu yar 17 Isipngge minna. Nu tuku yar ulendimba ta 147.

²⁹ Tanjamba Israel nu kumam tuku ait fagkina le kamusmba nu kijo nuje Yosef wika sana: Naje wai tumba ye tuku fel karaukngge pilmba son pasa sangrinu saka sulumba ne ye kulat mayeyumba Isip kilke mbol tenge ye ngu ndaka. ³⁰ Ne ye Isipngge tumba kaye ka yije ina mam wa kame tugumngge nguka ngina le Yosef ndek pasa lafumba sakina: Ye ne sakate tanjawamnggit ngina.

³¹ Tanjakina le Israel nu ndek sakina: Ne sonndo manau ta kamngat kande pasa ta sangri pilewa ngina le Yosef nu pasa ta sangri pilena le Israel nu ndukuka kinyam mbili mbol tanje Kuate gare pasa tuna.

48

Yakob nu Efraim le Manase nyaro nikina

¹ Minnaig ma ma mara ande nane Yosef sanaig: Mam naje guaze ngak nginaig le Yosef ndek kijo kat nuje ar Manase le Efraim kilmba mam nuje kangeram kina le

² nane ndek Yakob sanaig: Kiŋo naŋe Yosef ne kaŋgernam tuku prowat ŋginaig. Tanjakinaig le Israel nu saŋgri tinga kinyam mbili mbolŋge minyokina.

³ Yosef ka prona le mam nuŋe ndek nu sana: Kuate Saŋgri Ŋayo nu o buk Kanan kilke Lus tumbraŋŋge ye tugum promba ye nyaro sumba ⁴ sayina: Yeŋge ki le ne tuku ndare tugeka tango kuasmbi sunŋomba mayok kaŋgaig. Ye kilke te serniŋgi le kilke te nane tuku minmba minamŋgat ŋga sayina. ⁵ Ye ne tugum Isip ndapromba minen le piyo naŋe kiŋo armba kile-patikina. Kiŋo ar ta ye tuku. Efraim le Manase te ye tuku kiŋo kame Ruben le Simeon minik taŋaŋ. ⁶ Kiŋo afu ŋgumneŋga Efraim le Manase dubiknu prowaig ndeta ta naŋe. Ŋgumneŋga kilke fetka kuasmbi yimyam niŋgam tuku ait ta ne tuku kiŋo kame afu tuku ndare ta nane aba kat naŋgine Efraim le Manase tuku kilke mbolŋge minamŋgaig. ⁷ Ye ina naŋe Rahel idusmba maŋau te ket. Ye luka Mesopotamia kilke mbolŋge ilmba minen le nu ndinŋge Kanan kilke mbolŋge Efrat tumbraŋ patumba kumna le ye wamdus tatrakina le ye nu Efrat tumbraŋ kambim tuku ndin make mbiŋge ŋguken ŋgina. (Efrat tumbraŋ ta kile Betlehem ŋgade).

⁸ Kile Israel ndek Yosef tuku kiŋo ar ta kaŋgerka kusnaŋgina: Ima tuku kiŋo ar te ŋgina le ⁹ Yosef lafumba sana: Kiŋo ar te ye tuku. Ye Isipŋge minen le Kuatenŋge sina ŋgina le Israel nu sana: Nale kilmba ye tugum te yale le ye nale nyaro niki ŋgina. ¹⁰ Israel nu buk saibo pilna tukunu nu am nuŋe mata agaŋ kaŋger mage ndakina tukunu Yosef nu kiŋo kat nuŋe ar ta kilmba mam nuŋe tugum kina le nu ndek nale bagailnikmba mumunikina. ¹¹ Taŋana sulumba Israel ndek Yosef sana: Ye buk idusen ye ne maŋ kaŋgerne nda ŋga idusen ta Kuatenŋge ye sinzaŋyina le ye kile ne tuku kiŋo armba kaŋgerket ŋgina.

¹² Tanjakina le Yosef ndek kiŋo kat nuŋe ar ta mam nuŋe

tuku fel mbolŋge kile-sika mam nuŋe tuku tumailamŋge dagol tidroŋga lokina sulumba ¹³ Yosef ndek nale tuku wai bigmba wai ndinammbi Efraim biyna le mam nuŋe tuku wai ŋaiŋam mbolŋge tiŋgina. Taŋana le nu Manase ndek wai ŋaiŋammbi biyna le mam nuŋe tuku wai ndinam mbolŋge tiŋgina kande ¹⁴ mam nuŋe nu wai mbilmba wai ndinam tumba kiŋo ŋgrimbik Efraim tuku gabat mbolŋge pilna sulumba wai ŋaiŋam tumba kiŋo mulum Manase tuku gabat mbolŋge pilna. ¹⁵ Taŋamba nu nale nyaro nikina sulumba sakina: Yiŋe wa Abraham yiŋe mam Isak nale Kuate kumnemŋge minnaik. Mbara taŋge kiŋo ar te nyaro nikuwa. Kuate ye mara mindek kulatka tumba te prona le kile minet. Nuŋge nale nyaro nikuwa. ¹⁶ Nuŋe Eŋel o buk ye piti sunŋomba kaŋgerken le kulatkina nuŋge nale nyaro nikuwa. Ye tuku nyu, yiŋe wa Abraham tuku nyu, yiŋe mam Isak tuku nyu kiŋo ar te mbolŋge minmba minwaig le nale taŋgo kuasmbi sunŋomba ŋak prowaik ŋgina.

¹⁷ Yosef mam nuŋe wai ndinam tumba Efraim tuku gabat mbolŋge pilna ta nu mbulna sulumba nu mam nuŋe tuku wai Efraim tuku gabat mbolŋge pilna ta biyamba te-simba tumba Manase tuku gabat mbolŋge palmbim bafuna sulumba ¹⁸ mam nuŋe sana: Mam, taŋamba kuga. Kiŋo te ta nu mulum. Wai ndinam tumba nu tuku gabat mbol pale ŋgina kande ¹⁹ mam nuŋe mbulmba nu sana: Kiŋo, ye kila. Manase tuku ndare mbolŋge mata taŋgo kuasmbi sunŋokanu prowamŋgat ta kiŋo ŋgrimbik te tuku kuasmbi kiŋo mulum tuku kuasmbi liwamŋgat. Nu tuku ndare mbolŋge taŋgo kuasmbi sunŋomba prowamŋgaig ŋgina.

²⁰ Ki ait ta mbolŋge Israel ndek nale teŋenmba nyaro nikina: Israel mbal taŋgo afu nyaro ningam ŋga tale tuku nyumbi teŋenmba sanuŋgaig: Kuateŋge sinzaŋtiŋguwa

le tane Efraim le Manase tajar minamngaig ngina. Tamba Israel nu Efraim tumba kiyo mulum tajar tambona.

²¹ Kile Israel mar Yosef sana: Mine minemba ye kumangit ta Kuate nu ne ndoj minamngat. Nunge ne tumba luka ka wa kat naje tuku kilke mbol kangat. ²² Sekem ma tugu ta kilke mayenu ndo. Ye o buk kame bagimbi tuimbi Amor mbal ndoj kame bumba yaiken. Kilke ta ye ne ndo sernet. Ye aba kat naje serningenda nga Yosef sana.

49

Yakob nu kiyo kat naje nyaro pasa ningina

¹ Kile Yakob nu kiyo kat naje wika saningina: Tane ilmba ye tugumnge mangurkap le ye wam ngumnenga tane mbolnge prowamngaig ta satingi. ² Yakob tuku kiyo kame, tane jakmba ilmba minyokap sulumba ise tiwap. Tane mam tangine Israel tuku pasa isap nga saningina.

³ Ruben, ne ye tuku kiyo mulum tukunu ne ye tuku isu. Ye mbanzo minen sulumba ne kiyo mulum te-pilen. Ne sangri sunjo jak. Ye tuku kiyo afu nane jakmba ne kumnemnge minig. ⁴ Ne kule sangrinu ndekate tajar ta ne ye tuku pino ndoj kinyna sulumba kiko manau ye sina. Ta tuku ne mambo kat naje te tuku sunjo mine nda.

⁵ Simeon nale Levi ndoj wamdus ndindo. Nale kame agar ndende kilmba tamba manau najgonu kade tuku. ⁶ Ye nale yabuka pasa katik ta ye maye nge nda. Nale gubra tinaik sulumba tanjo bale farnaik tukunu ye nale tuku mangur sinamnge minyokam mbulet. Nale nakile ake sinaj usremba makau pailnu kupenu kat ngurninge likinaik. ⁷ Nale tuku gubra ta pak njayo. Ta tuku piti ta nale kangerwaik. Ye nale pitaiki le Israel kilke mbol kuwaig sulumba Israel mbal ngamuknge mine likamngaig.

⁸ Yuda, ne tuku tira kame ne tuku nyu te-dungamngat. Ne naje ngueu mbal njinfokmbi biye likamngat. Ne tuku tira kame ta ne tugumngge lokamngat. ⁹ Yuda nu laion tajaŋ. Nu agaŋmor balemba luka nuŋe kuirkate burok sinam ta kumba nuŋe ngaro wakeimba kinyit le andeŋge nu kuanemba koronj ndate. ¹⁰ Nu nuŋe ndare kame ndonj gabat sunjo tuku ndumndum biyamba minmba minwaig le gabat sunjo ande prowa le tanjo kuasmbi njakmba nu tuku minje kumnemngge minamngat. ¹¹ Yuda nu nuŋe donji fatnu muli njak grep muli mayenu mbol kusit sulumba nuŋe tawi ta grep kulenu gurgur ndare suk tamba minyangaŋte. ¹² Nu grep kule nyate le amnu gurkade. Nu amo nyate le maketiŋ kaukauknu ndo.

¹³ Sebulun nu piyalngge yu make mbolngge minamngat. Piyal nuŋe ta waŋ tuku kundu magenu minamngat. Nuŋe kilke make mbolngge kumba ka Sidon tumbraŋngge tinjamngat.

¹⁴ Isakar nu donji karenju tajaŋ ake sinaŋ pale kame ngamukngge kinyamba minit. ¹⁵ Nu kilke mayenu mabtam tuku kaŋgerte ta nu isu maramba agaŋ ndende kugrakate sulumba sanzal tajaŋ piro karenkate.

¹⁶ Dan nu nuŋe kuasmbi kulatkamngat. Kuasmbi ta nane Israel tuku kuasmbi njakmba tajaŋ minamngat. ¹⁷ Nu kame mbeŋ tajaŋ ndin make mbinje minamngat. Nu patenja hos kupenu makete le tanjo hos mbolngge minyokate ta nu bariŋga ndekate ngina.

¹⁸ Tanjakina sulumba nu ndek sakina: O Sunjo, ne ye ta nga ye fairngget ngina.

¹⁹ Tanjamba nu maŋ lato sakina: Kuayar tanjo kame afu Gat ndonj kame tinjamngat. Tanjawaig le Gatngge mbilka pani farka nane yokerkamngat.

²⁰ Aser tuku kilke mbolŋge nyamagaŋ mayenu prowamŋgat. Aser nu nyamagaŋ mayenu kikoŋnu wakeikuwa ta gabat sugo nane nyam kumuŋ.

²¹ Naftali nu dia taŋaŋ nuŋe nzali dubimba likate. Nu tuku kutu magenu ndo.

²² Yosef nu doŋki ŋguikok kule make mbinge minit le hos ŋguikok tabe kumnemŋge minit taŋaŋ. ²³ Nuŋe ŋgueu mbal nane nu ndoŋ kame ŋayomba nu tuimbi koronwaig ta ²⁴ nanŋine tui ta ŋgurke likamŋgaig. Yakob tuku Mbara sanŋrinu taŋe nanŋine wai baklel serningamŋgat. Kuate nu Israel mbal tuku Kulat Taŋgo mayenu. ²⁵ Mam naŋe tuku Mbara nu Sanŋri ŋayo. Nuŋe ne turnumba nyaro tinit. Nyaro magenu sunŋomba ne mbolŋge minamŋgaig. Samba mbolŋge sawe nyaro ŋak ndeka minamŋgat. Kilke sinamŋge kule nyaro ŋak minmba minamŋgat. Kiŋo kame sunŋomba kile-patikam tuku nyaro pino kame mbolŋge minamŋgat. Agaŋmor tuku nyaro pangarnu kame mbolŋge minamŋgat. ²⁶ Wit le plaua botnu prowam tuku nyaro, tabe ambokok tuku nyaro, tabe minmba minam tuku nyaro ta ŋakmba Yosef mbolŋge minwaig le nu aba kat nuŋe minig taŋaŋ mine nda.

²⁷ Benyamin nu age ŋguikok agaŋmor bale farte taŋaŋ. Maratukuk furiram nu agaŋmor bale farniŋmba nyate ŋgina.

²⁸ Yakob nu taŋamba Israel tugu 12 ta tuku saningina sulumba nyaro nduik nduik kiŋo kat nuŋe ningina.

Yakob nu kumna le ŋgukinaig

²⁹ Taŋamba Yakob nu maŋ kiŋo kat nuŋe wam paguniŋmba saningina: Mine minemba ye ka kumanu mbal tuku tumbranŋge yiŋe wa mbuŋ kame kanŋerka nane ndoŋ minamŋgit. Tane ye tumba ka ndame burok Hitnu taŋgo Efron tuku kilke mbolŋge minit ta sinamŋge wa

mburj kame ndorj palpe. ³⁰ Ndade burok ta Makpela Mamre tugumŋge Kanan kilke mbolŋge minit. Abraham nu o buk ndame burok ta kilke ta turmba mindesij ŋgunu tuku Hitnu tango Efron tugumŋge piyana. ³¹ Nane o buk Abraham le piyo nuŋe Sara tanŋe ŋgukinaig tuku. ŋgumneŋga maŋ Isak nale piyo nuŋe Rebeka kilke ta mbolŋge ŋgukinaig. Ye mata ina tanŋine Lea kilke ndui ta mbolŋge ŋguken. ³² Abraham nu Hit mbal tugumŋge kilke ta ndame burok ta turmba piyana. Tane ka tanŋe ye ŋgukap ŋga saningina. ³³ Yakob nu kiŋo kat nuŋe wam paguninge denpurmba nu maŋ mbilka kinyna sulumba kumna.

50

¹ Kumna le Yosef ndek mam nuŋe tuku tumail mbol loka malmbika mam nuŋe mumuna sulumba ² mam nuŋe tuku mindesij ta me ndanŋuwa ŋga nane afu saningina le mindesij ta ail ŋair afu kilmba pisnenaig. ³ Nane piro ta kumba minnaig le ait 40 kuganaig. Piro ta tuku ait taŋamba madinaig tuku. Taŋanaig le Isip mbal nane ki ait 70 Yakob malmbimba minnaig.

⁴ Yosef mam nuŋe kumna ta tuku kuamel kugana le nu Farao tuku gabat sugo ta saningina: Tane kumba Farao sawap. ⁵ Yosef nu teŋenmba sakat. Mam nu kumam bafuna sulumba nu ye sayina ye nu tumba ka Kanan kilke mbolŋge mindesij palmbim tuku ma nuŋge buk wakeina tuku ta mbolŋge ŋgukam tuku ŋgina. Nu taŋamba ye sayina le kile ye mam tumba kumba ka ŋgukumba luka prowet ŋga sakate. Tane ka taŋamba Farao sawap ŋgina. ⁶ Nane kinaig ka Farao sanaig le nu lafumba sakina: Mam nane buk sakina taŋamba tumba kaye sulumba ŋguka ŋgina.

⁷ Tanjakina le Yosef nu mam nuje tumba ngukam kina le Faraο tuku piro tanjo kame, nu tuku gabat kame, Isip tuku mage mage nane njakmba Yosef ndoη kinaig. ⁸ Yosef tuku kuasmbi, nu tuku aba kat nuje, mam nuje tuku kuasmbi ta nane njakmba nu ndoη kinaig. Nanjine kiηo kame foηfoη sipsip meme makau ta njakmba ndo Gosen kilke mbolηge kusrekinaig le minnaig. ⁹ Karis kame tanjo kame hos mbolηge likade tuku ta nane njakmba kuasmbi sunjo Yosef ndoη kinaig. ¹⁰ Tanjamba nane wit baurηganu tuku ma tugu Yordan kule make mbol pronaig sulumba ninanka malmbi ηgumbeyunaig. Tanjamba Yosef nu ait 7 mam nuje kumna ta tuku malmbika minna.

¹¹ Nane malmbi ηgumbeyunaig le Kanan mbal nane kanjerka sakinaig: i ... Isip mbal si nanjine maηaumbi malmbi ηgumbeyu sunjokade ηginaig. Ta tuku nane ma ta nyunu Abel-Misraim ... ηginaig.

¹² Yakob tuku kiηo kame mam nanjine buk sanηgina tanjamba ndo kinaig. ¹³ Nane mindesij nuje tumba Kanan kilke mbol kinaig sulumba Makpela Mamre tugumηge ηgukinaig. Abraham nu buk Hitnu tanjo Efron tugumηge kilke ta piyana tuku. ¹⁴ Yosef nu mam nuje ngukina sulumba nu maη aba kat nuje tanjo kuasmbi njakmba nu ndoη ilnaig ta ndoη luka Isip kinaig.

Yosef nu aba kat nuje tuku kuru kuru kile-ibenkina

¹⁵ Mam nanjine kumna le Yosef tuku aba kat nuje nane ndek sakinaig: Sine buk maηau ηayonu Yosef mbol kigeη. Kile Yosef nu gubrawa sulumba maηau kigeη ta lafumba sine mbol kamηgat kande ηginaig. ¹⁶ Tanjamba nane tanjo ande kukulnaig le Yosef tugum kina sulumba sana: Aba kat naηe nane teηenmba sakade. Mam naηe kume ndakina sulumba ¹⁷ nu teηenmba sasiηgina. Tane teηenmba Yosef sawap. Aba kat naηe nane o buk ne

mbolŋge maŋau ŋayonu kinaig. Ta tuku ye ne sanet. Nane ne mbolŋge mbarmba unekinaig maŋau ta gilaiŋga. Mam nu taŋamba sakina. Sine mata mam naŋe tuku Mbara kumnemŋge mineg. Ta tuku sine mata ne saneg. Sine tuku mbar ta gilaiŋga ŋginaig. Aba kat naŋe taŋamba sakade ŋga Yosef sana le nu pasa ta ismba malmbikina.

¹⁸ Kile aba kat nuŋe nane Yosef tugum pronaig sulumba truk ka sanaig; Sine ne tuku piro taŋgo taŋaŋ minamŋgig ŋginaig le ¹⁹ nu ndek nane saniŋgina: A ... tane kuru kuru ndakap. Ye Kuate tuku ma tam kumuŋ kuga. ²⁰ Tane buk pasa katmba maŋau ŋayonu ye mbol kinaig ta Kuatenge maŋau ta mbilmba kina le maŋau mayenu prona. Ta tuku taŋgo pino suŋgomba kume ndaka kile abo minig. ²¹ Ye tane satiŋget. Tane kuru kuru ndakap. Ye siŋka tane taŋgine kiŋo kame turmba kulatka minamŋgit ŋgina. Nu taŋamba saniŋmba nane tuku wamdus kuru-kurukinaig ta wamdus kile-iberŋke niŋgina.

Yosef nu kumna

²² Taŋamba mam nuŋe tuku kuasmbi nane Yosef ndoŋ Isip kilke mbolŋge minnaig ma ma Yosef nu yar 110 kusrena sulumba nu kumna.

²³ Nu kume ndakina sulumba kiŋo nuŋe Efraim tuku kiŋo kame nu tuku wa kat nuŋe ta turmba kaŋgerka minna. Yosef wa nuŋe Makir tuku kiŋo kame nane mbuŋ naŋgine Yosef tugumŋge minmba sugokinaig. Makir nu Manase tuku kiŋo nuŋe.

²⁴ Taŋamba minnaig sulumba mara ande nu aba kat nuŋe saniŋgina: Ye buk kumam patuket ta Kuatenge tane kulatkamŋgat. Nuŋge kilke tuku pasa saŋgrinu Abraham Isak Yakob nane saniŋgina ta ŋgumnenŋga nu tane kilke te mbolŋge kilmba ka kilke ta mbolŋge patinunŋat ŋgina.

²⁵ Taŋamba Yosef nu Israel kiŋo kame tuku miŋgeŋge

nane pasa sangrinu sakuwaig le nu isam sakina: Kuate nu tane turkam tuku prowa le tane ye tuku isu kilmba turmba kape ngina. ²⁶ Tanamba Yosef nu yar 110 kusremba Isip kilke mbolnge kumna le nane nu tuku mindesij ail nair pisenmba tumba ter sinamnge pilnaig le minna.

KUATE TUKU PASA
Portions of the Old Testament and The New Testament in the
Siroi Language of Papua New Guinea
Sampela hap Buk Baibel long tokples Siroi long Niugini

copyright © 1975, 1999 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Siroi

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2013-02-07

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 19 Oct 2021 from source files dated 17 Oct 2021

9d2e8659-afb4-5cca-93d8-23ebf89e1709